

Bruxelles, 20. rujna 2023.
(OR. en)

13215/23

ECOFIN 902
FIN 937
UEM 250

POP RATNA BILJEŠKA

Od: Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine
DEPREZ

Datum primitka: 19. rujna 2023.

Za: Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije

Br. dok. Kom.: COM(2023) 545 final

Predmet: IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU
o provedbi Mehanizma za oporavak i otpornost: sljedeći koraci

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2023) 545 final.

Priloženo: COM(2023) 545 final

Bruxelles, 19.9.2023.
COM(2023) 545 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

o provedbi Mehanizma za oporavak i otpornost: sljedeći koraci

Sadržaj

Pokrate	4
1. Sažetak.....	5
2. Trenutačno stanje provedbe Mehanizma za oporavak i otpornost	8
2.1. Trenutačno stanje provedbe planova za oporavak i otpornost	8
2.2. Povećana transparentnost ocjene zahtjeva za plaćanje	18
2.3. Preokretanje ključnih etapa i ciljnih vrijednosti u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost	20
2.4. Revizija planova za oporavak i otpornost.....	20
2.5. Trenutačno stanje financiranja Mehanizma za oporavak i otpornost	25
2.6. Kontrole i revizije u provedbi Mehanizma za oporavak i otpornost	26
2.7. Informiranje o provedbi planova za oporavak i otpornost i transparentnost	29
3. Doprinos Mehanizma ciljevima Mehanizma za oporavak i otpornost.....	39
3.1. Doprinos Mehanizma zelenoj tranziciji (prvi stup).....	40
3.2. Doprinos Mehanizma digitalnoj transformaciji (drugi stup)	45
3.3. Doprinos Mehanizma pametnom, održivom i uključivom rastu (treći stup)	50
3.4. Doprinos Mehanizma socijalnoj i teritorijalnoj koheziji (četvrti stup)	54
3.5. Doprinos Mehanizma zdravlju te gospodarskoj, socijalnoj i institucionalnoj otpornosti s ciljem, među ostalim, povećanja pripravnosti za krize i kapaciteta za odgovor na krize (peti stup)	60
3.6. Doprinos Mehanizma politikama za sljedeću generaciju, djecu i mlade, kao što su obrazovanje i vještine (šesti stup).....	67
3.7. Doprinos Mehanizma socijalnoj politici, uključujući rodnu ravnopravnost te djecu i mlade	71
3.8. Doprinos prekograničnim i višedržavnim projektima	78
3.9. Doprinos provedbi preporuka za pojedine zemlje	82
4. REPowerEU	83
4.1. Mjere uključene u poglavlja o planu REPowerEU	83
4.2. Financiranje u okviru plana REPowerEU	87
5. Zaključak.....	90

Slike:

Slika 1: Napredak ključnih etapa i ciljnih vrijednosti koje su trebale biti ostvarene u prethodnom razdoblju, od prvog tromjesečja 2020. do prvog tromjesečja 2023.	12
Slika 2: Napredak ključnih etapa i ciljnih vrijednosti koje se trebaju ostvariti u budućnosti, od drugog tromjesečja 2023. do drugog tromjesečja 2024.....	12
Slika 3: Napredak ključnih etapa i ciljnih vrijednosti povezanih s reformama i ulaganjima ...	12
Slika 4: Napredak ključnih etapa i ciljnih vrijednosti prema stupu Mehanizma za oporavak i otpornost	13
Slika 5: Vrsta odgođenih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti.....	14
Slika 6: Trenutačno stanje napretka u ostvarenju zajedničkih pokazatelja.....	16
Slika 7: Kretanje ušteda u godišnjoj potrošnji primarne energije u MWh godišnje	16
Slika 8: Kretanje broja poduzeća koja primaju potporu	17
Slika 9: Kretanje sudionika u obrazovanju ili osposobljavanju.....	17
Slika 10: Postupak za suspenziju plaćanja	19
Slika 11: Distribucija najvećih krajnjih primatelja po državama članicama	32
Slika 12: Doprinos primljenih iznosa i povezanih mjera za koje 100 najvećih krajnjih primatelja prima potporu za potrebe šest stupova politike.....	33
Slika 13: Udio sredstava Mehanizma kojima se pridonosi svakom stupu politike.....	37
Slika 14: Raščlamba rashoda za potporu zelenoj tranziciji po području politike	38
Slika 15: Doprinos klimatskim ciljevima kao udio u sredstvima dodijeljenima u okviru plana za oporavak i otpornost.....	39
Slika 16: Broj mjera u prvom stupu sa zadovoljavajuće ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima od posljednjeg godišnjeg izvješća o Mehanizmu za oporavak i otpornost, po području politike	40
Slika 17: Raščlamba rashoda za potporu digitalnoj transformaciji prema području politike...	43
Slika 18: Doprinos digitalnim ciljevima kao udio u sredstvima dodijeljenima u okviru plana za oporavak i otpornost.....	44
Slika 19: Broj mjera u drugom stupu sa zadovoljavajuće ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima od posljednjeg godišnjeg izvješća o Mehanizmu za oporavak i otpornost, po području politike	44
Slika 20: Raščlamba rashoda za potporu pametnom, održivom i uključivom rastu prema području politike	48
Slika 21: Broj mjera u trećem stupu sa zadovoljavajuće ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima od posljednjeg godišnjeg izvješća o Mehanizmu za oporavak i otpornost, po području politike	49
Slika 22: Raščlamba rashoda za potporu socijalnoj i teritorijalnoj koheziji prema području politike.....	52
Slika 23: Broj mjera u četvrtom stupu sa zadovoljavajuće ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima od posljednjeg godišnjeg izvješća o Mehanizmu za oporavak i otpornost, po području politike	53
Slika 24: Raščlamba rashoda za potporu zdravlju i otpornosti prema području politike.....	58

Slika 25: Broj mjera u petom stupu sa zadovoljavajuće ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima od posljednjeg godišnjeg izvješća o Mehanizmu za oporavak i otpornost, po području politike	59
Slika 26: Raščlamba rashoda za potporu politikama za sljedeću generaciju prema području politike.....	65
Slika 27: Broj mjera u šestom stupu sa zadovoljavajuće ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima od posljednjeg godišnjeg izvješća o Mehanizmu za oporavak i otpornost, po području politike	65
Slika 28: Udio socijalnih izdataka u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost prema glavnim socijalnim kategorijama.....	69
Slika 29: Udio (u %) mjera usmjerenih na rodnu ravnopravnost u donesenim planovima za oporavak i otpornost.....	70
Slika 30: Trenutačna razina provedbe preporuka za pojedine zemlje iz razdoblja 2019.–2020.	78
Slika 31: Provedba preporuka za pojedine zemlje iz razdoblja 2019.–2022.: godišnja ocjena u svakoj uzastopnoj godini u odnosu na provedbu do danas	78

Tablice:

Tablica 1: Obrada zahtjeva za plaćanje	9
Tablica 2: Trenutačno stanje provedbe zahtjeva za plaćanje u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost	10
Tablica 3: Broj i medijan trajanja ključnih etapa i ciljnih vrijednosti s odgođenim ili skraćenim rokom provedbe, za reforme i ulaganja	14
Tablica 4: Tablični prikaz podnošenja izmijenjenih planova za oporavak i otpornost i poglavlja o planu REPowerEU	21
Tablica 5: Pravna osnova koju su upotrijebile države članice pri izmjeni svojih planova za oporavak i otpornost.....	22
Tablica 6: Izmjena bespovratne financijske potpore u skladu s člankom 18. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost	22
Tablica 7: Zajmovi koje su države članice zatražile do 31. kolovoza 2023.	23
Tablica 8: Višedržavni projekti koji se odnose na mjere u okviru stupa zelene tranzicije	75
Tablica 9: Digitalni višedržavni projekti	76
Tablica 10: Pregled sadržaja donesenih poglavlja o planu REPowerEU	80
Tablica 11: Dodatna bespovratna potpora dostupna po državi članici	84
Tablica 12: Prijenos dodijeljenih sredstava u okviru pričuve za prilagodbu Brexitu.....	85

Pokrate

BAR	Pričuva za prilagodbu Brexitu
CID	Provedbena odluka Vijeća
COVID-19	Koronavirusna bolest 2019.
CSR	Preporuke za pojedine zemlje
ECEC	Rani i predškolski odgoj i obrazovanje
EFC	Gospodarski i financijski odbor
EPLO	Uredi za vezu Europskog parlamenta
ETS	Sustav trgovine emisijama
EUR	Euro (€)
MWh	Megavat
NGEU	NextGenerationEU
R&I	Istraživanje i inovacije
RES	Obnovljivi izvori energije
RRF	Mehanizam za oporavak i otpornost
RRP	Planovi za oporavak i otpornost
MSP-ovi	Mala i srednja poduzeća
TSI	Instrument za tehničku potporu

1. Sažetak

Dvije i pol godine od njegova početka Mehanizam za oporavak i otpornost i dalje je okosnica europskog odgovora za povećanje otpornosti gospodarstava država članica. Od objave posljednjeg godišnjeg izvješća (ožujak 2022.) gospodarski i geopolitički kontekst znatno se promijenio. Zbog ničim izazvane ruske agresije na Ukrajinu cijene energije su 2022. naglo porasle i na vidjelo su došle određene slabosti povezane s ovisnošću o ruskim fosilnim gorivima, pri čemu je inflacija porasla na desetljećima nezabilježene razine i gurnula mnoga kućanstva u krizu zbog sve većih troškova života.

U tom kontekstu Mehanizam za oporavak i otpornost trebao se prilagoditi radi suočavanja s tim novim izazovima i primjene iskustva stečenog tijekom dvije godine provedbe tog inovativnog instrumenta koji se temelji na rezultatima. Dok se približavamo sredini kratkog vijeka trajanja Mehanizma, ovim izvješćem analizira se napredak ostvaren u provedbi i razvoju Mehanizma, od donošenja Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost¹ u veljači 2021., preko izmjene Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost u veljači 2023., kojom su u planove za oporavak i otpornost dodana poglavlja o planu REPowerEU², do isplate najnovijih plaćanja do 1. rujna 2023.

Iz izvješća je vidljivo da je velik napredak postignut u i. kontinuiranoj provedbi Mehanizma za oporavak i otpornost, ii. povećanju transparentnosti njegove provedbe i iii. zaštiti financijskih interesa EU-a intenziviranjem kontrola i revizija.

Provedba Mehanizma za oporavak i otpornost dobro napreduje, u okviru strogih ograničenja zbog njegova trajanja. Komisija je do 1. rujna 2023. primila 31 zahtjev za plaćanje iz 19 država članica i isplatila ukupan iznos od 153,4 milijarde EUR. Vijeće je pozitivno ocijenilo početne planove svih država članica. Nadalje, Vijeće je već donijelo pozitivnu ocjenu za četiri revidirana plana s poglavljima o planu REPowerEU, a Komisija trenutačno ocjenjuje još 16 revidiranih planova. U izvješću se navode brojni primjeri konkretnih reformi i ulaganja koji se financiraju iz Mehanizma za oporavak i otpornost te koji pridonose šest stupova politike utvrđenima u Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost, uključujući zelenu tranziciju i digitalnu transformaciju.

S druge strane, Komisija državama članicama pomaže riješiti eventualne poteškoće u provedbi. Neke države članice imaju poteškoća s upravljanjem sredstvima, dijelom zbog problema s administrativnim kapacitetima ili zbog prepreka ulaganjima. Neke druge imaju poteškoća s provedbom planova za oporavak i otpornost kako su prvotno zamišljeni zbog promjene gospodarskih okolnosti kao što su visoka inflacija ili uska grla u opskrbi. Komisija pomaže svim državama članicama da ubrzaju provedbu i reviziju svojih planova, među ostalim s pomoću Instrumenta za tehničku potporu³.

¹ Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi mehanizma za oporavak i otpornost, SL L 57, 18.2.2021., str. 17.

² Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. veljače 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2021/241 u pogledu poglavlja o planu REPowerEU u planovima za oporavak i otpornost, SL L 63, 28.2.2023., str. 1.

³ https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/technical-support-instrument_en

Komisija je 2023. uložila velike napore kako bi povećala jasnoću i transparentnost provedbe Mehanizma. Komisija je 21. veljače 2023. objavila svoje metode za i. ocjenu zadovoljavajućeg ostvarenja ključnih etapa i ciljnih vrijednosti i ii. izračun suspendiranih iznosa u slučaju neostvarenih ključnih etapa ili ciljnih vrijednosti. Zajedno s ovim izvješćem Komisija danas objavljuje svoj okvir za rješavanje mogućih situacija u kojima je ključne etape i ciljne vrijednosti koje je Komisija prvotno ocijenila ostvarenima u zadovoljavajućoj mjeri država članica poslije poništila.

Nadalje, u skladu s izmjenama Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost države članice moraju objaviti informacije o 100 krajnjih primatelja najvećih iznosa financiranja iz Mehanizma. Komisija je brzo dala potrebne smjernice i od država članica zatražila da te informacije što prije stave na raspolaganje te da ih dvaput godišnje ažuriraju. Objavljene informacije konsolidirala je u tablici pokazatelja za oporavak i otpornost. Te će se informacije upotrebljavati i za popunjavanje karte projekata koji se financiraju iz Mehanizma za oporavak i otpornost, koja je prvi put objavljena 9. ožujka 2023. te se otada redovito ažurira. Svi ti elementi zajedno znatno utječu na povećanje odgovornosti koja proizlazi iz odluka Komisije koje se odnose na provedbu Mehanizma za oporavak i otpornost.

Osim toga, uzimajući u obzir preporuke Europskog parlamenta, Vijeća i Europskog revizorskog suda, Komisija je 2023. dodatno ojačala pouzdanost svojeg okvira za kontrolu kako bi pružila dodatno jamstvo pravilnog korištenja sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost te učinkovite zaštite financijskih interesa Unije. Komisija je do 1. rujna 2023. provela 14 *ex post* revizija ključnih etapa i ciljnih vrijednosti na temelju rizika kako bi dobila dodatno jamstvo da su informacije o njihovom zadovoljavajućem ostvarenju koje je dostavila država članica točne (sedam u 2022. i sedam u 2023.). Nakon što je provjerila prikladnost sustava kontrole država članica za zaštitu financijskih interesa Unije u okviru ocjene planova za oporavak i otpornost, Komisija je provela i 27 revizija sustava država članica (16 u 2022. i zasad 11 u 2023.) te će do kraja 2023. najmanje jednom provesti reviziju u svim državama članicama. Od 2023. posebna pozornost posvećena je obvezama usklađenosti država članica s pravilima o javnoj nabavi i državnim potporama u skladu s člankom 22. stavkom 2. točkom (a) Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost. Izjava o jamstvu za Mehanizam za oporavak i otpornost, koja proizlazi iz tog okvira za kontrolu, u potpunosti je usklađena s izjavama koje su od 2022. izdale druge glavne uprave.

Mehanizam za oporavak i otpornost uskoro će zakoračiti u drugu polovinu svojeg trajanja kao instrument koji je dokazao da može potaknuti strukturne reforme, pojačati učinak ulaganjâ i održati dostatnu razinu fleksibilnosti za prilagodbu promjenjivim okolnostima. Ta postignuća proizlaze iz činjenice da se provedba Mehanizma temelji na uspješnosti jer se isplate povezuju s postupnom provedbom reformi i ulaganja u skladu s dogovorenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima. Ta postignuća ne bi bila moguća bez odgovornosti i odlučnosti država članica da ostvare svoje planove za oporavak i otpornost te doprinosa institucija kao što su Europski parlament i Europski revizorski sud te socijalnih i lokalnih dionika.

Međutim, posao još nije ni približno završen, a predstojeće razdoblje provedbe nosi svoje izazove. Revizija nacionalnih planova koja je u tijeku temelji se na velikom dosad stečenom iskustvu te će pridonijeti ubrzanju provedbe instrumenta. Veća transparentnost provedbe, dodatna sredstva iz plana REPowerEU i fokus na iskorištavanje administrativnih kapaciteta država članica otvorili su put za daljnje ubrzanje provedbe u razdoblju od 2024. do kraja 2026.

2. Trenutačno stanje provedbe Mehanizma za oporavak i otpornost

U ovom se izvješću detaljno prikazuje trenutačno stanje provedbe Mehanizma za oporavak i otpornost (odjeljak 2.), doprinos instrumenta ciljevima Mehanizma za oporavak i otpornost (odjeljak 3.) i trenutačno stanje s obzirom na poglavlja o planu REPowerEU (odjeljak 4.). U sažecima po državama u prilogu prikazan je napredak za svaki plan za oporavak i otpornost.

Informacije navedene u ovom izvješću temelje se na sadržaju donesenih planova, kako ih je ocijenila Komisija, na podacima koje su države članice dostavile do travnja 2023. u okviru svojih obveza polugodišnjeg izvješćivanja, na podacima iz tablice pokazatelja za oporavak i otpornost⁴ od 1. rujna 2023.⁵ te na kretanjima u provedbi Mehanizma do 1. rujna 2023., osim ako je drukčije navedeno.

2.1. Trenutačno stanje provedbe planova za oporavak i otpornost

Donošenje planova za oporavak i otpornost

Od objave posljednjeg godišnjeg izvješća 1. ožujka 2022. Vijeće je donijelo pet preostalih provedbenih odluka o planovima za oporavak i otpornost za Bugarsku i Švedsku 4. svibnja 2022., Poljsku 17. lipnja 2022., Nizozemsku 4. listopada 2022. i Mađarsku 16. prosinca 2022. Komisija je žurno ocijenila svaki plan na dosljedan i transparentan način u skladu s 11 kriterija utvrđenih u članku 19. stavku 3. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost. Tijekom postupka ocjenjivanja Komisija je bila u bliskom kontaktu s državama članicama kako bi provela sveobuhvatnu ocjenu. Komisija je podržala države članice u izradi ambicioznih planova s jasnim i realističnim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima za praćenje njihova napretka tijekom provedbe. Sad kad su svi planovi za oporavak i otpornost odobreni i doneseni, sva je pozornost usmjerena na provedbu planova i tekuće revizije.

Operativni aranžmani

Komisija je dosad potpisala operativne aranžmane s 24 države članice. U skladu s Uredbom o Mehanizmu za oporavak i otpornost tim se bilateralnim sporazumima dodatno utvrđuju načini praćenja i suradnje te aspekti povezani s provedbom. Osim toga, u operativnim aranžmanima podrobnije se utvrđuje mehanizam provjere za svaku ključnu etapu i ciljnu vrijednost te se prema potrebi uključuju dodatne mjere praćenja provedbe plana. Radi promicanja transparentnosti Komisija objavljuje operativne aranžmane na svojim internetskim stranicama⁶.

⁴ https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html?lang=en

⁵ Podaci u odjeljku 3. ovog godišnjeg izvješća odnose se na najnovije planove za oporavak i otpornost za Estoniju i Francusku donesene 16. lipnja 2023. odnosno 14. srpnja 2023., ali ne i na najnovije planove za Maltu i Slovačku donesene 14. srpnja 2023. jer podaci za te dvije države članice još nisu bili u potpunosti dostupni.

⁶ https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility/country-pages_hr

Sklapanje i potpisivanje operativnih aranžmana ključni su koraci u provedbi planova za oporavak i otpornost. Iako potpisani operativni aranžmani nisu potrebni za primanje pretfinanciranja, oni su preduvjet da predmetna država članica podnese prvi zahtjev za plaćanje. Ovisno o nacionalnom okviru države članice, postupak sklapanja operativnih aranžmana može potrajati dulje nego u drugim slučajevima. Samo su još tri države članice 1. rujna 2023. bile u postupku finalizacije svojih operativnih aranžmana ili su ih se spremale potpisati (DE, NL, HU)⁷.

Zahtjevi za plaćanje

Do 1. rujna 2023. Komisija je primila 31 zahtjev za plaćanje iz 19 država članica i isplatila ukupan iznos od 153,4 milijarde EUR. To obuhvaća pretfinanciranje u okviru Mehanizma u iznosu od 56,6 milijardi EUR, koje je do 31. prosinca 2021. dodijeljeno 21 državi članici. Od ukupnog iznosa isplaćenog državama članicama 106,3 milijarde EUR isplaćeno je u obliku bespovratne potpore, a 47,1 milijarda EUR u obliku zajmova. U tablici 1 i tablici 2 prikazan je pregled zahtjeva za plaćanje koje su podnijele države članice i odgovarajućih isplata Komisije, na temelju pozitivne ocjene ključnih etapa i ciljnih vrijednosti obuhvaćenih pojedinim zahtjevom za plaćanje.

Tablica 1: Obrada zahtjevâ za plaćanje⁸

	Traženi iznos	Broj ključnih etapa i ciljnih vrijednosti	Datum podnošenja	Datum plaćanja
Španjolska	10 milijardi EUR	52	11. studenoga 2021.	27. prosinca 2021.
Francuska	7,4 milijardi EUR	38	26. studenoga 2021.	4. ožujka 2022.
Grčka	3,6 milijardi EUR	15	29. prosinca 2021.	8. travnja 2022.
Italija	21 milijarda EUR	51	30. prosinca 2021.	13. travnja 2022.
Portugal	1,1 milijarda EUR	38	25. siječnja 2022.	9. svibnja 2022.
Hrvatska	700 milijuna EUR	34	15. ožujka 2022.	28. lipnja 2022.
Slovačka	398,7 milijuna EUR	14	29. travnja 2022.	29. srpnja 2022.
Španjolska	12 milijardi EUR	40	30. travnja 2022.	29. srpnja 2022.
Rumunjska	2,6 milijardi EUR	21	31. svibnja 2022.	27. listopada 2022.
Latvija	201 milijun EUR	9	17. lipnja 2022.	7. listopada 2022.
Italija	21 milijarda EUR	45	29. lipnja 2022.	8. studenoga 2022.
Cipar	85 milijuna EUR	14	28. srpnja 2022.	2. prosinca 2022.
Bugarska	1,37 milijardi EUR	22	31. kolovoza 2022.	16. prosinca 2022.
Hrvatska	700 milijuna EUR	25	19. rujna 2022.	16. prosinca 2022.
Portugal	1,8 milijardi EUR	20	30. rujna 2022.	8. veljače 2023.
Grčka	3,56 milijardi EUR	28	30. rujna 2022.	19. siječnja 2023.
Slovenija	49,6 milijuna EUR	12	20. listopada 2022.	20. travnja 2023.
Slovačka	708,8 milijuna EUR	16	25. listopada 2022.	22. ožujka 2023.
Španjolska	6 milijardi EUR	29	11. studenoga 2022.	31. ožujka 2023.
Češka	928,2 milijuna EUR	37	25. studenoga 2022.	22. ožujka 2023.
Litva	542 milijuna EUR	33	30. studenoga 2022.	10. svibnja 2023.
Danska	301,5 milijuna EUR	25	16. prosinca 2022.	26. travnja 2023.
Rumunjska	2,8 milijardi EUR	51	16. prosinca 2022.	Donesena Komisijina preliminarna ocjena
Malta	52,3 milijuna EUR	19	19. prosinca 2022.	8. ožujka 2023.

⁷ Komisija je 4. rujna potpisala operativne aranžmane za Njemačku. Za Mađarsku se potpis očekuje u trećem tromjesečju 2023. Za Nizozemsku će potpisivanje biti moguće tek nakon donošenja revizije plana.

⁸ Zaključno s 1. rujna 2023.

	Traženi iznos	Broj ključnih etapa i ciljnih vrijednosti	Datum podnošenja	Datum plaćanja
Austrija	700 milijuna EUR	44	22. prosinca 2022.	20. travnja 2023.
Luksemburg	25 milijuna EUR	26	28. prosinca 2022.	16. lipnja 2023.
Italija	19 milijardi EUR	55	30. prosinca 2022.	Donesena Komisijina preliminarna ocjena
Grčka	1,72 milijarde EUR	42	16. svibnja 2023.	Ocjena Komisije u tijeku
Estonija	286 milijuna EUR	29	30. lipnja 2023.	Ocjena Komisije u tijeku
Hrvatska	700 milijuna EUR	45	24. srpnja 2023.	Ocjena Komisije u tijeku
Francuska	10,3 milijarde EUR	55	31. srpnja 2023.	Ocjena Komisije u tijeku

Napomena: Podaci su prikazani kronološki prema datumu podnošenja zahtjeva za plaćanje i nisu uključeni iznosi pretfinanciranja.

Izvor: Europska komisija

Tablica 2: Trenutačno stanje provedbe zahtjeva za plaćanje u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	
27 planova koje je odobrila Komisija, a donijelo Vijeće																												
21 isplaćeno pretfinanciranje (56,6 milijardi EUR)		▲					*										▲		▲		▲							▲
24 potpisana operativna aranžmana																												
31 zahtjev za plaćanje podnesen Komisiji								3x	3x	2x	3x	3x										2x	2x		2x			
25 isplaćenih plaćanja (96,8 milijardi EUR)								2x	3x		2x	2x										2x			2x			

Napomena: * Irska nije zatražila pretfinanciranje. ▲ Kao preduvjet za pretfinanciranje Provedbena odluka Vijeća trebala je biti donesena do 31. prosinca 2021.

Izvor: Europska komisija

Iako se provedba planova za oporavak i otpornost uglavnom odvija po planu, neke države članice imaju poteškoća s upravljanjem sredstvima, dijelom zbog ograničenih administrativnih kapaciteta ili prepreka ulaganjima s obzirom na kratke rokove u okviru Mehanizma. Na raspored isplate sredstava iz Mehanizma utjecale su i revizije planova za oporavak i otpornost te dodavanje poglavlja o planu REPowerEU jer su države članice na to usmjerile svoje aktivnosti pa je u prvoj polovini 2023. podnošenje zahtjeva za plaćanje usporeno. Više informacija o napretku u provedbi ključnih etapa i ciljnih vrijednosti na temelju polugodišnjeg izvješćivanja detaljno je navedeno u sljedećem odjeljku.

Komisija i dalje naglašava da je glavni prioritet brza provedba planova za oporavak i otpornost, kao što je navedeno u preporukama za pojedine zemlje za 2023., i spremna je poduprijeti države članice u ispunjavanju dogovorenih obveza u pogledu reformi i ulaganja. Uspješna revizija planova 2023. prilika je da države članice riješe pitanja administrativnih kapaciteta, povećaju kapacitet apsorpcije sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost te uhvate korak s rasporedom isplata. To podrazumijeva uvođenje dodatnih reformi i ulaganja u izmijenjene planove za oporavak i otpornost radi otklanjanja specifičnih regulatornih prepreka i prepreka ulaganjima utvrđenih u dosadašnjoj provedbi. To obuhvaća i mjere za poboljšanje organizacije, kapaciteta i sredstava nacionalnih uprava koje su izravno uključene u provedbu planova. Te se mjere mogu oslanjati na tehničku pomoć Komisije koja se pruža u okviru Instrumenta za tehničku potporu. Dvadeset tri države članice primile su ili trenutačno primaju opću potporu za horizontalne aspekte provedbe planova za oporavak i otpornost, uključujući potporu za reviziju planova, a svih 27 država članica prima tematsku potporu povezanu s provedbom mjera u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost⁹.

Napredak u provedbi ključnih etapa i ciljnih vrijednosti

U skladu s člankom 27. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost države članice u kontekstu europskog semestra dvaput godišnje moraju izvijestiti o napretku postignutom u provedbi svojih planova za oporavak i otpornost. U Delegiranoj uredbi Komisije (EU) 2021/2106 ta se obveza dodatno određuje i utvrđuje se da su krajnji rokovi za polugodišnje izvješćivanje 30. travnja i 15. listopada. Države članice izvješćuju o svojem napretku u ostvarenju ključnih etapa i ciljnih vrijednosti predviđenih za prethodno razdoblje i za sljedećih dvanaest mjeseci. Iako države članice same dostavljaju podatke, a Komisija ih ne provjerava, oni pružaju sveobuhvatan pregled stanja provedbe svih planova i omogućuju praćenje napretka u provedbi planova za oporavak i otpornost.

Države članice i dalje izvješćuju o dobrom napretku u provedbi planova za oporavak i otpornost, a za samo manji broj ključnih etapa i ciljnih vrijednosti navodi se da još nisu dovršene ili su odgođene. Polugodišnji ciklus izvješćivanja pokazuje da je velika većina ključnih etapa i ciljnih vrijednosti koje su se trebale ostvariti do travnja 2023. ostvarena¹⁰ ili je navedeno da su dovršene¹¹ (slika 1). Napredak u pogledu ključnih etapa i ciljnih vrijednosti predviđenih za naredno razdoblje također je ohrabrujuć jer je za velik broj ključnih etapa i ciljnih vrijednosti prijavljeno da napreduju prema planu¹² ili da su već dovršene (slika 2).

Raste ravnoteža između broja reformi i ulaganja koji su prijavljeni kao ostvareni ili dovršeni. Napredak reformi, posebno donošenje pravnih tekstova i pripremni rad u predmetnom području politike, bio je izraženiji u prethodnim ciklusima izvješćivanja jer su u

⁹ https://reform-support.ec.europa.eu/what-we-do/recovery-and-resilience-plans_en

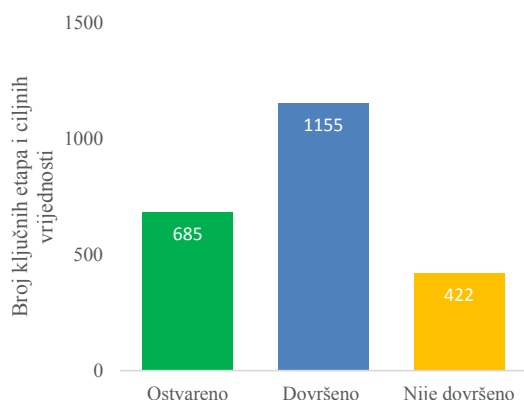
¹⁰ Ključne etape i ciljne vrijednosti koje je Komisija već ocijenila ostvarenima u zadovoljavajućoj mjeri u kontekstu zahtjeva za plaćanje imaju status „ostvareno”.

¹¹ Status napretka za svaku unazad sagledanu ključnu etapu i ciljnu vrijednost (tj. onih koje su se trebale ostvariti do tromjesečja prije datuma izvješćivanja) može biti „dovršeno” ili „nije dovršeno”.

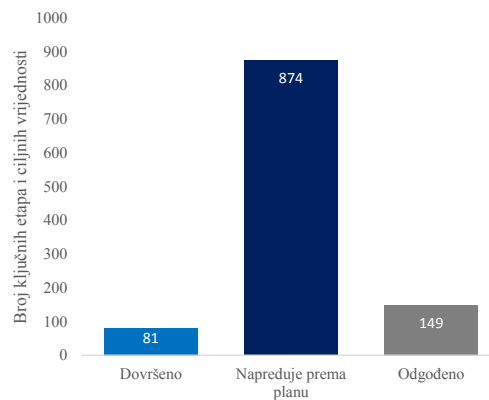
¹² Status ključnih etapa i ciljnih vrijednosti s rokom u budućnosti (tj. onih koje se trebaju ostvariti u tromjesečju datuma izvješćivanja i tri sljedeća tromjesečja) može biti „dovršeno”, „napreduje prema planu” ili „odgođeno”.

planovima za oporavak i otpornost država članica reforme često bile koncentrirane na početku razdoblja kako bi se stvorio okvir radi većeg učinka budućih projekata ulaganja. Nadalje, za dovršetak ciljnih vrijednosti povezanih s ulaganjima, kao što je izgradnja infrastrukture, potrebno je neko vrijeme, pa su ti ciljevi u pravilu manje zastupljeni na početku rasporeda zahtjeva za plaćanje čak i ako je njihova stvarna provedba možda već započela. Međutim, napredak u ulaganjima sad je vidljiviji jer će se u sljedećih 12 mjeseci prema planu dovršiti više ključnih etapa i ciljnih vrijednosti povezanih s ulaganjima nego s reformama (slika 3). S obzirom na postupni napredak provedbe od ključnih etapa i ciljnih vrijednosti koje su više usmjerene na reforme do ključnih etapa i ciljnih vrijednosti koje su više usmjerene na ulaganja, taj je razvoj u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost očekivan.

Slika 1: Napredak ključnih etapa i ciljnih vrijednosti koje su trebale biti ostvarene u prethodnom razdoblju, od prvog tromjesečja 2020. do prvog tromjesečja 2023.

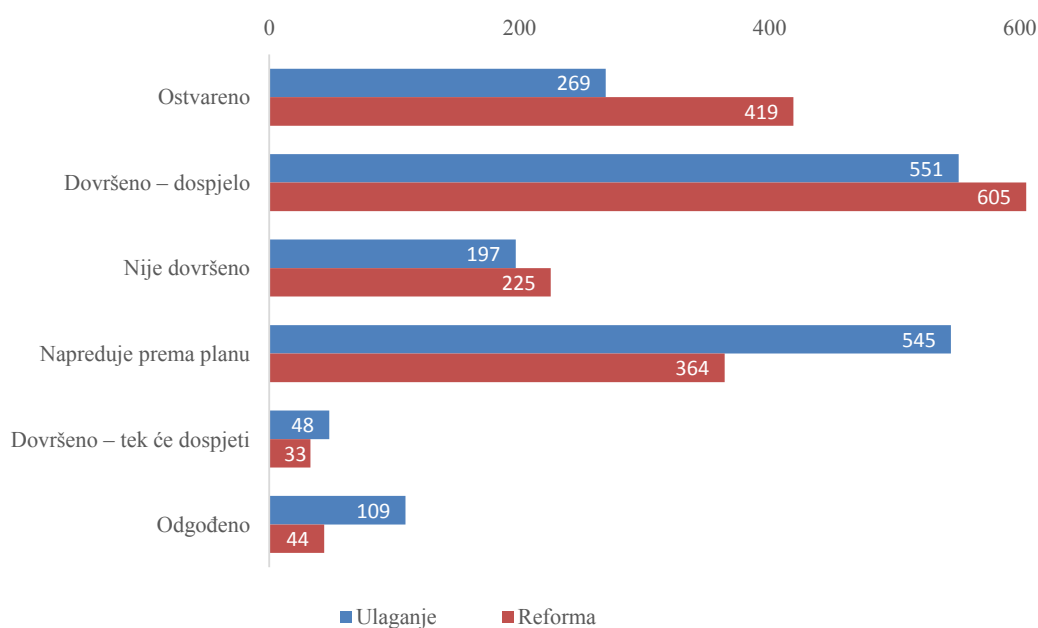

Slika 2: Napredak ključnih etapa i ciljnih vrijednosti koje se trebaju ostvariti u budućnosti, od drugog tromjesečja 2023. do drugog tromjesečja 2024.

Izvor: Europska komisija.

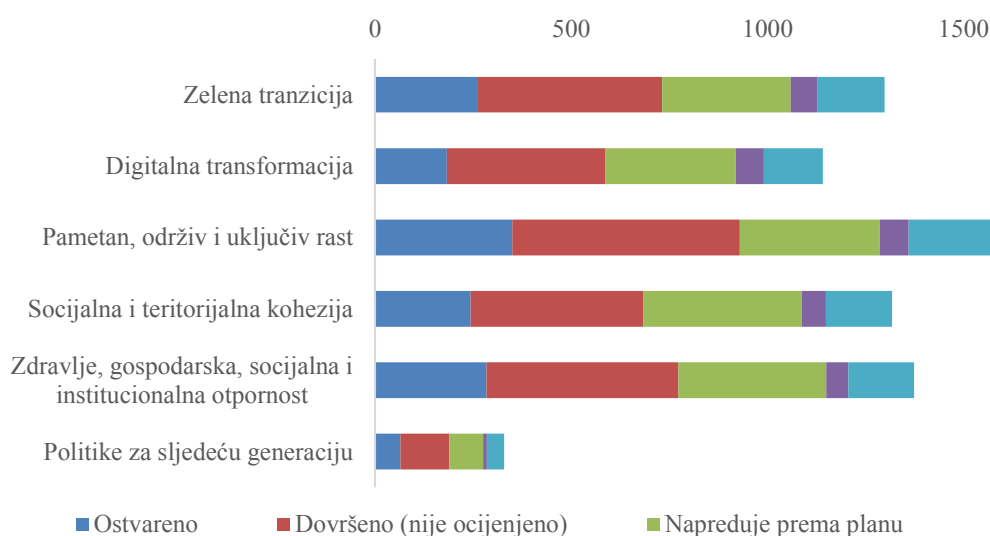
Slika 3: Napredak ključnih etapa i ciljnih vrijednosti povezanih s reformama i ulaganjima

Izvor: Europska komisija.

Prema podacima iz polugodišnjih izvješća **čini se da su ključne etape i ciljne vrijednosti slično provedene u svih šest stupova politike Mehanizma za oporavak i otpornost**¹³. Najveći napredak zabilježen je za mjere koje pridonose trećem stupu o „pametnom, održivom i uključivom rastu”, petom stupu o „zdravlju te gospodarskoj, socijalnoj i institucionalnoj otpornosti” i četvrtom stupu o „socijalnoj i teritorijalnoj koheziji” (slika 4). Za te stupove, zajedno s prvim stupom o „zelenoj tranziciji”, predviđen je najveći broj mjera, pa ne iznenađuje činjenica da oni ostvaruju najveći napredak.

Slika 4: Napredak ključnih etapa i ciljnih vrijednosti prema stupu Mehanizma za oporavak i otpornost

Izvor: Europska komisija.

Iako je ukupni broj ključnih etapa i ciljnih vrijednosti za koje je navedeno da su odgođene malen, na temelju polugodišnjeg izvješćivanja čini se da je u područjima¹⁴ pripreme politika, novih javnih usluga i postupaka te nadogradnje infrastrukture zabilježeno više kašnjenja u provedbi (slika 5). Budući da ta tri područja obuhvaćaju velik broj ključnih etapa i ciljnih vrijednosti u tom izvještajnom razdoblju, odgode možda neće biti znatne ili neproporcionalne u usporedbi s drugim područjima.

Kao obrazloženje za odgode države članice navele su poteškoće u ispunjavanju rokova za potpisivanje ugovora i neočekivana kašnjenja građevinskih radova. Općenito, države članice nisu sustavno navodile detaljna objašnjenja za odgode i općenito ih nisu smatrale znatnima.

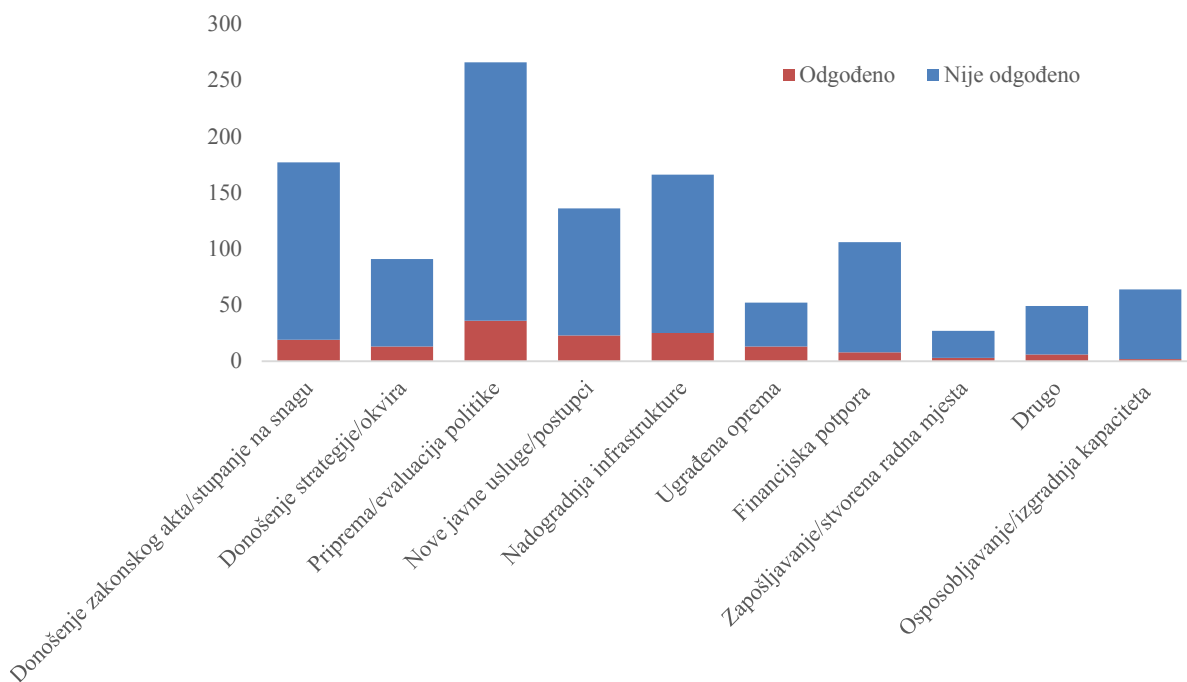
Dok su indikativni rokovi nekih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti odgođeni, drugi su pomaknuti unaprijed. Prema podacima iz posljednjeg ciklusa polugodišnjeg izvješćivanja

¹³ U grafikonu je prikazan procijenjeni broj ključnih etapa i ciljnih vrijednosti na temelju metode označavanja stupova za tablicu pokazatelja za oporavak i otpornost. Na temelju metode Komisije svaka je mjera označena u okviru jednog primarnog i jednog sekundarnog područja politike, na temelju popisa područja politike, povezanih sa šest stupova. Posljedično, svaka ključna etapa i ciljna vrijednost povezane su s više stupova.

¹⁴ Klasifikaciju ključnih etapa i ciljnih vrijednosti iz ovog odlomka razvila je Europska komisija, a države članice ne navode je kao takvu u polugodišnjem izvješćivanju.

odgode rokova za provedbu o kojima su izvijestile države članice uglavnom utječu na ključne etape i ciljne vrijednosti koje su se prvotno trebale provesti 2022.(tablica 3), s medijanom prijavljenih odgoda od 181 dana. Čini se da je za ključne etape i ciljne vrijednosti čija je provedba prvotno planirana 2023. trenutno zabilježen manji broj odgoda. Osim toga treba napomenuti da je za više ključnih etapa i ciljnih vrijednosti rok provedbe pomaknut unaprijed¹⁵.

Slika 5: Vrsta odgođenih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti

Napomena: Klasifikaciju ključnih etapa i ciljnih vrijednosti iz prethodno navedene slike razvila je Europska komisija, a države članice ne navode je kao takvu u polugodišnjem izvješćivanju.

Izvor: Europska komisija.

Tablica 3: Broj i medijan trajanja ključnih etapa i ciljnih vrijednosti s odgođenim ili skraćenim rokom provedbe, za reforme i ulaganja

			Početni rok provedbe				
			2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Ključne etape i ciljne vrijednosti za koje su države članice odgodile prijavljeni rok provedbe	Reforme	Broj ključnih etapa i ciljnih vrijednosti	8	51	135	40	2
		Medijan odgode (u danima)	48,5	91	181	182,5	320
	Ulaganja	Broj ključnih etapa i ciljnih vrijednosti	0	32	139	59	7
		Medijan odgode (u danima)	N/P	120	181	274	275
Ključne etape i ciljne vrijednosti za koje su	Reforme	Broj ključnih etapa i ciljnih vrijednosti	5	20	20	14	1

¹⁵ Prijavljeni rok provedbe za te ključne etape i ciljne vrijednosti pomaknut je za najmanje jedno tromjesečje (tj. 91 dan) unaprijed u odnosu na rok koji je prvotno predviđen u provedbenoj odluci Vijeća za pojedinu državu članicu.

države članice skratile prijavljeni rok provedbe		Medijan skraćanja roka (u danima)	115	149	246	308	366
	Ulaganja	Broj ključnih etapa i ciljnih vrijednosti	0	7	20	21	4
		Medijan skraćanja roka (u danima)	N/P	131	318	365	458

Napomena: Ova se tablica temelji na podacima koje države članice same dostavljaju u kontekstu polugodišnjeg izvješćivanja o postignutom napretku prema ostvarenju budućih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti do drugog tromjesečja 2024. Stoga, za ključne etape i ciljne vrijednosti koje bi se trebale provesti 2025. i 2026. nisu dostupni podaci o mogućim odgodama. Ključne etape i ciljne vrijednosti smatraju se ranije provedenima ako su provedene u tromjesečju koje prethodi prvotno predviđenom roku.

Izvor: Europska komisija.

Uspješnost Mehanizma na temelju zajedničkih pokazatelja

Zajednički pokazatelji pokazuju napredak u provedbi planova za oporavak i otpornost prema zajedničkim ciljevima i cjelokupnu uspješnost Mehanizma za oporavak i otpornost. Dok je u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost ostvarenje ključnih etapa i ciljnih vrijednosti ključan mjerni parametar za provedbu svakog pojedinog plana za oporavak i otpornost, zajedničke pokazatelje čini skup od 14 pokazatelja koji su uspostavljeni Delegiranom uredbom Komisije 2021/2106¹⁶ od 28. rujna 2021. radi prikazivanja ukupne uspješnosti i napretka Mehanizma u ostvarivanju utvrđenih ciljeva¹⁷.

Države članice dvaput godišnje izvješćuju o svojem napretku u ostvarenju zajedničkih pokazatelja. U skladu s Delegiranom uredbom 2021/2106 države članice izvješćuju do 28. veljače (za izvještajno razdoblje od srpnja do prosinca prethodne godine) i do 31. kolovoza (za izvještajno razdoblje od siječnja do lipnja iste godine). Komisija objavljuje podatke o zajedničkim pokazateljima u tablici pokazatelja za oporavak¹⁸ i otpornost, i to nakon nekoliko provjera kako bi se osigurala njihova usporedivost¹⁹. U skladu sa zahtjevima Delegirane uredbe Komisije, ako se podaci objavljuju na razini pojedine države članice, prikazuju se u relativnim vrijednostima.

Prema podacima koje su dosad dostavile države članice Mehanizam za oporavak i otpornost već je postigao znatan napredak u ostvarenju zajedničkih pokazatelja i u svim stupovima politike. Dosad su podaci iz tri ciklusa izvješćivanja pregledani i objavljeni u tablici pokazatelja za oporavak i otpornost te oni obuhvaćaju napredak postignut u razdoblju od veljače 2020. do prosinca 2022. Budući da su zajednički pokazatelji osmišljeni za bilježenje napretka postignutog na terenu, u podacima se često ne vide ranije faze provedbe mjera u planovima za oporavak i otpornost. Na slici 6 prikazano je trenutačno stanje napretka u ostvarenju zajedničkih pokazatelja u obliku važnih postignuća u ostvarenju ciljeva Mehanizma i ključnih prioriteta EU-a.

¹⁶ Delegirana uredba Komisije (EU) 2021/2106 od 28. rujna 2021. o dopuni Uredbe (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost utvrđivanjem zajedničkih pokazatelja i detaljnih elemenata tablice pokazatelja za oporavak i otpornost.

¹⁷ Oni obuhvaćaju elemente koji su zajednički većini planova za oporavak i otpornost, ali nisu osmišljeni da obuhvate sve aspekte planova zbog njihove velike heterogenosti i ograničenog broja.

¹⁸ Vidjeti https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html

¹⁹ Komisija nema osnove za reviziju ili provjeru kvalitete podataka koje su dostavile države članice ni za izmjenu ili odbijanje pojedinačnog izvješćivanja država članica.

Na primjer, zahvaljujući potpori u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost do prosinca 2022. već je uštedeno otprilike 22 milijuna megavata („MWh”) godišnje potrošnje energije (slika 7). Smanjenje potrošnje energije i povećanje energetske učinkovitosti među glavnim su prioritetima EU-a te su preduvjet za prelazak na čistu energiju, a zajednički pokazatelj (1.) prikazuje smanjenje godišnje potrošnje primarne energije postignuto uz potporu Mehanizma za oporavak i otpornost. Radi objašnjenja konteksta dosad postignute uštede energije približno odgovaraju instaliranom kapacitetu električne energije u Belgiji. Primjeri su smanjenje potrošnje energije u zgradama, školama, bolnicama ili poduzećima.

U okviru Mehanizma za oporavak i otpornost novčanu ili nenovčanu potporu do prosinca 2022. primilo je 1,43 milijuna poduzeća (slika 8). Kriza uzrokovana bolešću COVID-19 uvelike je utjecala na cjelokupno gospodarstvo EU-a, a posebno na mala i srednja poduzeća („MSP-ovi”). S obzirom na potporu pruženu za jačanje gospodarstava EU-a i pomoć poduzećima, zajednički pokazatelj (9.) pokazuje broj poduzeća koja su koristila mjere u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost.

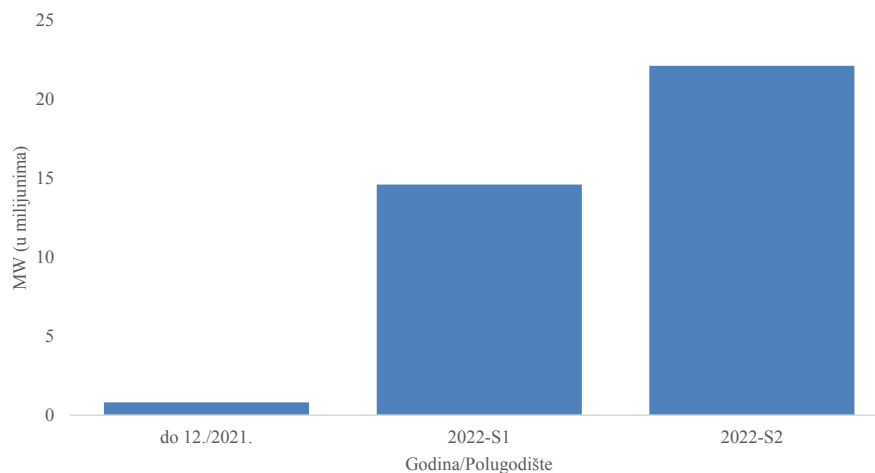
Slika 6: Trenutačno stanje napretka u ostvarenju zajedničkih pokazatelja²⁰

²⁰ Podaci na slici u nastavku odgovaraju podacima koje su države članice dostavile u ciklusu izvješćivanja iz veljače 2023., koji obuhvaća razdoblje od veljače 2020. do prosinca 2022. Više informacija nalazi se u tablici pokazatelja za oporavak i otpornost.

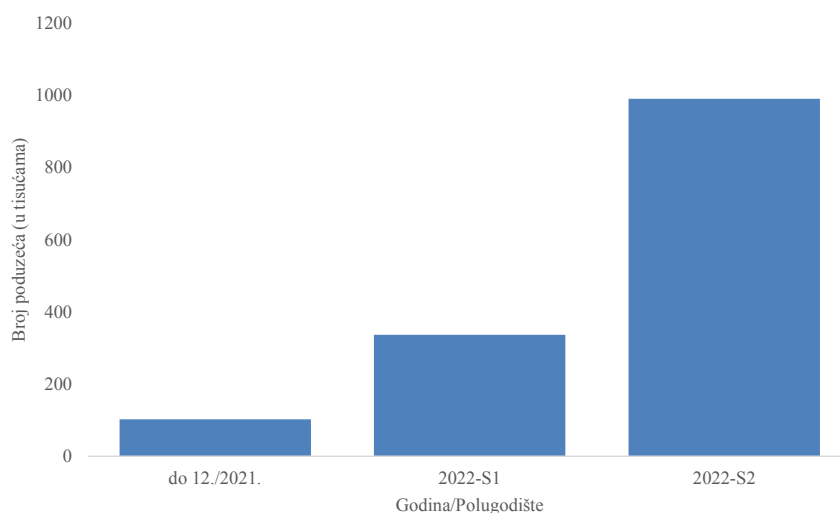
Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost.

Slika 7: Kretanje ušteda u godišnjoj potrošnji primarne energije u MWh godišnje

Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost.

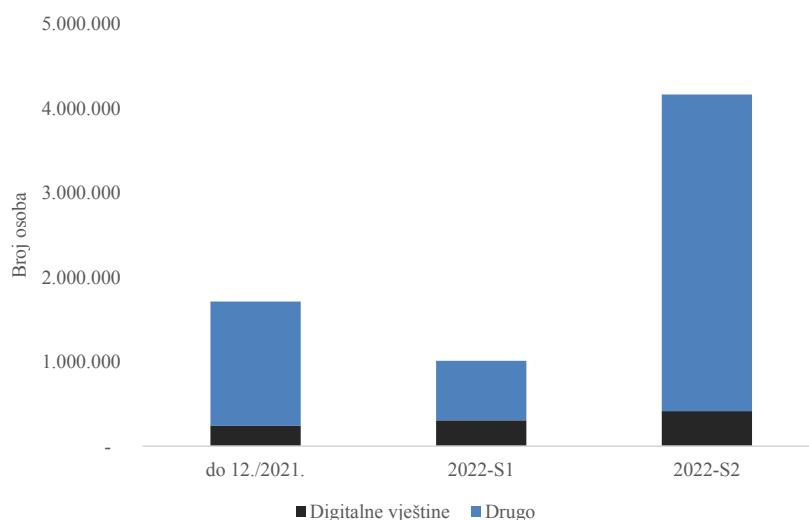
Slika 8: Kretanje broja poduzeća koja primaju potporu

Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost.

U drugoj polovini 2022. više od četiri milijuna ljudi sudjelovalo je u osposobljavanju uz potporu Mehanizma za oporavak i otpornost (slika 9). Osim toga, kriza uzrokovana bolešću COVID-19 uvelike je poremetila sustave obrazovanja i osposobljavanja u EU-u, a zajednički pokazatelj (10.) prikazuje doprinos Mehanizma za oporavak i otpornost obrazovanju i osposobljavanju te razvoju vještina tako što prikazuje broj sudionika u obrazovanju i osposobljavanju na temelju potpore u okviru mjera iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Reforme i ulaganja u obrazovanje i osposobljavanje neophodni su kako bi se građani mogli pripremiti za izazove današnjice, posebno za digitalnu i zelenu tranziciju te kako bi im se omogućilo da razviju vještine koje su im potrebne. Posebna pozornost posvećena je osposobljavanjima za poboljšanje digitalnih vještina zbog njihove sve veće važnosti na tržištu rada i u društvu.

Slika 9: Kretanje sudionika u obrazovanju ili osposobljavanju

Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost.

2.2. Povećana transparentnost ocjene zahtjeva za plaćanje

Sredstva Mehanizma za oporavak i otpornost mogu se isplatiti samo pod uvjetom zadovoljavajućeg ostvarenja relevantnih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti obuhvaćenih zahtjevom za plaćanje, u skladu s člankom 24. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost. Komisijina ocjena ključnih etapa i ciljnih vrijednosti važna je značajka Mehanizma za oporavak i otpornost i zahtijeva detaljnu analizu kako bi se utvrdilo jesu li države članice u zadovoljavajućoj mjeri ispunile svoje obveze.

U Komunikaciji o drugoj obljetnici Mehanizma za oporavak i otpornost objavljenoj 21. veljače 2023.²¹ Komisija je povećala predvidljivost i transparentnost predstavljanjem provedbenih alata koje upotrebljava pri ocjeni zahtjeva za plaćanje. U Komunikaciji i njezinim priložima detaljno su opisani okvir za ocjenjivanje ključnih etapa i ciljnih vrijednosti te metode suspenzije plaćanja.

Okvir za ocjenjivanje ključnih etapa i ciljnih vrijednosti na temelju Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost

Komisija je u veljači 2023. objavila okvir za ocjenjivanje zadovoljavajućeg ostvarenja ključnih etapa i ciljnih vrijednosti, kako bi podržala nacionalna tijela, dionike i opću javnost u razumijevanju načina na koji se ocjenjuje provedba mjera u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost prije svake isplate.

Zadovoljavajuće ostvarenje ključnih etapa i ciljnih vrijednosti ocjenjuje se na temelju provedbenih odluka Vijeća kojima se odobravaju planovi za oporavak i otpornost. Kako bi odredila zahtjeve koje države članice moraju ispuniti, Komisija se oslanja na opis svake ključne etape i ciljne vrijednosti s obzirom na njihov kontekst i svrhu. Zatim, na temelju

²¹ Vidjeti [COM\(2023\) 99 final](#).

odgovarajućih obrazloženja koje su dostavile države članice utvrđuje je li određena ključna etapa ili ciljna vrijednost ostvarena u zadovoljavajućoj mjeri. U ograničenom broju okolnosti i u skladu s primjenom načela *de minimis* mogu se prihvatiti minimalna odstupanja povezana s iznosima, formalnim zahtjevima, vremenskim okvirom ili sadržajem. Cjelokupna metodologija koja predstavlja okvir na koji se Komisija oslanja za ocjenjivanje zahtjeva za plaćanje navedena je u Prilogu I. Komunikaciji objavljenoj 21. veljače 2023²².

Postupak suspenzije plaćanja

Komisija je u veljači 2023. objavila i svoju metodu za utvrđivanje iznosa koji će se suspendirati ako se ključna etapa ili ciljna vrijednost ne ostvari u zadovoljavajućoj mjeri, uz potpuno poštovanje načela jednakog postupanja i proporcionalnosti. U Uredbi o mehanizmu za oporavak i otpornost uzete su u obzir iznimne okolnosti u kojima bi države članice mogle kasniti s provedbom mjera, što bi utjecalo na pravodobno ostvarenje nekih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti. Te situacije ne bi trebale spriječiti izvršenje plaćanja za ključne etape i ciljne vrijednosti koje su ostvarene u zadovoljavajućoj mjeri²³. Uredbom je stoga predviđen mehanizam kojim se državama članicama na raspolaganje stavlja dodatno vrijeme (do šest mjeseci) za provedbu relevantne ključne etape ili ciljne vrijednosti. U skladu s Uredbom o Mehanizmu za oporavak i otpornost Komisija u toj situaciji može djelomično ili potpuno suspendirati plaćanja, čime se osigurava i usklađenost s načelom dobrog financijskog upravljanja.

Suspenzija plaćanja omogućuje državama članicama podnošenje zahtjeva za plaćanje čak i ako još nisu ostvarene sve ključne etape i ciljne vrijednosti. U postupku suspenzije (slika 10) države članice imaju na raspolaganju rok od šest mjeseci od donošenja odluke o suspenziji da ostvare relevantne ključne etape i ciljne vrijednosti koje se smatraju neostvarenima. U konačnici, ako država članica ne može ostvariti relevantnu ključnu etapu ili ciljnu vrijednost unutar tog šestomjesečnog razdoblja, njezin financijski doprinos ili potpora u obliku zajma bit će trajno smanjena u skladu s člankom 24. stavkom 6. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost. Potpuna metodologija koja detaljno opisuje izračun iznosa koji se suspendira navedena je u Prilogu II. Komunikaciji objavljenoj 21. veljače 2023.

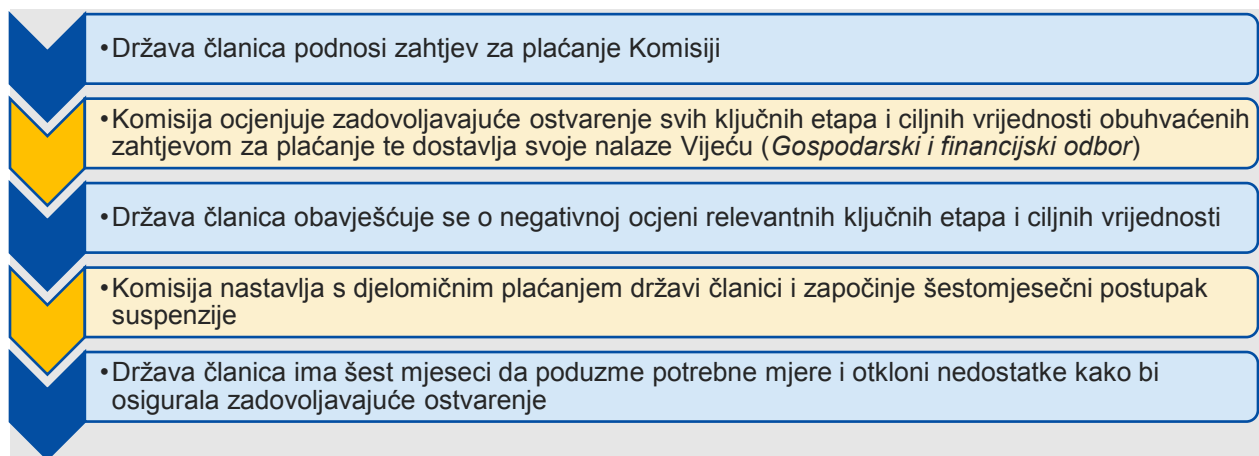
Komisija se 2023. susrela s prvim slučajevima nezadovoljavajućeg ostvarenja²⁴. Za svaki je slučaj u dopisu predmetnoj državi članici navela razlog zašto se ključne etape ili ciljne vrijednosti smatraju neostvarenima i povezani iznos koji treba suspendirati u skladu s postupcima predviđenima u Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost. Predmetna država članica ima ovlast podijeliti te informacije s Gospodarskim i financijskim odborom. Do sada su predmetne države članice svoj dopis podijelile s Gospodarskim i financijskim odborom.

Slika 10: Postupak za suspenziju plaćanja

²² Vidjeti [COM\(2023\) 99 final](#).

²³ Djelomična suspenzija nije moguća u slučaju neostvarivanja ključnih etapa ili ciljnih vrijednosti povezanih sa sustavom kontrole države članice, koje su nužne za zaštitu financijskih interesa Unije. U tom slučaju uvijek se suspendira cijeli obrok i svi budući obroci, dok se te ključne etape ili ciljne vrijednosti ne ostvare.

²⁴ Litavski zahtjev za plaćanje potražiti na stranici https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_1286.

Izvor: Europska komisija

2.3. Preokretanje ključnih etapa i ciljnih vrijednosti u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost

U skladu s člankom 24. stavkom 3. drugom rečenicom Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost „[z]adovoljavajuće ostvarenje ključnih etapa i ciljnih vrijednosti podrazumijeva da dotična država članica nije preokrenula mjere povezane s prethodnim zadovoljavajuće ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima.”

Zajedno s ovim izvješćem Komisija danas objavljuje svoj okvir za primjenu te odredbe (vidjeti Prilog II.). U okviru se razmatra preporuka Europskog revizorskog suda²⁵ i pruža pravna jasnoća i transparentnost u pogledu postupka koji treba slijediti u slučaju poništavanja ostvarenja, čime se jamči kontinuirana provedba Mehanizma za oporavak i otpornost i zaštita financijskih interesa EU-a. Komisija može pregledati i izmijeniti tu metodu nakon što prikupi više iskustva u njezinoj primjeni.

2.4. Revizija planova za oporavak i otpornost

U planu REPowerEU prepoznato je da Mehanizam za oporavak i otpornost može imati važnu ulogu u ostvarivanju ciljeva sigurne, cjenovno pristupačne i čiste energije, a izmijenjena Uredba o Mehanizmu za oporavak i otpornost stupila je na snagu u veljači 2023., u okviru odgovora Komisije na nedavna energetska i geopolitička zbivanja. Uredba o Mehanizmu za oporavak i otpornost stoga je izmijenjena kako bi se poduprle nove ili proširene reforme i ulaganja namijenjeni diversificiranju opskrbe energijom (konkretno fosilnih goriva), povećale uštede energije, ubrzao prelazak na čistu energiju i naposljetku povećale otpornost, sigurnost i održivost energetskeg sustava Unije. Kako bi mogle koristiti dodatna sredstva, izmijenjenom Uredbom o Mehanizmu za oporavak i otpornost države članice pozvane su da revidiraju svoje planove za oporavak i otpornost te da ih dopune novim ili „proširenim” reformama i ulaganjima povezanim s energijom putem posebnog „poglavlja o planu REPowerEU”. Izmijenjenom Uredbom uvodi se i niz ciljeva plana REPowerEU koji bi se tim dodanim mjerama trebali postići (vidjeti članak 21. točku (c) izmijenjene Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost).

²⁵ Tematsko izvješće 07/2023: Struktura Komisijina sustava kontrole za Mehanizam za oporavak i otpornost

Brza provedba planova za oporavak i otpornost i dalje je glavni prioritet, a revizije planova za oporavak i otpornost te podnošenje poglavlja o planu REPowerEU ne bi smjeli spriječiti države članice da poštuju rokove predviđene u provedbenim odlukama Vijeća. Države članice trebale bi i dalje poduzimati sve moguće korake kako bi na vrijeme podnijele zahtjeve za plaćanje i omogućile napredovanje reformi i ulaganja, te time i pravodobnu isplatu sredstava.

Od stupanja na snagu izmijenjene Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost u veljači 2023. 20 država članica dostavilo je svoje izmijenjene planove za oporavak i otpornost zajedno s poglavljima o planu REPowerEU, koji će pridonijeti prelasku država članica na obnovljive izvore energije, povećati energetska učinkovitost i smanjiti ovisnost Europe o ruskim fosilnim gorivima.

Trenutačno stanje izmjene planova za oporavak i otpornost i dostavljanja poglavlja o planu REPowerEU

Države članice mogu podnijeti obrazloženi zahtjev Komisiji za izradu prijedloga za izmjenu ili zamjenu njihovih postojećih planova za oporavak i otpornost na temelju četiri razloga za reviziju²⁶. Prvo, države članice trebale bi predložiti nove ili „proširene” reforme i ulaganja povezane s energijom u okviru posebnog „poglavlja o planu REPowerEU”. Drugo, države članice mogu, u skladu s člankom 18. stavkom 2., predložiti povećanje ili smanjenje iznosa za mjere kako bi uzele u obzir ažurirani maksimalni financijski doprinos objavljen 30. lipnja 2022. Treće, države članice mogu zatražiti izmjenu plana ako jedna ili više ključnih etapa i ciljnih vrijednosti u njihovu planu za oporavak i otpornost više nisu ostvarive zbog objektivnih okolnosti, u skladu s člankom 21. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost. Konačno, države članice imale su rok do 31. kolovoza 2023. da zatraže potporu u okviru komponente zajma Mehanizma za oporavak i otpornost i da u skladu s tim revidiraju svoje planove, uz njihovo podnošenje na ocjenu Komisiji. Više informacija o komponenti zajma nalazi se u sljedećem odjeljku.

Komisija je do 1. rujna 2023. primila 25 izmijenjenih planova za oporavak i otpornost te 20 poglavlja o planu REPowerEU (tablica 4). Vijeće je donijelo osam modificiranih planova za oporavak i otpornost (Njemačka, Estonija, Irska, Francuska, Luksemburg, Malta, Slovačka i Finska), od kojih četiri uključuju poglavlja o planu REPowerEU (Estonija, Francuska, Malta i Slovačka). U trenutku pripreme ovog godišnjeg izvješća Komisija je ocjenjivala izmjene koje je predložilo 16 država članica. U tablici 5 prikazane su pravne osnove koje su države članice upotrijebile za izmjene svojih planova za oporavak i otpornost, u skladu s Uredbom o Mehanizmu za oporavak i otpornost.

Tablica 4: Tablični prikaz podnošenja izmijenjenih planova za oporavak i otpornost i poglavlja o planu REPowerEU²⁷

²⁶ Za više informacija o postupku izmjene postojećih planova i modalitetima za pripremu poglavlja o planu REPowerEU vidjeti Obavijest Komisije: Smjernice za planove za oporavak i otpornost u kontekstu plana REPowerEU ([2023/C 80/01](#))

²⁷ Zaključno s 1. rujna 2023. (uključujući taj datum).

	Datum podnošenja	Poglavlje plana REPowerEU podneseno	Datum pozitivne ocjene Komisije	Datum donošenja Vijeća
Belgija	20. srpnja 2023.	Da	Ocjena u tijeku	
Bugarska				
Češka	30. lipnja 2023.	Da	Ocjena u tijeku	
Danska	31. svibnja 2023.	Da	Ocjena u tijeku	
Njemačka	9. prosinca 2022.	Ne	17. siječnja 2023.	14. veljače 2023.
Estonija	9. ožujka 2023.	Da	12. svibnja 2023.	16. lipnja 2023.
Irska	22. svibnja 2023.	Ne	26. lipnja 2023.	14. srpnja 2023.
Grčka	31. kolovoza 2023.	Da	Ocjena u tijeku	
Španjolska	6. lipnja 2023.	Da	Ocjena u tijeku	
Francuska	20. travnja 2023.	Da	26. lipnja 2023.	14. srpnja 2023.
Hrvatska	31. kolovoza 2023.	Da	Ocjena u tijeku	
Italija	11. srpnja 2023.	Ne	28. srpnja 2023.	Još nije doneseno
	7. kolovoza 2023.	Da	Ocjena u tijeku	
Cipar	1. rujna 2023.	Da	Ocjena u tijeku	
Latvija				
Litva	30. lipnja 2023.	Da	Ocjena u tijeku	
Luksemburg	11. studenoga 2022.	Ne	9. prosinca 2022.	17. siječnja 2023.
Mađarska	31. kolovoza 2023.	Da	Ocjena u tijeku	
Malta	26. travnja 2023.	Da	26. lipnja 2023.	14. srpnja 2023.
Nizozemska	6. srpnja 2023.	Da	Ocjena u tijeku	
Austrija	14. srpnja 2023.	Da	Ocjena u tijeku	
Poljska	31. kolovoza 2023.	Da	Ocjena u tijeku	
Portugal	26. svibnja 2023.	Da	Ocjena u tijeku	
Rumunjska				
Slovenija	14. srpnja 2023.	Da	Ocjena u tijeku	
Slovačka	26. travnja 2023.	Da	26. lipnja 2023.	14. srpnja 2023.
Finska	26. siječnja 2023.	Ne	28. veljače 2023.	7. ožujka 2023.
Švedska	24. kolovoza 2023.	Da	Ocjena u tijeku	

Izvor: Europska komisija

Tablica 5: Pravna osnova koju su upotrijebile države članice pri izmjeni svojih planova za oporavak i otpornost

	Dodavanje poglavlja o planu REPowerEU (članak 21.c)	Prilagodba nakon ažuriranja maksimalnog financijskog doprinosa (članak 18. stavak 2.)	Izmjena zbog objektivnih okolnosti (članak 21.)	Dodavanje mjera radi uzimanja dodatnih zajmova u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost (članak 14.)
Belgija	•	•	•	•
Bugarska				
Češka	•	•	•	•
Danska	•			
Njemačka			•	
Estonija	•	•	•	
Irska			•	
Grčka	•		•	•
Španjolska	•	•	•	•
Francuska	•	•	•	
Hrvatska	•	•	•	•
Italija	•	•	•	
Cipar	•	•	•	
Latvija				

	Dodavanje poglavlja o planu REPowerEU (članak 21.c)	Prilagodba nakon ažuriranja maksimalnog financijskog doprinosa (članak 18. stavak 2.)	Izmjena zbog objektivnih okolnosti (članak 21.)	Dodavanje mjera radi uzimanja dodatnih zajmova u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost (članak 14.)
Litva	•	•	•	•
Luksemburg		•		
Mađarska	•		•	•
Malta	•	•	•	
Nizozemska	•		•	
Austrija	•		•	
Poljska	•	•	•	•
Portugal	•	•	•	•
Rumunjska				
Slovenija	•	•	•	•
Slovačka	•	•	•	
Finska		•		
Švedska	•	•		

Izvor: Europska komisija

Revidirana bespovratna potpora u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost

U skladu s člankom 18. stavkom 2. Uredbe o mehanizmu za oporavak i otpornost države članice mogu ažurirati svoje planove za oporavak i otpornost kako bi uzele u obzir ažurirani maksimalni financijski doprinos objavljen 30. lipnja 2022. Države članice koje imaju smanjen maksimalni financijski doprinos mogu u skladu s tim revidirati svoje planove. Države članice koje imaju povećan maksimalni financijski doprinos mogu koristiti ta dodatna sredstva za financiranje ulaganja i reformi uključenih u njihove revidirane planove ili poglavlje o planu REPowerEU. U tablici 6 u nastavku nalazi se pregled izmjena bespovratne financijske potpore država članica u skladu s člankom 18.

Tablica 6: Izmjena bespovratne financijske potpore u skladu s člankom 18. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost

	Izmjena bespovratne financijske potpore u skladu s člankom 18. (u EUR, tekuće cijene)
Belgija	-1 400 569 368
Bugarska	-578 533 524
Češka	603 614 884
Danska	-122 251 741
Njemačka	2 405 023 531
Estonija	-106 027 582
Irska	-74 597 916
Grčka	-343 234 449
Španjolska	7 701 317 190
Francuska	-1 919 823 196
Hrvatska	-785 114 933
Italija	143 242 804
Cipar	-90 187 539
Latvija	-128 150 411
Litva	-125 059 297
Luksemburg	-10 834 458
Mađarska	-1 363 094 805
Malta	-58 127 595
Nizozemska	-1 253 935 169

	Izmjena bespovratne financijske potpore u skladu s člankom 18. (u EUR, tekuće cijene)
Austrija	289 454 205
Poljska	-1 330 690 569
Portugal	1 633 096 593
Rumunjska	-2 119 187 698
Slovenija	-285 970 648
Slovačka	-322 838 535
Finska	-263 289 938
Švedska	-107 279 840

Izvor: Europska komisija

Zajmovi u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost

Za financiranje novih ulaganja i reformi uključenih u poglavlje o planu REPowerEU države članice mogu iskoristiti i vrlo povoljne uvjete financiranja zajmova u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost, koje su morale zatražiti do 31. kolovoza 2023. U tablici 7 u nastavku nalazi se pregled zahtjeva (uključujući iznos zajmova) koje su države članice podnijele do zakonskog roka. Ta je informacija 1. rujna 2023. podijeljena i s Europskim parlamentom i Vijećem.

Tablica 7: Zajmovi koje su države članice zatražile do 31. kolovoza 2023.

	Iznos dodijeljenih zajmova u okviru prvih planova za oporavak i otpornost (u EUR, tekuće cijene)	Iznos dodatnih zatraženih zajmova u okviru revizije planova za oporavak i otpornost (u EUR, tekuće cijene)	Iznos ukupnih zajmova koji će se dodijeliti* (u EUR, tekuće cijene)	Ostvarivanje ili prelaženje gornje granice od 6,8 % BND-a
Belgija		264 200 000	264 200 000	Ne
Bugarska				Ne
Češka		818 100 000	818 100 000	Ne
Danska				Ne
Njemačka				Ne
Estonija				Ne
Irska				Ne
Grčka	12 727 538 920	5 000 000 000	17 727 538 920	Da
Španjolska		84 267 050 000	84 267 050 000	Ne
Francuska				Ne
Hrvatska		4 442 508 187	4 442 508 187	Da
Italija	122 601 810 400		122 601 810 400	Da
Cipar	200 320 000		200 320 000	Ne
Latvija				Ne
Litva		1 722 000 000	1 722 000 000	Ne
Luksemburg				Ne
Mađarska		3 920 000 000	3 920 000 000	Ne
Malta				Ne
Nizozemska				Ne
Austrija				Ne
Poljska	11 506 500 000	23 034 803 518	34 541 303 518	Da
Portugal	2 699 000 000	3 191 756 353	5 890 756 353	Ne
Rumunjska	14 942 153 000		14 942 153 000	Da
Slovenija	705 370 000	587 000 000	1 292 370 000	Ne
Slovačka				Ne
Finska				Ne
Švedska				Ne

	Iznos dodijeljenih zajmova u okviru prvih planova za oporavak i otpornost (u EUR, tekuće cijene)	Iznos dodatnih zatraženih zajmova u okviru revizije planova za oporavak i otpornost (u EUR, tekuće cijene)	Iznos ukupnih zajmova koji će se dodijeliti* (u EUR, tekuće cijene)	Ostvarivanje ili prelaženje gornje granice od 6,8 % BND-a
EU 27	165 382 692 320	127 247 418 058	292 630 110 378	

Napomena: * Zahtjeve za zajam podnesene do 31. kolovoza 2023. Komisija još treba ocijeniti u skladu s člankom 19. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost i revidiranim planovima koje treba odobriti Vijeće. U ovoj je tablici stoga preliminarno prikazano koliki bi mogao biti ukupni iznos zajmova odobrenih u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost.

Izvor: Europska komisija

U okviru plana REPowerEU države članice moći će dobiti pretfinanciranje u dvije tranše u razdoblju od 2023. do 2024. To će biti moguće nakon podnošenja poglavlja o planu REPowerEU, pod uvjetom da Vijeće do 31. prosinca 2023. donese relevantne provedbene odluke. Za mjere uključene u poglavlja o planu REPowerEU države članice moći će zatražiti pretfinanciranje u iznosu do 20 % dodatnih sredstava iz plana REPowerEU od prodaje emisijskih jedinica u okviru sustava trgovanja emisijama i prijenosa iz pričuve za prilagodbu Brexitu, povećane dodjele sredstava u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost kako je ažurirano do lipnja 2022. i u okviru preostale komponente zajma iz Mehanizma za oporavak i otpornost.

2.5. Trenutačno stanje financiranja Mehanizma za oporavak i otpornost

Trenutačno stanje financiranja u okviru instrumenta NextGenerationEU

U okviru instrumenta NextGenerationEU Komisija može od sredine 2021. do 2026. prikupiti do 806,9 milijardi EUR izdavanjem obveznica EU-a. Zbog toga je EU jedan od najvećih izdavatelja dužničkih instrumenata denominiranih u eurima u ovom razdoblju. Komisija je unatoč prošlogodišnjoj volatilnosti tržišta uspjela pravodobno ispuniti sve svoje obveze isplate u okviru instrumenta NextGenerationEU i nastavlja s provedbom ciljeva prikupljanja sredstava na tržištima na djelotvoran i učinkovit način.

Komisija je u lipnju 2022. objavila svoj plan financiranja za razdoblje od lipnja do kraja prosinca 2022. U skladu s tim planom financiranja Komisija je prikupila dodatnih 50 milijardi EUR u okviru dugoročnog financiranja za NextGenerationEU, uz izdavanje kratkoročnih obveznica EU-a. Izdane obveznice bile su kombinacija običnih i zelenih obveznica, uz potpuno poštovanje okvira za zelene obveznice instrumenta NextGenerationEU. Te transakcije dovele su ukupni nepodmireni iznos obveznica instrumenta NextGenerationEU na 171 milijardu EUR, od čega je 36,5 milijardi EUR prikupljeno izdavanjem zelenih obveznica. Ukupan iznos nepodmirenih kratkoročnih obveznica EU-a krajem prosinca iznosio je 17 milijardi EUR²⁸.

²⁸Obveznice EU-a glavni su instrument financiranja Komisije u okviru njezina jedinstvenog pristupa financiranju. Dospijeće im je tri godine i više. Kako bi provela svoj plan financiranja, Komisija izdaje obveznice EU-a s referentnim dospeljem (3, 5, 7, 10, 15, 20, 25, 30 godina). U rujnu 2021. počela je izdavati kratkoročne obveznice EU-a, odnosno vrijednosne papire s kraćim dospeljem od manje od godine dana. Programom

Komisija je u prosincu 2022. objavila svoj plan financiranja za razdoblje od siječnja do kraja lipnja 2023., koji je sadržavao dugoročne operacije financiranja u iznosu do 80 milijardi EUR. U konačnici su izdane obveznice EU-a u vrijednosti od 78 milijardi EUR s prosječnim dospijećem od oko 14 godina. Komisija je u prvoj polovini 2023. na dražbama organiziranim dvaput mjesečno izdala i tromjesečne i šestomjesečne kratkoročne obveznice EU-a kako bi zadovoljila potrebe za kratkoročnim financiranjem, pri čemu su nepodmirene kratkoročne obveznice EU-a na kraju lipnja 2023. iznosile 17,9 milijardi EUR. Na dvanaest dražbi izdane su 24 kratkoročne obveznice EU-a, svaka prosječnog iznosa oko 1 milijardu EUR.

Na temelju tih uspješnih izdanja EU je mogao neometano nastaviti financirati planove za oporavak i otpornost država članica pravodobnim isplatama sredstava. Komisija je izvršila sve isplate državama članicama u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost po njihovu dospijeću, u prosjeku u roku od šest radnih dana od odobrenja isplate. Nisu zabilježena kašnjenja.

Okvir za zelene obveznice

Komisija je 2020. najavila da će 30 % obveznica instrumenta NextGenerationEU biti izdano kao zelene obveznice. To pokazuje predanost Komisije održivom financiranju i donosi na tržište novu likvidnu zelenu imovinu s visokim rejtingom, koja omogućuje pristup zelenim ulaganjima za velik broj ulagatelja i jača ulogu Europske unije i eura na tržištima održivog financiranja.

Prihodima od zelenih obveznica instrumenta NextGenerationEU financiraju se rashodi u vezi s klimatskim promjenama u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost. Svaka država članica mora namijeniti najmanje 37 % ukupne vrijednosti svojeg nacionalnog plana za oporavak i otpornost ulaganjima i reformama u području klime. Države članice premašile su tu ciljnu vrijednost, a procijenjeni rashodi u području klime sad iznose otprilike 40 %.

Komisija je u listopadu 2021. izdala svoju prvu zelenu obveznicu instrumenta NextGenerationEU. Komisija je zahvaljujući toj 15-godišnjoj obveznici prikupila 12 milijardi EUR, a riječ je o dosad najvećoj transakciji zelenim obveznicama na svijetu.

Rashodi za zelene obveznice instrumenta NextGenerationEU dosad su se uglavnom odnosili na energetska učinkovitost (47,6 % dodijeljenih rashoda) te čisti prijevoz i infrastrukturu (42 %). Prilagodba klimatskim promjenama treća je kategorija rashoda po veličini (s 5,6 % rashoda) od devet kategorija rashoda na koje se mogu rasporediti prihodi od zelenih obveznica instrumenta NextGenerationEU.

2.6. Kontrole i revizije u provedbi Mehanizma za oporavak i otpornost

Mehanizam za oporavak i otpornost instrument je koji se temelji na uspješnosti. Plaćanja Komisije državama članicama temelje se na zadovoljavajućem ostvarenju

kratkoročnih obveznica EU-a daje se dodatna fleksibilnost Komisiji kao izdavatelju i podupire likvidnost njezinih vrijednosnih papira. Kratkoročne obveznice EU-a imaju dospijeće od tri do šest mjeseci.

unaprijed utvrđenih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti navedenih u planovima za oporavak i otpornost. Za svaki se plan za oporavak i otpornost provedbenom odlukom Vijeća utvrđuje povezani skup ključnih etapa i ciljnih vrijednosti te odgovarajući iznos za svaki obrok. Stoga se zakonitost i pravilnost plaćanja u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost temelje isključivo na zadovoljavajućem ostvarenju ključnih etapa i ciljnih vrijednosti. Države članice korisnice su sredstava Mehanizma koja se nakon isplate unose u nacionalne proračune.

Kontrolni okvir Mehanizma za oporavak i otpornost prilagođen je jedinstvenoj prirodi Mehanizma kao programa potrošnje EU-a i temelji se na dva glavna stupa: s jedne strane na zakonitosti i pravilnosti transakcija, što je glavna odgovornost Komisije, a s druge strane na zaštiti financijskih interesa Unije, za koju odgovornost snose uglavnom države članice, ali i Komisija provodi određene provjere.

Komisija je dodatno pojačala kontrolni okvir Mehanizma za oporavak i otpornost, među ostalim svoje revizijske aktivnosti. U rezultatima i opažanjima revizije nisu utvrđeni kritični ili visoki rizici u vezi s kojima bi bila potrebna Izjava o jamstvu koju daje glavni direktor Glavne uprave za gospodarske i financijske poslove u svojem godišnjem izvješću o radu²⁹, koji obuhvaća Mehanizam za oporavak i otpornost.

Kontrole zakonitosti i pravilnosti preuzetih obveza i plaćanja

Kontrolni sustavi Komisije sastoje se od dva sloja: *ex ante* kontrole prije izvršenja plaćanja i *ex post* revizije nakon toga.

Kad država članica podnese zahtjev za plaćanje, Komisija *ex ante* kontrolom ocjenjuje jesu li u zadovoljavajućoj mjeri ostvarene sve ključne etape i ciljne vrijednosti koje je država članica navela kao dovršene. Kako bi se provjerilo jesu li ključne etape i ciljne vrijednosti ostvarene u zadovoljavajućoj mjeri, dokaze koje je dostavila država članica na razini Komisije ocjenjuju posebni timovi za pojedine zemlje. Komisija može zatražiti dodatne informacije i obaviti dodatne kontrole kako bi prije izvršenja plaćanja dobila potrebno dodatno jamstvo o ostvarenju ključnih etapa i ciljnih vrijednosti. Ako neke ključne etape i ciljne vrijednosti nisu ostvarene u zadovoljavajućoj mjeri, plaćanje se može djelomično suspendirati.

Komisija je 2022. ocijenila 13 zahtjeva za plaćanje koji su obuhvaćali 366 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti i zaključila da su sve ključne etape i ciljne vrijednosti ostvarene u zadovoljavajućoj mjeri. Stoga 2022. nije bilo potrebno suspendirati niti smanjiti plaćanja.

Komisija provodi i *ex post* revizije ključnih etapa i ciljnih vrijednosti koje se temelje na riziku kako bi dobila dodatno jamstvo da su informacije koje je dostavila država članica točne. U skladu sa svojom revizijskom strategijom Komisija je za 2022. provela sedam *ex post* revizija ključnih etapa i ciljnih vrijednosti u vezi s prvim zahtjevima za plaćanje koje su

²⁹ Godišnje izvješće o radu 2022. – Gospodarski i financijski poslovi, dostupno na poveznici https://commission.europa.eu/publications/annual-activity-report-2022-economic-and-financial-affairs_en

podnijele Francuska, Italija, Portugal, Hrvatska i Rumunjska, kao i drugim zahtjevom za plaćanje koji su podnijele Hrvatska i Španjolska. Na temelju procjene rizika, revizijom je obuhvaćeno svih 15 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti koje su utvrđene kao „visokorizične” i 12 koje su utvrđene kao „srednje rizične”. U 2023. provodi se dodatnih sedam revizija za zahtjeve za plaćanje koje su podnijele Austrija, Češka, Danska, Grčka, Luksemburg, Slovačka i Španjolska. Komisija je na temelju dosad izdanih završnih revizijskih izvješća zaključila da su revidirane ključne etape i ciljne vrijednosti ostvarene u zadovoljavajućoj mjeri. Da je Komisija *ex post* utvrdila da neka ključna etapa ili ciljna vrijednost nije ostvarena u zadovoljavajućoj mjeri, pokrenula bi financijske ispravke kako bi povratila neopravdano isplaćeni iznos plaćanja.

Kontrole za jamčenje odgovarajuće zaštite financijskih interesa Unije, na način propisan člankom 22. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost

Svaka država članica mora uspostaviti i održavati djelotvorne i učinkovite sustave kontrole te poduzeti odgovarajuće mjere za zaštitu financijskih interesa Unije. Svaka država članica morala je detaljno opisati svoj nacionalni sustav kontrole u nacionalnom planu za oporavak i otpornost, a Komisija te sustave može ocijeniti ocjenom „prikladan” (A) ili „nije dovoljan” (C). Da su se aranžmani koje je predložila država članica ocijenili nedovoljnima, plan se ne bi mogao odobriti. U ocjeni pet planova za oporavak i otpornost odobrenih 2022., nakon donošenja prethodnog godišnjeg izvješća, Komisija je zaključila da imaju prikladan sustav kontrole, kao i ostala 22 plana za oporavak i otpornost. Kao i u prethodnim ocjenama, Komisija je u svakom od pet planova za oporavak i otpornost koji su pozitivno ocijenjeni 2022. utvrdila i neke nedostatke te je od predmetnih država članica zatražila da poduzmu dodatne korektivne mjere dodavanjem posebnih ključnih etapa za reviziju i kontrolu u svoje planove za oporavak i otpornost. Odgovarajuće ključne etape i ciljne vrijednosti navedene su u Prilogu Provedbenoj odluci Vijeća i moraju se ostvariti prije nego što se izvrše redovita plaćanja. Po primitku odgovarajućeg zahtjeva za plaćanje Komisija ocjenjuje zadovoljavajuće ostvarenje tih specifičnih ključnih etapa revizije i kontrole te analizira dostavljene izjave o upravljanju i sažetke revizije.

Osim toga, u skladu sa svojom revizijskom strategijom Komisija provodi revizije sustava koje se temelje na informacijama dostupnima unutar Komisije te sažecima revizije i izjavama o upravljanju koje su podnijele države članice zajedno sa svojim zahtjevima za plaćanje. U kontekstu revizija sustava Komisija provjerava postupke koje su države članice uspostavile za sprječavanje, otkrivanje i ispravljanje prijevara, korupcije i sukoba interesa te dvostrukog financiranja. To uključuje i na riziku temeljene provjere sustava za prikupljanje i pohranu podataka o korisnicima, ugovarateljima, podugovarateljima i stvarnim vlasnicima. Komisija je ovlaštena zatražiti povrat sredstava ili pokrenuti financijske ispravke ako države članice utvrde prijevaru, korupciju ili sukob interesa, ali ih ne isprave ili ako države članice ozbiljno povrijeđe obveze iz sporazuma o financiranju i zajmu.

Komisija je 2022. provela 16 revizija sustava³⁰ i još 11 u 2023.³¹ i prema potrebi je izdala preporuke sa strogim rokovima provedbe, a do kraja 2023. najmanje jednom će provesti reviziju u svim državama članicama. U kontekstu tih revizija Komisija ujedno provjerava osigurava li se sustavima država članica općenita usklađenost s pravilima EU-a i nacionalnim pravilima, uključujući specifične elemente postupka javne nabave i pravila o državnim potporama. Komisija je na temelju preporuka Europskog revizorskog suda dodatno intenzivirala svoje revizijske aktivnosti kako bi ih proširila, na primjer, na usmjerenije revizije sustava ako se otkriju nedostaci ili rizici.

Osim toga, Komisija provodi i **revizije rada nacionalnih revizijskih tijela u državama članicama.** Cilj je tih revizija usklađenosti ocijeniti pouzdanost rada koji se obavlja na nacionalnoj razini u pogledu revizija ključnih etapa i ciljnih vrijednosti i revizija nacionalnih sustava kontrole kako bi se postigle usklađenost s pravilima EU-a i nacionalnim pravilima te zaštita financijskih interesa EU-a.

2.7. Informiranje o provedbi planova za oporavak i otpornost i transparentnost

Međuinstitucijski dijalog i razmjene

Od početka provedbe Mehanizma za oporavak i otpornost Komisija blisko surađuje s Europskim parlamentom i Vijećem. Komisija i dalje bez odgode Europskom parlamentu i Vijeću pod jednakim uvjetima prosljeđuje sve planove za oporavak i otpornost te izmijenjene planove koje su podnijele države članice, kao i sve preliminarne ocjene zahtjeva za plaćanje. Time se osigurava transparentan protok informacija uz visoku razinu suradnje institucija u cjelokupnoj fazi provedbe.

Komisija redovito razmjenjuje informacije s Europskim parlamentom za potrebe rasprave o horizontalnim temama koje se odnose na Mehanizam za oporavak i otpornost. Od uspostave Mehanizma za oporavak i otpornost Komisija je pozvana da sudjeluje i sudjelovala je u 11 dijaloga na visokoj razini o oporavku i otpornosti. Nadalje, Komisija redovito surađuje sa zastupnicima u Europskom parlamentu u stalnoj radnoj skupini zajedničkih odbora ECON i BUDG i sudjelovala je na ukupno 32 sastanka. Osim toga, Komisija se redovito poziva u razne druge odbore radi razmjene stajališta o pitanjima koja se odnose na Mehanizam za oporavak i otpornost, uključujući odbore REGI, CONT i ENVI. Sve prezentacije održane u kontekstu stalne radne skupine Komisija objavljuje na posebnim internetskim stranicama³².

Komisija je uspostavila i neformalnu stručnu skupinu za razmjenu s državama članicama o provedbi Mehanizma za oporavak i otpornost te često organizira razmjenu stajališta i dobre prakse. Ta je skupina važan forum za raspravu o međusektorskim

³⁰ Odnosi se na Bugarsku, Cipar, Češku, Dansku, Estoniju, Finsku, Grčku, Irsku, Italiju, Latviju, Maltu, Poljsku, Slovačku, Sloveniju i Španjolsku.

³¹ Odnosi se na Austriju, Belgiju, Hrvatsku, Francusku, Njemačku, Mađarsku, Italiju, Luksemburg, Portugal, Rumunjsku i Švedsku.

³² [Informacije dostavljene Europskom parlamentu ili Vijeću o planovima za oporavak i otpornost \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/economy_finance/information-for-eu-parliament-and-council-on-recovery-and-resilience-plans)

aspektima Mehanizma za oporavak i otpornost među stručnjacima iz država članica i s Komisijom. Teme o kojima se raspravlja vrlo su raznolike, od financijskih pitanja do upravljanja, revizije i kontrole te pitanja koja se odnose na određena područja politike. Na primjer, 19. sastanak u ožujku 2023. bio je posvećen pomaganju državama članicama da uključe *pitanja jednakosti* u poglavlje o planu REPowerEU i revidirane planove za oporavak i otpornost. Na 20. sastanku u svibnju 2023. razmotrena su i pitanja administrativnih kapaciteta o kojima će se dalje raspravljati na drugom sastanku zakazanom za jesen 2023. Stručna skupina olakšava i promiče razmjenu dobre prakse o mnogim elementima provedbe Mehanizma za oporavak i otpornost. Komisija na namjenskim internetskim stranicama objavljuje sve relevantne dokumente, kao što su dnevni red za sastanke, zapisnici, izvješća, mišljenja, preporuke i drugi dokumenti³³.

Komisija je dosad organizirala 21 sastanak neformalne stručne skupine za Mehanizam za oporavak i otpornost. Komisija je u prosincu 2022. organizirala prvi cjelodnevni sastanak uživo sa svim stručnjacima iz država članica. Na tom 16. sastanku skupine države članice predstavile su svoje primjere dobre prakse u tri teme: 1. uloga tijela za koordinaciju i upravljanje provedbom Mehanizma za oporavak i otpornost, 2. sudjelovanje dionika u pripremi i provedbi planova za oporavak i otpornost i 3. aspekti komunikacije i vidljivosti Mehanizma za oporavak i otpornost. Još jedan sastanak uživo stručne skupine očekuje se u jesen 2023.

Zahtjevi za komunikaciju i vidljivost

Kao i za druge fondove Unije, države članice imaju obvezu osigurati da primatelji sredstava Unije u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost priznaju podrijetlo i osiguravaju vidljivost financiranja. Člankom 34. stavkom 2. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost, kako je operacionaliziran člankom 10. sporazuma o financiranju između Komisije i država članica, utvrđen je niz zahtjeva za komunikaciju i vidljivost. To uključuje uspostavljanje komunikacijske strategije, isticanje, prema potrebi, amblema EU-a i odgovarajuće izjave o financiranju te uspostavljanje i održavanje jedinstvenog internetskog prostora. Unatoč tim obvezama komunikacije i vidljivosti rezultati ankete Eurobarometra iz 2022.³⁴ pokazuju da, iako građani EU-a znaju za planove za oporavak i otpornost svojih država (s razlikama među državama članicama), nisu dovoljno osviješteni o tome da planove za oporavak i otpornost (u potpunosti ili djelomično) financira EU. To ukazuje na potrebu da države članice ulože veći trud. Komisija nastavlja dijalog s državama članicama kako bi osigurala da se pridržavaju svojih obveza. Usto, usklađenost s komunikacijskim zahtjevima sustavno je dio *ex post* revizija ključnih etapa i ciljnih vrijednosti koje provodi Komisija. Komisija državama članicama daje smjernice putem bilateralne razmjene i mreže INFORM EU koja okuplja osobe zadužene za komunikaciju iz država članica i Komisije u okviru različitih fondova EU-a, uključujući Mehanizam za oporavak i otpornost. U tom kontekstu Komisija i dalje pruža podršku državama članicama u njihovoj komunikacijskih strategija uključenih u planove za oporavak i otpornost. Osam država članica trenutačno sudjeluje u

³³ [Registar stručnih skupina Komisije i drugih sličnih subjekata \(europa.eu\)](https://europa.eu/registar-strucnih-skupina-komisije-i-drugih-slicnih-subjekata)

³⁴ <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2653>

višedržavnom projektu izgradnje kapaciteta za učinkovitu komunikaciju o koristima planova za oporavak i otpornost, koji se podupire u okviru Instrumenta za tehničku potporu.

Interaktivna karta projekata financiranih u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost

Za ubrzanu provedbu Mehanizma za oporavak i otpornost te učinkovito postizanje njegovih ciljeva potrebna je sve viša razina transparentnosti u pogledu njegova funkcioniranja i konkretne upotrebe sredstava Mehanizma za oporavak i otpornost od strane država članica. U tu svrhu na internetskim stanicama posvećenima Mehanizmu za oporavak i otpornost³⁵ Komisija redovito objavljuje informacije (među ostalim o pojedinačnim planovima za oporavak i otpornost na posebnim stranicama za pojedine države³⁶) i uspostavila je tablicu pokazatelja za oporavak i otpornost³⁷ u kojoj se u stvarnom vremenu prikazuju podaci o isplatama i napretku koji su ostvarile države članice, kao i dodatni podaci, pokazatelji i tematske analize.

Kako bi dodatno povećala vidljivost i transparentnost Mehanizma za oporavak i otpornost, Komisija je pokrenula interaktivnu kartu projekata³⁸ financiranih u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost u svakoj državi članici. Na karti se nalazi pregled odabranih reformi i ulaganja, njihov geografski položaj i informacije o stanju njihove provedbe. Karta sadržava i poveznice na internetske izvore s detaljnijim informacijama, kao što su nacionalne internetske stranice o Mehanizmu za oporavak i otpornost i, ako su dostupne, internetske stranice pojedinih projekata financiranih u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost. Karta je službeno pokrenuta 31. ožujka 2023. Redovito će se ažurirati i popunjavati dodatnim informacijama o provedbi. Prvi je put ažurirana 24. svibnja 2023., do kad je ukupan broj prikazanih projekata u svim državama članicama iznosio više od 430.

Karta projekata financiranih u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost

Krajnji primatelji u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost

Uredbom o planu REPowerEU ojačana je transparentnost korištenja sredstava Mehanizma za oporavak i otpornost uvođenjem nove obveze za države članice da objave podatke o krajnjim primateljima. U kontekstu Mehanizma za oporavak i otpornost krajnji

³⁵ https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_hr

³⁶ [Stranice za pojedine zemlje](#) preuređene su 19. rujna 2023. kako bi se prikazala uloga koju je imao Mehanizam za oporavak i otpornost u provedbi plana REPowerEU te kako bi se uzelo u obzir druge izmjene planova za oporavak i otpornost država članica.

³⁷ https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html

³⁸ https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_hr#map

primatelj je posljednji subjekt koji prima sredstva u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost, a koji nije ugovaratelj ili podugovaratelj, primjerice građani, regionalna ili lokalna tijela ili MSP-ovi, i kao takav može biti pravna ili fizička osoba. Na temelju novog članka 25.a izmijenjene Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost države članice moraju stvoriti javni portal koji je jednostavan za upotrebu, na kojem objavljuju podatke o 100 krajnjih primatelja koji primaju najveći iznos sredstava za provedbu mjera u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost te moraju ažurirati te podatke dvaput godišnje³⁹. Komisija zatim mora centralizirati i objaviti te podatke zajedno s poveznicama na nacionalne portale država članica u tablici pokazatelja za oporavak i otpornost.

U tu je svrhu Komisija dala smjernice državama članicama kako bi olakšala objavu podataka o 100 najvećih krajnjih primatelja i osigurala usporedivost, dosljednost i jednako postupanje, među ostalim u kontekstu 20. i 21. sastanka neformalne stručne skupine za provedbu Mehanizma za oporavak i otpornost. Države članice trebale bi izvijestiti o svim mjerama iz plana za oporavak i otpornost za koje je već izvršena isplata krajnjem primatelju, neovisno o tome je li država članica već podnijela zahtjev za plaćanje i primila sredstva u okviru Mehanizma jer države članice primaju redovita plaćanja *ex post* nakon što Komisija ocijeni da su relevantne ključne etape i ciljne vrijednosti ostvarene u zadovoljavajućoj mjeri. Radi dosljednosti i koherentnost u prikazu podataka u tablici pokazatelja za oporavak i otpornost Komisija je od država članica zatražila i da pruže strukturirane podatke putem svojeg informatičkog alata za Mehanizam za oporavak i otpornost (FENIX) i posebnog predloška.

Dosad je 15 država članica dostavilo podatke o 100 krajnjih primatelja koji primaju najveći iznos financijskih sredstava za provedbu mjera iz planova za oporavak i otpornost, a ti su podaci objavljeni i u tablici pokazatelja za oporavak i otpornost⁴⁰. Komisija je u svojim smjernicama o planovima za oporavak i otpornost u kontekstu plana REPowerEU objavljenima u veljači 2023. predložila da se prvo izvješćivanje o informacijama provede paralelno s polugodišnjim izvješćivanjem u travnju 2023. Mnoge države članice slijedile su te smjernice i već su na svojim nacionalnim portalima objavile podatke o 100 najvećih krajnjih primatelja. Od 16 država članica koje su dostavile podatke, većina država (12 država članica, odnosno Austrija, Hrvatska, Cipar, Češka, Njemačka, Mađarska, Italija, Latvija, Litva, Portugal, Slovačka, Slovenija, Švedska) objavila je podatke na svojim nacionalnim portalima i dostavila Komisiji strukturirane podatke, dok su tri države članice (Estonija, Finska i Poljska) objavile podatke na svojim nacionalnim portalima. Budući da sve države članice imaju obvezu objavljivanja i ažuriranja podataka dvaput godišnje od stupanja na snagu Uredbe o planu REPowerEU 1. ožujka 2023., očekuje se da će preostale države članice slijediti taj primjer i objaviti podatke o 100 najvećih krajnjih primatelja u okviru njihovih planova za oporavak i otpornost 2023.

³⁹Uredbom se utvrđuje i koje informacije bi države članice trebale objaviti, odnosno puni naziv primatelja, identifikacijski broj za PDV ili porezni identifikacijski broj (ili drugu jedinstvenu identifikacijsku oznaku) u slučaju pravne osobe, primljeni iznos i povezane mjere za koje je primatelj primio financijska sredstva.

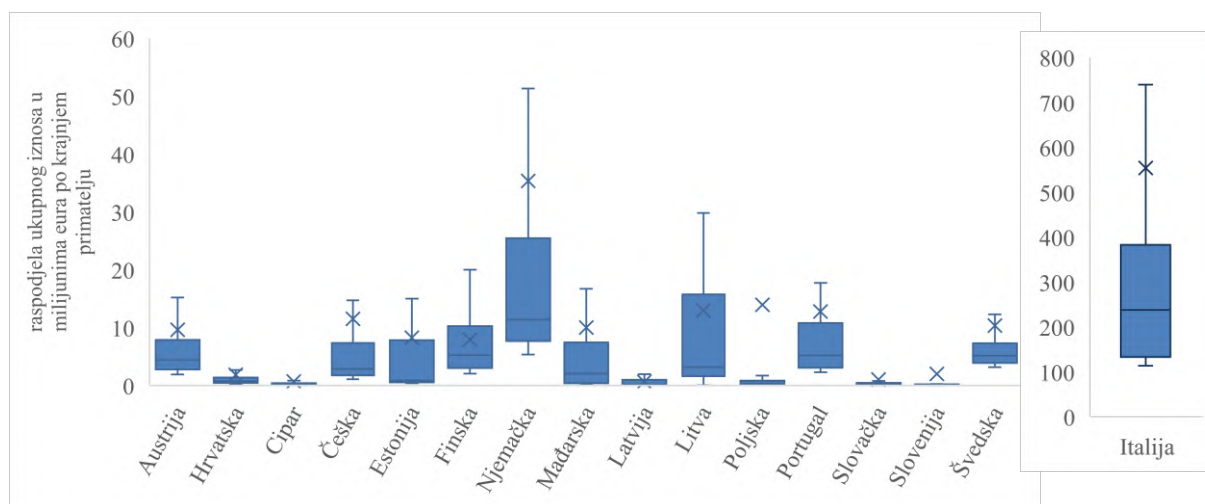
⁴⁰ https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/disbursements.html?table=finalRecipientByCountry

Komisija potiče države članice koje još nisu dostavile podatke o 100 najvećih krajnjih primatelja da bez odgode to učine kako bi ispunile pravne zahtjeve Uredbe i kako bi se osigurala potrebna transparentnost o primateljima financijskih sredstava Mehanizma za oporavak i otpornost.

Analizom podataka o najvećim krajnjim primateljima u svakoj državi članici mogu se pružiti vrijedni uvidi i pouke za provedbu Mehanizma za oporavak i otpornost. Podaci omogućuju veću transparentnost tokova financiranja Mehanizma za oporavak i otpornost i utjecaja Mehanizma za oporavak i otpornost na terenu te nadopunjuju već dostupne podatke o provedbi planova za oporavak i otpornost, na primjer, u pogledu ostvarenih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti te isplata po stupovima.

Iznos isplata za 100 najvećih krajnjih primatelja znatno se razlikuje u državama članicama za koje su podaci dostupni. Razlog za to je različita raspodjela u državama članicama i heterogena priroda planova za oporavak i otpornost. Najveći iznos koji je primio krajnji primatelj s popisa veći je od 20 milijardi EUR, dok je najmanji iznos 2 450 EUR. Prosječna je vrijednost svih primljenih iznosa gotovo 49 milijuna EUR, a medijan je znatno niži i iznosi otprilike 3 milijuna EUR. Unutar svake države članice može se uočiti slična raznolikost načina na koji se sredstva iz Mehanizma za oporavak i otpornost raspoređuju na 100 najvećih krajnjih primatelja te odgovarajućih najviših i najnižih primljenih iznosa (vidjeti sliku 11).

Slika 11: Distribucija najvećih krajnjih primatelja po državama članicama⁴¹⁴²

Izvor: izračun Europske komisije na temelju podataka o krajnjim primateljima koje su dostavile države članice

⁴¹ Kutijasti dijagram prikazuje medijan, dvije šarke i dvije linije distribucije kontinuirane varijable. Gornja i donja šarka odgovaraju prvom i trećem kvartilu (25. i 75. percentil). Gornje (donje) linije protežu se od šarke do najveće vrijednosti, a ne dalje od (najviše) 1,5 više od interkvartilnog raspona (IQR). Nadalje, uključeni su srednji markeri koji ukazuju na asimetriju distribucije.

⁴² Zbog većih dodijeljenih financijskih sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost 100 krajnjih primatelja koji primaju najveće iznose u okviru talijanskog plana za oporavak i otpornost primili su iznose koji su znatno veći nego u drugim državama članicama za koje su podaci dostupni. Stoga, i radi bolje čitljivosti slike, krajnji primatelji u okviru talijanskog plana prikazani su zasebno.

Od deset najvećih krajnjih primatelja većina su javni subjekti, a mjere za koje su dobili sredstva u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost relativno su ravnomjerno raspoređene po stupovima politike Mehanizma za oporavak i otpornost. Prema procjenama Komisije od deset najvećih krajnjih primatelja u prosjeku su gotovo dvije trećine javni subjekti, a otprilike 27 % privatni subjekti (preostali krajnji primatelji mješovitog su tipa)⁴³. Ukupno gledajući, iznos sredstava koje je primilo deset najvećih krajnjih primatelja u svakoj državi članici (u 16 država članica za koje su podaci dostupni) čini 12,7 % ukupnog iznosa sredstava Mehanizma za oporavak i otpornost koje je primilo tih 16 država članica. Konkretno, udio sredstava koje su primili privatni subjekti među deset najvećih primatelja čini otprilike 1,9 % svih sredstava Mehanizma za oporavak i otpornost tih 16 država članica. Uz te primatelje, u svim planovima za oporavak i otpornost brojna druga ulaganja i programi konkretnije su usmjereni na MSP-ove. Analiza povezanih mjera za koje su krajnji primatelji dobili sredstva isto može jasno pokazati koji su politički ciljevi i opći sektori obuhvaćeni financiranjem u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost. Dostupni podaci⁴⁴ za 100 najvećih krajnjih primatelja pokazuju da su povezane mjere općenito uravnoteženo raspoređene u šest stupova politike (vidjeti sliku 12), što potvrđuje da je potpora državama članicama omogućena u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost sveobuhvatan i uravnotežen odgovor na gospodarsku i socijalnu situaciju. Dosad dostupni podaci pokazuju i da su najveći krajnji primatelji u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost uglavnom sudjelovali u provedbi mjera kojima se pridonosi digitalnoj tranziciji, a iza njih slijede ulaganja u pametan, održiv i uključiv rast, u socijalnu i teritorijalnu koheziju i zelena ulaganja, što pokazuje važnost koju su države članice pripisale poticanju gospodarskog i društvenog oporavka nakon krize uzrokovane bolešću COVID-19 te pripremi gospodarstava, društava i javnih uprava EU-a za zelenu i digitalnu tranziciju, u skladu s fondovima kohezijske politike⁴⁵.

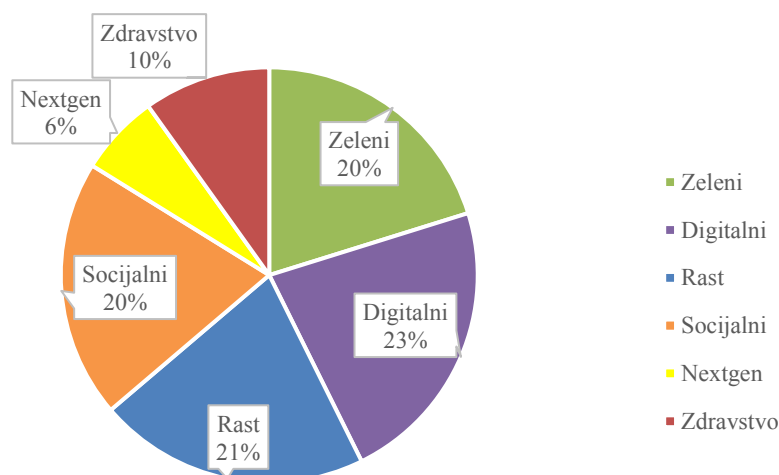
Slika 12: Doprinos primljenih iznosa i povezanih mjera za koje 100 najvećih krajnjih primatelja prima potporu za potrebe šest stupova politike⁴⁶

⁴³ U skladu s člankom 25.a izmijenjene Uredbe o mehanizmu za oporavak i otpornost države članice nisu dužne dostaviti podatke u kojima se razdvajaju javni i privatni krajnji primatelji. Ovdje prikazane brojke temelje se na procjenama Komisije.

⁴⁴ To isključuje podatke o krajnjim primateljima u Estoniji, Finskoj i Poljskoj, za koje strukturirani podaci u vezi sa stupovima politike i povezanim područjima politike nisu stavljeni na raspolaganje Komisiji.

⁴⁵ Kohezijska politika obuhvaća slične vrste ulaganja i djeluje u sinergiji s Mehanizmom za oporavak i otpornost. Od početka pandemije u okviru kohezijske politike isplaćene su 217,3 milijarde EUR za potporu, među ostalim, zelenoj i digitalnoj tranziciji te za povećanje otpornosti država članica.

⁴⁶ Te se brojke temelje na metodi označivanja stupova razvijenoj za tablicu pokazatelja za oporavak i otpornost, pri čemu se svaka mjera u planovima za oporavak i otpornost pripisuje primarnom i sekundarnom području politike zbog činjenice da mjere mogu pridonijeti većem broju ciljeva politike. Riječ je o sljedećih šest stupova politike: zelena tranzicija; digitalna transformacija; pametan, održiv i uključiv rast; socijalna i teritorijalna kohezija; zdravlje te gospodarska, socijalna i institucionalna otpornost; i politike za sljedeću generaciju.

Izvor: izračun Europske komisije na temelju podataka o krajnjim primateljima koje su dostavile države članice

Najveća plaćanja povezana su s infrastrukturnim projektima, digitalizacijom i mobilnošću, a krajnji primatelji najčešće su dobivali financijsku potporu za mjere u obrazovanju i druga ulaganja u ljudski kapital. Najveći iznosi financijskih sredstava koje su krajnji primatelji primili u državama članicama u kojima su podaci dostupni povezani su s ulaganjima u teritorijalnu infrastrukturu i usluge, e-upravu i digitalne javne usluge te održivu mobilnost, a to su područja politika u kojima su ulaganja obično velika i skuplja. Kad se umjesto dobivenih iznosa uzme u obzir broj povezanih mjera, proizlazi da je 100 najvećih krajnjih primatelja najčešće dobivalo sredstva iz Mehanizma za oporavak i otpornost za provedbu mjera u područjima općeg, strukovnog i visokog obrazovanja, e-uprave i digitalnih javnih usluga, ljudskog kapitala u digitalizaciji i energetske učinkovitosti. To ukazuje na važnost koju su mnoge države članice u svojim planovima pridale mjerama obrazovanja i osposobljavanja te usavršavanju i prekvalificiranju zaposlenih i nezaposlenih osoba te šire populacije za digitalnu tranziciju, kao i unaprjeđenju zelene i digitalne tranzicije.

Kad je riječ o budućnosti, Komisija će i dalje pregledavati dostupne podatke kako bi mogla izvući pouke za provedbu Mehanizma. Podaci 100 najvećih primatelja koristit će se i za popunjavanje prethodno navedene interaktivne karte o projektima u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost.

Godišnja događanja u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost

Godišnja događanja ključni su komunikacijski trenutak u provedbi Mehanizma za oporavak i otpornost na nacionalnoj razini. Zahtjev da Komisija i države članice održavaju zajedničke komunikacijske aktivnosti o financiranju u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost naveden je u članku 34. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost i članku 10. sporazuma o financiranju. Ta događanja okupljaju ključne institucije, dionike (uključujući socijalne partnere i predstavnike civilnog društva) i primatelje potpore u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost, među ostalim, kako bi razgovarali o napretku u provedbi raznih projekata koje su države članice predložile u svojim nacionalnim planovima za oporavak i otpornost. Uredi za vezu Europskog parlamenta u državama članicama, nacionalni

predstavnicima Europskog gospodarskog i socijalnog odbora (EGSO) i Odbor regija (OR) također su pozvani da sudjeluju u tim događanjima.

Do 1. rujna 2023. održana su 22 godišnja događanja u isto toliko država članica. Suradnja na komunikaciji o Mehanizmu za oporavak i otpornost između službenika zaduženih za europski semestar u predstavništvima Komisije i nacionalnim upravama već je uhodana. Zajednički rad na organizaciji godišnjih događanja s visokopozicioniranim predstavnicima država članica i Komisije povećavaju vidljivost Mehanizma za oporavak i otpornost. Ta događanja izvrsna su prilika za sudjelovanje medija, čime se informacije šire izvan kruga uobičajenih dionika i postiže mnogo veći doseg. Doista, većina događanja prenosila se i uživo, a snimke događanja i drugi komunikacijski materijal dostupni su na stranicama posvećenima pojedinim državama na internetskim stranicama Mehanizma za oporavak i otpornost i u tablici pokazatelja za oporavak i otpornost. Više događanja predviđeno je za kraj 2023. i sljedeću godinu, kad uznapreduje provedba planova za oporavak i otpornost s novim donesenim poglavljima o planu REPowerEU.

Savjetovanje s dionicima

U kontekstu pripreme i provedbe svojih planova za oporavak i otpornost države članice primijenile su različite pristupe savjetovanju s dionicima. Uredbom o Mehanizmu za oporavak i otpornost od država članica zahtijeva se da u okviru svojih planova za oporavak i otpornost dostave sažetak provedenih savjetovanja s dionicima, uključujući socijalne partnere, organizacije civilnog društva te lokalna i regionalna tijela. Revidiranom Uredbom od država članica zahtijeva se da dostave daljnji sažetak ishoda postupka savjetovanja provedenog s dionicima, uključujući lokalna i regionalna tijela, o mjerama uključenima u poglavlje o planu REPowerEU. Sažetak bi trebao sadržavati i opis načina na koji su osmišljavanjem mjera u okviru plana REPowerEU uzete u obzir primljene povratne informacije i naznaku toga kako će se one i dalje uzimati u obzir tijekom provedbe. Općenito, dionici su s Komisijom podijelili heterogene povratne informacije o postupcima savjetovanja na nacionalnoj razini, od redovitih i detaljnih do ograničenijih. Lokalna i regionalna tijela često su smatrala da je njihovo sudjelovanje u brojnim političkim mjerama iz programa neujednačeno. To je djelomično zbog različitog tempa provedbe reformi i ulaganja te složenosti i raznolikosti mjera iz planova za oporavak i otpornost u nekim državama članicama. S tim u vezi uključivanje poglavlja o planu REPowerEU doista je prilika da se poveća sudjelovanje svih relevantnih dionika, uključujući socijalne partnere, organizacije civilnog društva te lokalna i regionalna tijela.

U fazi provedbe Komisija je pozivala te i dalje poziva sve države članice da putem redovitih razmjena aktivno i učinkovito surađuju sa socijalnim partnerima, lokalnim i regionalnim tijelima te drugim dionicima, posebno predstavnicima organizacija civilnog društva. Provedba planova za oporavak i otpornost prilika je za sudjelovanje i u širem programu koordinacije gospodarske politike, politike zapošljavanja, socijalne politike i politike održivosti te će pridonijeti zajedničkom utvrđivanju izazova i pronalaženju rješenja^[10]. Učinkovito sudjelovanje doista je ključno jer će doprinos i sudjelovanje dionika pomoći osigurati stabilnost, uspjeh i pravodobnost planiranih reformi i ulaganja. Nadalje,

uključeni relevantni akteri djeluju kao horizontalna platforma za razmjenu stajališta o provedbi i blisku suradnju. Komisija je u siječnju 2023. objavila Komunikaciju o jačanju socijalnog dijaloga u EU-u⁴⁷ te prijedlog preporuke Vijeća o ulozi socijalnog dijaloga, koju je Vijeće donijelo 12. lipnja 2023. Preporukom se države članice pozivaju da socijalne partnere na sustavan, smislen i pravodoban način uključe u osmišljavanje i provedbu politike zapošljavanja i socijalne politike te, prema potrebi, gospodarske i drugih javnih politika, među ostalim u kontekstu europskog semestra.

Obraćanje medijima

Komisija je od samog početka opsežno komunicirala s medijima o provedbi Mehanizma za oporavak i otpornost. Komisija se pobrinula da se uspostavi kontakt s nacionalnim dopisnicima i specijaliziranim novinarima kako bi osigurala veliko medijsko praćenje i bolje informiranje opće javnosti o glavnim pitanjima koja se odnose na Mehanizam za oporavak i otpornost te njegovu provedbu na terenu objavljivanjem više od 200 priopćenja i materijala za medije te organiziranjem brojnih konferencija za medije i tehničkih informativnih sastanaka u Bruxellesu i državama članicama, uz potporu predstavništava Komisije. Osim toga, Komisija je domaćim i međunarodnim novinarima dostavila opsežne i pravodobne povratne informacije, u pisanom i usmenom obliku, kao odgovor na njihov stalni izražen interes za instrument.

Dotadne komunikacijske aktivnosti predstavništava Europske komisije u državama članicama u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost

Informiranje o koristima nacionalnih planova za oporavak i otpornost je i glavna komunikacijska zadaća svih predstavništava Europske komisije u državama članicama. Osim „godišnjih događanja” brojne druge aktivnosti informiranja provode se u bliskoj suradnji sa službenicima zaduženima za europski semestar i drugim timovima unutar predstavništava. U mnogim slučajevima u komunikacijskim aktivnostima sudjeluju i dionici, nacionalna i regionalna tijela te drugi vanjski partneri. Na javnim raspravama i medijskim događanjima uvelike se raspravlja o utjecaju nacionalnih planova za oporavak i otpornost na gospodarstvo i kvalitetu života građana.

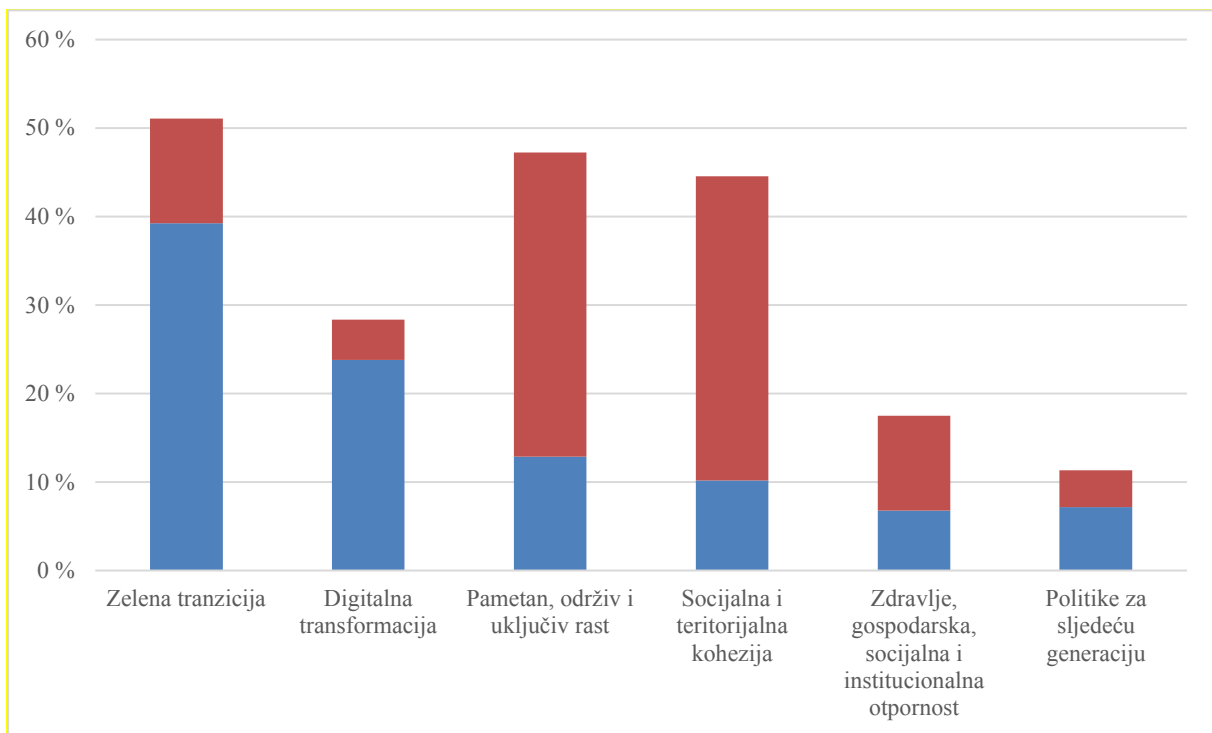
⁴⁷ Komunikacija o Jačanju socijalnog dijaloga u Europskoj uniji: iskorištavanje njegova punog potencijala za upravljanje pravednim tranzicijama, 25. siječnja 2023., COM/2023/40 final i Prijedlog preporuke Vijeća o jačanju socijalnog dijaloga u Europskoj uniji, 25. siječnja 2023., COM/2023/38 final.

3. Doprinos Mehanizma ciljevima Mehanizma za oporavak i otpornost

U skladu s člankom 3. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost reforme i ulaganja uključeni u planove za oporavak i otpornost trebali bi pridonositi šest stupova⁴⁸ politike kojima se definira područje primjene Mehanizma, uzimajući pritom u obzir specifičnu situaciju i izazove u državama članicama. Uredbom o Mehanizmu za oporavak i otpornost od svake se države članice zahtijeva i da najmanje 37 % ukupnih sredstava dodijeljenih u okviru plana za oporavak i otpornost namijeni mjerama kojima se pridonosi klimatskim ciljevima, a najmanje 20 % ukupnih dodijeljenih sredstava mjerama kojima se pridonosi digitalnim ciljevima, na temelju *ex ante* procjene troškova tih mjera.

Komisija je razvila metodu za izvješćivanje o doprinosu svakog plana u odnosu na šest stupova Mehanizma, pri čemu je svaka (pod)mjera označena u okviru jednog primarnog i jednog sekundarnog područja politike (prema popisu područja politike koji je utvrdila Komisija) koja su povezana s jednim od šest stupova, čime se pokazuje da reforma ili ulaganje mogu biti povezani s nekoliko stupova. U mjeri u kojoj je to moguće izvješćivanje na temelju stupova usklađeno je s drugim postupcima označivanja (klimatsko, digitalno, socijalni izdaci). Udio sredstava Mehanizma za oporavak i otpornost kojima se pridonosi svakom stupu politike prikazan je na slici 13.

Slika 13: Udio sredstava Mehanizma kojima se pridonosi svakom stupu politike

⁴⁸ Riječ je o sljedećih šest stupova: i. zelena tranzicija, ii. digitalna transformacija, iii. pametan, održiv i uključiv rast, uključujući gospodarsku koheziju, radna mjesta, produktivnost, konkurentnost, istraživanje, razvoj i inovacije te unutarnje tržište koje dobro funkcionira, s jakim malim i srednjim poduzećima (MSP-ovi), iv. socijalna i teritorijalna kohezija, v. zdravlje te gospodarska, socijalna i institucionalna otpornost, s ciljem, među ostalim, povećanja pripravnosti za krize i kapaciteta za odgovor na krize, i vi. politike za sljedeću generaciju, djecu i mlade, kao što su obrazovanje i vještine.

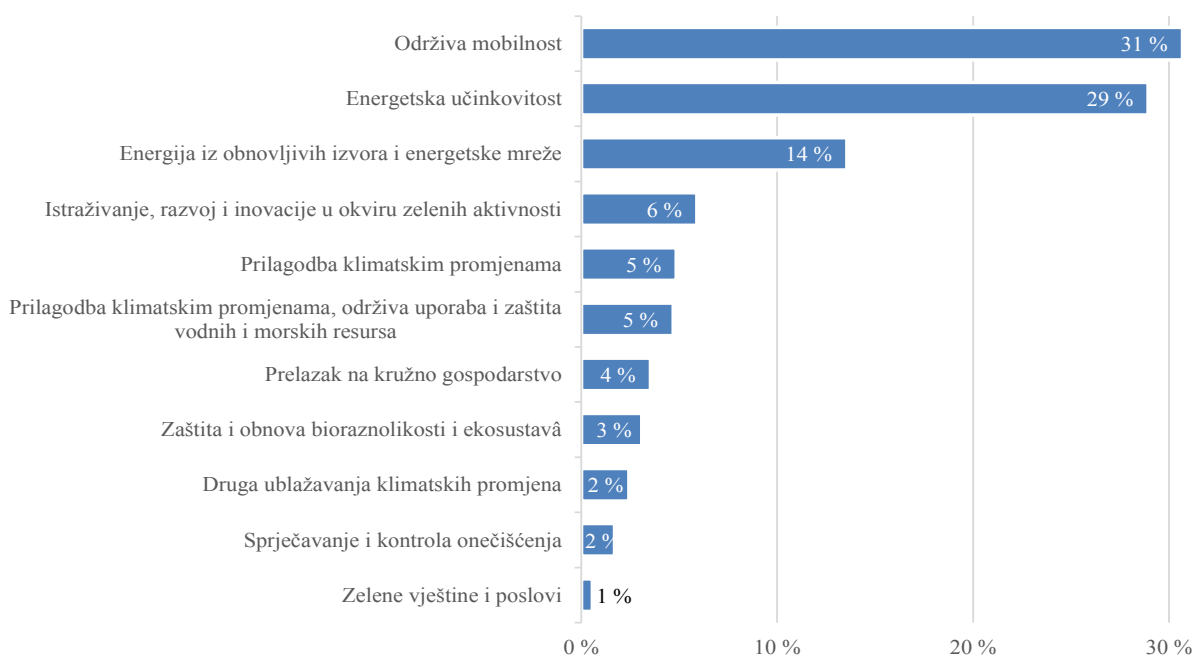
Napomena: Svaka mjera pridonosi dvama od šest stupova politike, stoga ukupni doprinos svim stupovima prikazan na ovom grafikonu iznosi 200 % sredstava dodijeljenih državama članicama iz Mehanizma. Postoci prikazani za doprinos stupovima zelene tranzicije i digitalne transformacije razlikuju se od postotaka prikazanih za doprinos klimatskim i digitalnim ciljevima; potonji se izračunavaju drukčijom metodom (detaljnije u prilogima VI. i VII. Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost). Plavo obojeni (donji) dijelovi predstavljaju one mjere koje su označene i dodijeljene stupu kao primarno područje politike, a crveni (gornji) dijelovi predstavljaju mjere označene kao sekundarno područje politike.

Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost

3.1. Doprinos Mehanizma zelenoj tranziciji (prvi stup)

Mehanizmom će se pridonijeti ostvarenju ciljeva EU-a u pogledu smanjenja neto emisija stakleničkih plinova za najmanje 55 % do 2030. i postizanja klimatske neutralnosti do 2050. Mjere u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost pridonose ispunjenju klimatskih ambicija EU-a promicanjem održive mobilnosti, povećanjem energetske učinkovitosti i promicanjem većeg korištenja obnovljivih izvora energije. Zahvaljujući njima omogućit će se napredak prema prilagodbi klimatskim promjenama i drugim okolišnim ciljevima kao što je smanjenje onečišćenja zraka, promicanje kružnog gospodarstva ili obnova i zaštita bioraznolikosti. Ukupno 254 milijarde EUR⁴⁹ ili 50 % dosadašnjih ukupnih dodijeljenih sredstava država članica namijenjeno je mjerama kojima se pridonosi stupu zelene tranzicije, a koje se mogu podijeliti u 11 područja politike (vidjeti sliku 14)⁵⁰.

Slika 14: Raščlamba rashoda za potporu zelenoj tranziciji po području politike

Napomena: U grafikonu je prikazana raščlamba procijenjenog doprinosa stupu politike u skladu s popisom područja politike koji je utvrdila Europska komisija. Postotak se odnosi na ukupni udio u planu označen u okviru tog stupa politike.

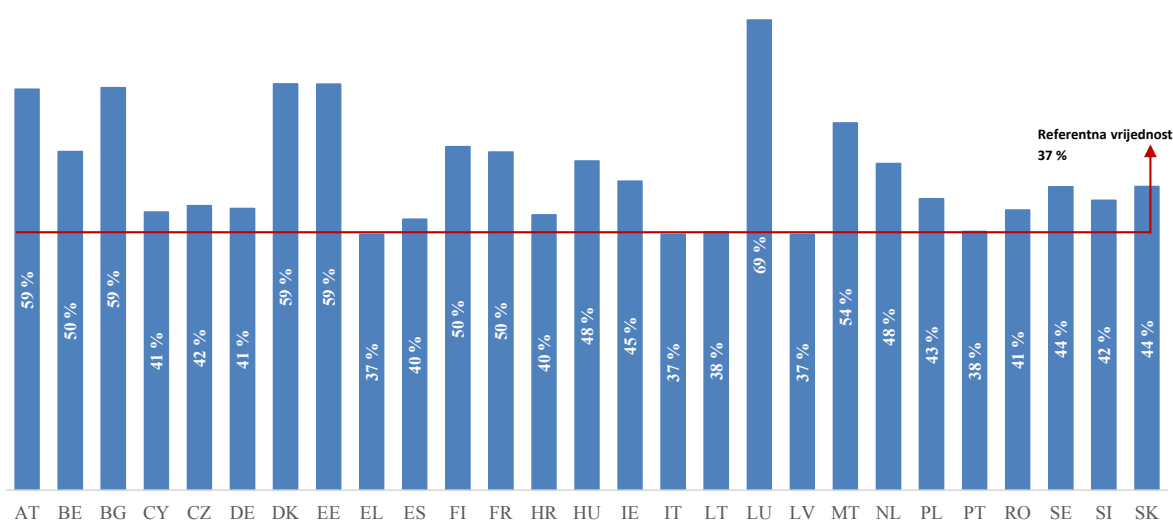
Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost.

⁴⁹ Upućivanja na iznose u EUR iz odjeljka 3. namijenjene mjerama kojima se pridonosi stupovima Mehanizma za oporavak i otpornost temelje se na *ex ante* procijenjenim rashodima.

⁵⁰ Ta slika prikazuje procijenjene rashode na temelju metode označivanja stupova za tablicu pokazatelja za oporavak i otpornost i odgovara mjerama dodijeljenima stupu zelene tranzicije kao primarnom ili sekundarnom stupu.

Reforme i ulaganja kojima se podupiru klimatski ciljevi u planovima za oporavak i otpornost država članica premašili su ciljnu vrijednost od 37 % ukupnih dodijeljenih sredstava utvrđenu u Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost (slika 15). Ukupni procijenjeni rashodi u vezi s klimatskim promjenama u donesenim planovima iznose 204 milijarde EUR, što čini oko 40 % ukupnih sredstava dodijeljenih u okviru planova kako je izračunano u skladu s metodom klimatskog označivanja⁵¹.

Slika 15: Doprinos klimatskim ciljevima kao udio u sredstvima dodijeljenima u okviru plana za oporavak i otpornost

Napomena: U planovima za oporavak i otpornost trebalo je navesti i obrazložiti koliko svaka mjera pridonosi klimatskim ciljevima: u potpunosti (100 %), djelomično (40 %) ili nema učinak (0 %). Doprinosi klimatskim ciljevima izračunani su na temelju priloga VI. i VII. Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost. Kombiniranjem koeficijenata s procjenama troškova svake mjere omogućuje se izračun stupnja doprinosa klimatskim ciljevima.

Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost.

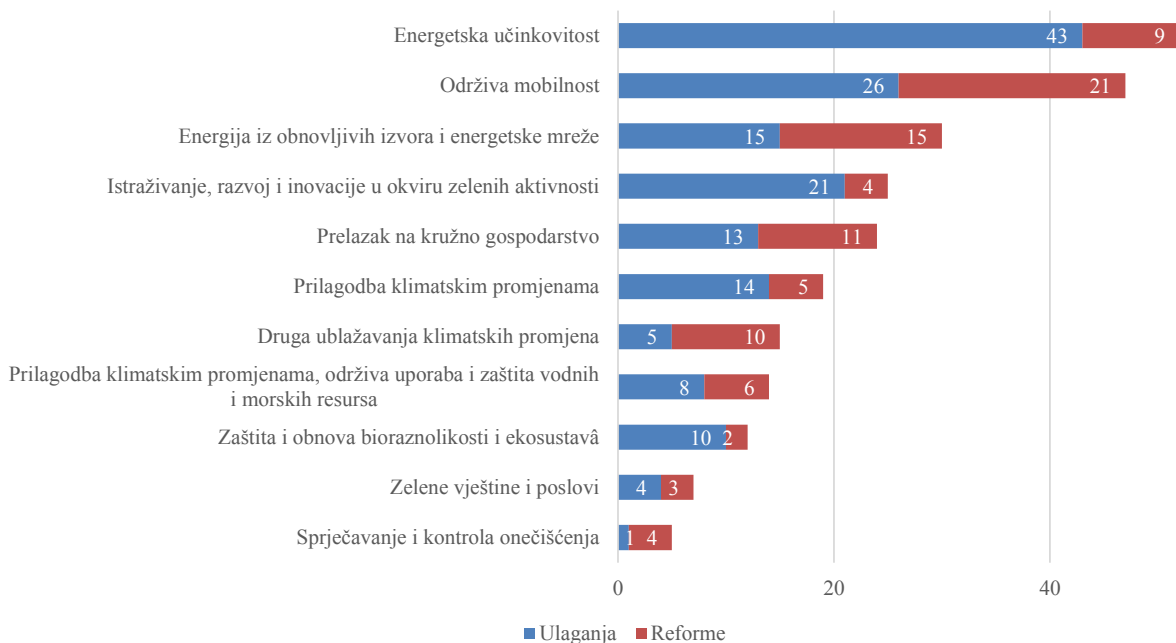
Od 705 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti koje su dosad ostvarene⁵² u zadovoljavajućoj mjeri 261 pridonosi prvom stupu, uključujući 246 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti koje su od 1. ožujka 2022., tj. od posljednjeg godišnjeg izvješća o Mehanizmu za oporavak i otpornost, ostvarene u zadovoljavajućoj mjeri. Od 1. ožujka 2022. najveći napredak postignut je u područjima energetske učinkovitosti (63 ključne etape i ciljne vrijednosti ostvarene u okviru 52 mjere od 1. ožujka 2022.), održive mobilnosti (60 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti u okviru 47 mjera) te energije iz obnovljivih izvora i energetske mreže (40 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti u okviru 30 mjera), ako se uzmu u obzir

⁵¹ U planovima za oporavak i otpornost trebalo je navesti i obrazložiti koliko svaka mjera pridonosi klimatskim ciljevima: u potpunosti (100 %), djelomično (40 %) ili nema učinak (0 %), primjenom Priloga VI. Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost. Kombiniranjem koeficijenata s procjenama troškova svake mjere omogućuje se izračun stupnja doprinosa klimatskom cilju. Napominje se da je doprinosu stupu zelene tranzicije veći od doprinosa klimatskim ciljevima kako su definirani u Prilogu VI. Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost jer se metode razlikuju. Razlike nastaju uglavnom zato što se smatra da sve obuhvaćene mjere pridonose stupu sa 100 % svojih procijenjenih troškova, dok neke pridonose samo s 40 % svojih procijenjenih troškova klimatskim ciljevima kako su definirani u Prilogu VI. Uredbi. Osim toga, stup zelene tranzicije obuhvaća i koeficijente za okolišne ciljeve koji su širi od klimatskih ciljeva prema Prilogu VI. Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost.

⁵² Ključna etapa i ciljna vrijednost mogu pridonijeti više stupova.

primarno i sekundarno područje politike (slika 16). Većina ključnih etapa i ciljnih vrijednosti prvi su korak u provedbi mjera koje pridonose zelenoj tranziciji. Nekoliko primjera mjera iz stupa zelene tranzicije koje su provedene od 1. ožujka 2022. prikazano je u okviru u nastavku.

Slika 16: Broj mjera u prvom stupu sa zadovoljavajuće ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima od posljednjeg godišnjeg izvješća o Mehanizmu za oporavak i otpornost, po području politike

Izvor: Europska komisija

Primjeri relevantnih mjera s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima u okviru stupa zelene tranzicije

Reforme

- **Slovačka** je odobrila zakonski akt za poboljšanje gospodarenja otpadom u sektoru izgradnje i rušenja.
- **Grčka** je pokrenula reformu za pojednostavnjenje i digitalizaciju okvira licenciranja za energiju iz obnovljivih izvora i donijela zakon za provedbu sustava jamstava o podrijetlu

kojim se podupire energija iz obnovljivih izvora za kućanstva.

- **Danska** je pokrenula reformu koja podrazumijeva veće oporezivanje emisije stakleničkih plinova kojim se potiču niže emisije danskih poduzeća te porezne olakšice kojima se potiču zelena ulaganja.

Ulaganja

- **Bugarska** je uvela ulaganja za potporu zelenim i učinkovitim uslugama javnog prijevoza te reformu za daljnji prelazak na zelenu energiju. Iz Mehanizma za oporavak i otpornost osigurano je 110,5 milijuna EUR za izgradnju dijela pruge linije 3 podzemne željeznice u Sofiji, ukupne duljine od tri kilometra koji se protežu na tri postaje, zahvaljujući čemu će putnici imati na raspolaganju čistu, brzu i učinkovitu uslugu javnog prijevoza s intermodalnim vezama. Očekuje se da će se zahvaljujući tom ulaganju od 2026. godišnje moći prevesti prosječno 7,6 milijuna putnika, čime će se smanjiti emisije stakleničkih plinova i onečišćenje zraka.

Stanica Medicinskog sveučilišta na liniji 3 podzemne željeznice

Autorsko pravo: Bugarska tijela

- **Češka** je uložila u održivi promet dovršetkom projekata cestovne i željezničke sigurnosti te obnovom željezničkih mostova i tunela.
- **Hrvatska** je pokrenula ulaganja u izgradnju i obnovu javne vodoopskrbne mreže.
- **Španjolska** je uspostavila mehanizme za potporu ulaganjima u primjenu obnovljivih izvora energije u zgradama i industrijskim postupcima te za potporu inicijativama koje provode energetske zajednice.

Održiva mobilnost

Mjere kojima se podupire održiva mobilnost čine otprilike trećinu rashoda u vezi s klimatskim promjenama financiranih iz Mehanizma, te predstavljaju stup zelene tranzicije na koji otpada najveći dio potpore (31 % dodijeljenih sredstava ili 79,4 milijarde EUR). Te mjere sastoje se, među ostalim, od ulaganja u vozila s nultom ili niskom razinom emisije, ulaganja u razvoj gradskog javnog prijevoza te ulaganja u infrastrukturu za punjenje. Većina sredstava, odnosno 42 milijarde EUR, uloženo je u modernizaciju željezničke infrastrukture, uključujući kupnju modernih željezničkih vozila. Neki planovi za oporavak i otpornost obuhvaćaju i ambiciozne reforme usmjerene na uspostavu poreznih režima ili izmjenu regulatornog okruženja za potrebe uvođenja mobilnosti s nultom razinom emisije. Reforme se odnose na cjelokupni regulatorni okvir i uključuju strategije za potporu održivoj urbanoj mobilnosti i kolektivnom prijevozu. Planovi uključuju i reforme kojima se uvodi tržišno natjecanje u lučkim uslugama te reformu pomorskog sektora i unutarnjih plovnih putova.

Energetska učinkovitost

Energetska učinkovitost čini 29 % ukupnih rashoda u okviru stupa zelene tranzicije (s ukupnim troškom od 72,8 milijarde EUR). Države članice u svoje su planove uključile velika ulaganja u energetske obnovu privatnih i javnih zgrada te ulaganja u izgradnju novih energetski visoko učinkovitih zgrada. Većina ulaganja odnosi se na energetske učinkovitost stambenih zgrada (31 milijarda EUR), koja su obično usmjerena na smanjenje potrošnje primarne energije za 30 % ili više. Osim zgrada, ulaganja u drugim sektorima pridonijet će dekarbonizaciji proizvodnih procesa u MSP-ovima, većim poduzećima i sustavima centraliziranog grijanja, na primjer promicanjem integracije čistijih i učinkovitijih tehnologija za proizvodne procese i centraliziranu proizvodnju toplinske energije (7 milijardi EUR). U tu svrhu, neki planovi za oporavak i otpornost obuhvaćaju i reforme za uklanjanje prepreka energetske učinkovitosti, kao što su izmjene regulatornog okvira ili usklađivanje mehanizama potpore putem jedinstvenih kontaktnih točaka.

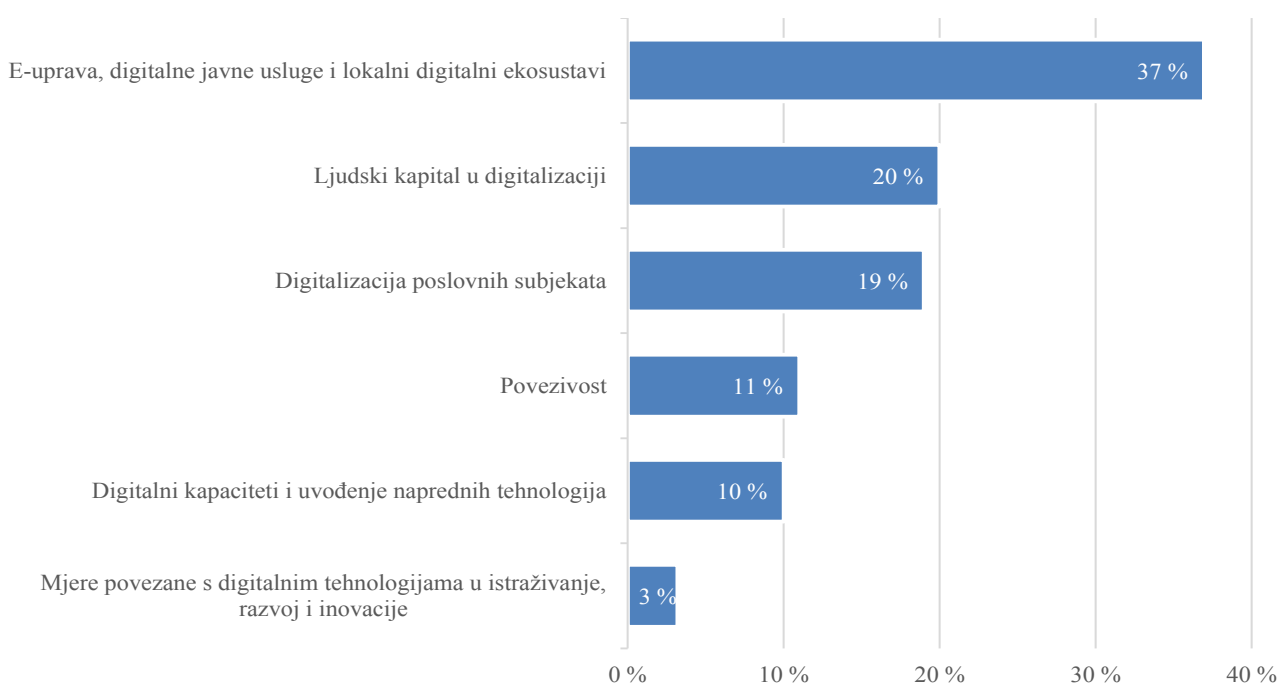
Energija iz obnovljivih izvora i energetske mreže

Općenito, ukupni procijenjeni rashodi za čistu energiju – energiju iz obnovljivih izvora i energetske mreže – čine 14 % ukupnih rashoda u okviru stupa zelene tranzicije (s ukupnim troškom od 35,3 milijarde EUR). Mnogi planovi za oporavak i otpornost uključuju mjere za čistu energiju, primjerice ulaganja u proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, u već razvijene tehnologije u području obnovljivih izvora energije, ali i u inovativna rješenja. Otprilike dvije trećine ukupnih ulaganja u tom području potrošit će se na tehnologije u području obnovljivih izvora energije (24 milijarde EUR), dok će se preostali iznos dodijeliti za ulaganja u energetske mreže i infrastrukturu (11 milijardi EUR). Usto, za povećanje udjela energije iz obnovljivih izvora potreban je ambiciozan program reformi. U tu svrhu, reformama koje su uključene u planove nastoje se stvoriti stabilno regulatorno okruženje i odgovarajuće sinergije između javnih i privatnih ulaganja, pojednostavniti administrativni postupci i donijeti novi ili produljiti postojeći programi potpore.

3.2. Doprinosi Mehanizma digitalnoj transformaciji (drugi stup)

Mehanizam za oporavak i otpornost znatno pridonosi digitalnoj transformaciji u Uniji. Planovi obuhvaćaju niz mjera, uključujući uvođenje digitalne infrastrukture nove generacije i naprednih tehnologija, razvoj digitalnih vještina stanovništva i radne snage te potporu digitalizaciji poduzeća, kao i javnih usluga. Ukupno 144 milijarde EUR pridonijet će stupu digitalne transformacije, raspoređeno po područjima digitalne politike kao što je prikazano na slici 17⁵³.

Slika 17: Raščlamba rashoda za potporu digitalnoj transformaciji prema području politike

Napomena: U grafikonu je prikazana raščlamba procijenjenog doprinosa stupu politike u skladu s popisom područja politike koji je utvrdila Europska komisija. Postotak se odnosi na ukupni udio u planu označen u okviru tog stupa politike.

Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost.

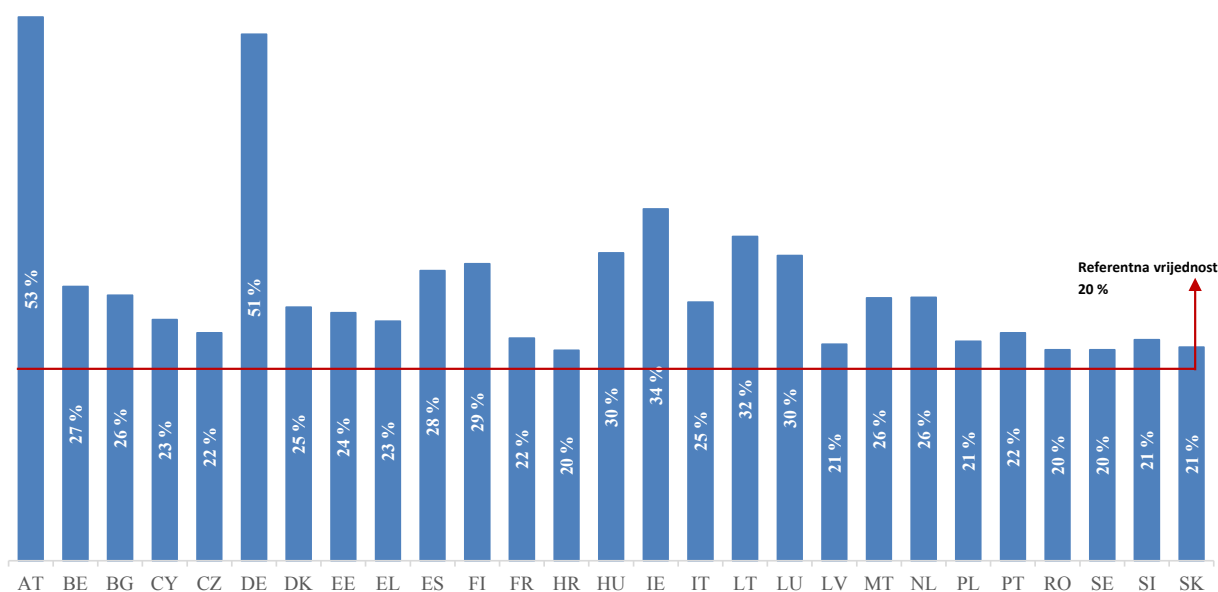
Reforme i ulaganja kojima se podupiru digitalni ciljevi u planovima za oporavak i otpornost država članica premašili su ciljnu vrijednost od 20 % ukupnih dodijeljenih sredstava utvrđenu u Mehanizmu za oporavak i otpornost (slika 18). Dosad, ukupni procijenjeni digitalni rashodi u planovima iznose 130 milijardi EUR, odnosno oko 26 % ukupnih sredstava dodijeljenih u okviru planova kako je izračunano u skladu s metodom za digitalno označivanje⁵⁴.

⁵³ Ta slika prikazuje procijenjene rashode na temelju metode označivanja stupova za tablicu pokazatelja za oporavak i otpornost i odgovara mjerama dodijeljenima stupu digitalne transformacije kao primarnom ili sekundarnom stupu.

⁵⁴ U planovima za oporavak i otpornost trebalo je navesti i obrazložiti koliko svaka mjera pridonosi digitalnim

Od 705 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti koje su dosad zadovoljavajuće ostvarene 184 ključne etape i ciljne vrijednosti pridonose drugom stupu, uključujući 178 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti koje su od 1. ožujka 2022. zadovoljavajuće ostvarene). Najveći napredak postignut je u područjima e-uprave, digitalnih javnih usluga i lokalnih digitalnih ekosustava (od 1. ožujka 2022. ostvareno je 85 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti u okviru 72 mjera), ljudskog kapitala u digitalizaciji (40 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti u okviru 30 mjera) i digitalizacije poslovnih subjekata (29 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti u okviru 20 mjera) (slika 19). Nekoliko primjera iz zahtjeva za plaćanje koji su pozitivno ocijenjeni prikazano je u okviru u nastavku. U njima je fokus na glavnim područjima povezanim s digitalnom politikom, ali zastupljena su i druga područja, kao što je povezivost.

Slika 18: Doprinos digitalnim ciljevima kao udio u sredstvima dodijeljenima u okviru planu za oporavak i otpornost

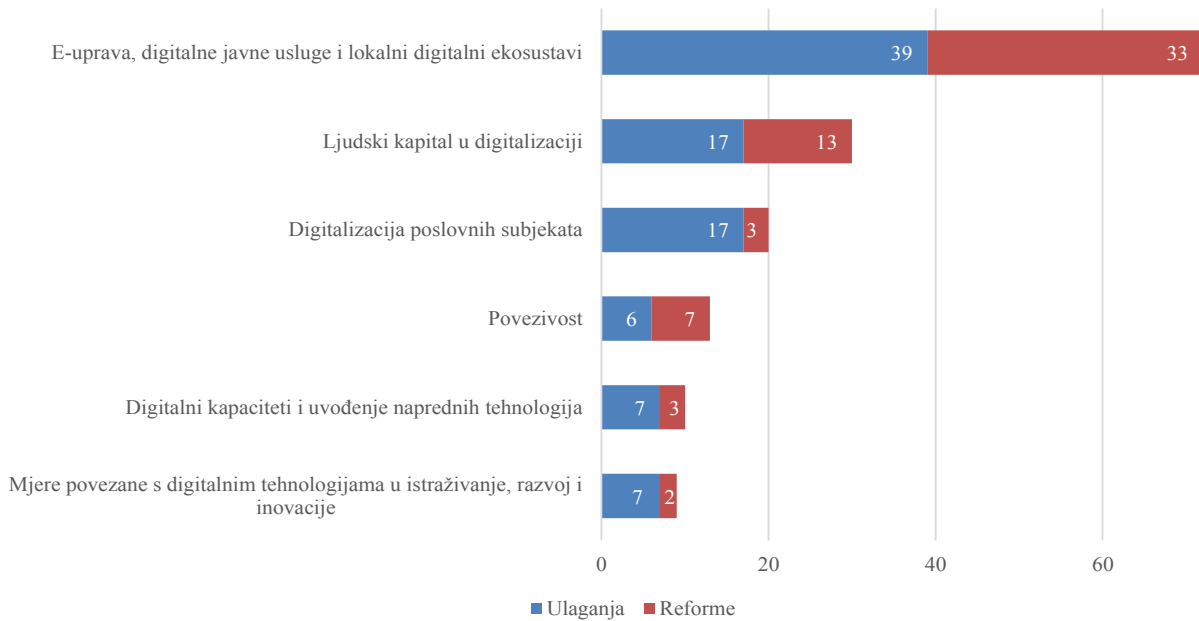

Napomena: U planovima za oporavak i otpornost trebalo je navesti i obrazložiti koliko svaka mjera pridonosi digitalnim ciljevima: u potpunosti (100 %), djelomično (40 %) ili nema učinak (0 %). Doprinosi digitalnim ciljevima izračunani su na temelju priloga VI. i VII. Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost. Kombiniranjem koeficijenata s procjenama troškova svake mjere omogućuje se izračun stupnja doprinosa digitalnim ciljevima.

Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost.

Slika 19: Broj mjera u drugom stupu sa zadovoljavajuće ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima od posljednjeg godišnjeg izvješća o Mehanizmu za oporavak i otpornost, po području politike

ciljevima: u potpunosti (100 %), djelomično (40 %) ili nema učinak (0 %), primjenom Priloga VII. Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost. Kombiniranjem koeficijenata s procjenama troškova svake mjere omogućuje se izračun stupnja doprinosa digitalnom cilju.

Izvor: Europska komisija

Primjeri relevantnih mjera s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima u okviru stupa digitalne transformacije

Reforme

- **Rumunjska** je donijela reformu za ubrzanje uvođenja mreža 5G na nacionalnoj razini u skladu sa sigurnosnim propisima i radi pokrivenosti širokopojasnom mrežom bijelih područja (male ruralne općine, izolirana naselja, naseljena područja u nepovoljnom položaju), pri čemu je nastojala smanjiti digitalni jaz između urbanih i ruralnih područja, smanjiti administrativno opterećenje te pojednostaviti postupke i naknade, stvoriti preduvjete za jednak pristup digitalnim uslugama i pristupu internetu.
- **Slovačka** je odobrila Nacionalni koncept za informatizaciju javne uprave, kojim se utvrđuje okvir za digitalne reforme u skladu s planom za oporavak i otpornost. Naime, u kontekstu reforme kibernetičke sigurnosti Nacionalnim konceptom utvrdit će se okvir za standardizaciju zahtjeva u pogledu kibernetičke sigurnosti uz pojašnjenje da će za uspostavljanje tehničkih i proceduralnih standarda kibernetičke sigurnosti biti potrebne daljnja posebna djelovanja.
- **Slovenija** je osnovala Vijeće za razvoj informatike koje će djelovati kao središnji forum za javnu upravu za koordinaciju na operativnoj razini povezanu s ulaganjima u informacijsku tehnologiju, standardima i drugim tehnološkim razvojem, posebno ako je kompatibilnost sustava ključna za njihov učinkovit rad i održavanje.

Ulaganja

- **Austrija** je uvela mjere za potporu digitalizaciji škola i obrazovanja kako bi se omogućio pošten i jednak pristup osnovnim digitalnim vještinama. U okviru Mehanizma za oporavak i otpornost financira se ulaganje u iznosu od 171,7 milijuna EUR za kupnju prijenosnih i tablet računala učenicima niže sekundarne razine obrazovanja. To ulaganje prati reforma usmjerena na poboljšanje infrastrukture u raznim školskim zgradama kako bi se osigurala optimalna upotreba digitalnih uređaja koji se daju učenicima.

Škola u Innsbrucku (Tiro, Austrija) s računalima financiranim u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost

Autorsko pravo: Predstavništvo Europske komisije u Austriji/APA-Fotoservice/Hetfleisch

- **Danska** je razvila i stavila na raspolaganje nova digitalna rješenja kako bi pospješila povezanost zdravstvenog sustava nakon pandemije bolesti COVID-19. Rješenja uključuju korištenje digitalnih tehnologija i videosavjetovanja.
- **Španjolska** je uložila u digitalizaciju velikih kulturnih ustanova kao što su nacionalni muzej Prado, nacionalni muzej Centro de Arte Reina Sofia, Španjolska nacionalna knjižnica te druge knjižnične građe u državnoj upravi ili privatnim subjektima, arhivskih sustava, inventara i evidencije povijesne baštine, uključujući audiovizualnu baštinu.
- **Italija** je dodijelila javne ugovore za svih pet projekata u području povezivosti u okviru ulaganja „Brze internetske veze”. Tim se javnim ugovorima nastoje dovršiti nacionalne

ultrabrze i 5G telekomunikacijske mreže na cijelom talijanskom državnom području.

- **Malta** je započela uvođenje sigurnih digitalnih rješenja i alata za podršku korisnicima sektora pravosuđa pojednostavnjivanjem postupaka, povećanjem pristupa pravosuđu (u vezi s dokumentacijom, ali i davanjem iskaza na daljinu) i jačanjem učinkovitosti pravosudnog sustava u skladu sa Strategijom za digitalno pravosuđe.
- **Portugal** je pokrenuo Portugalsku digitalnu akademiju, internetsku platformu koja korisnicima omogućuje da procijene svoje digitalne vještine i dobiju personalizirane tečajeve digitalnog osposobljavanja.

E-uprava i digitalne javne usluge

Mjere za potporu digitalizaciji javnih usluga i e-uprave čine više od trećine digitalnih rashoda koji se financiraju iz Mehanizma i riječ o području digitalne politike s najviše dodijeljenih sredstava potpore(37 % stupa digitalne transformacije, odnosno 53 milijarde EUR). Tim se mjerama nastoje modernizirati i poboljšati postupci javne uprave kako bi postali prilagođeniji korisnicima, više usmjereni na građane te interoperabilniji i kako bi se potaknulo građane i poduzeća da pristupaju digitalnim javnim uslugama i da se njima služe. Mnogi planovi za oporavak i otpornost uključuju reforme usmjerene na uvođenje ili poboljšanje rješenja e-uprave, kao što je uvođenje elektroničke identifikacije, osiguravanje interoperabilnosti digitalnih javnih platformi te poboljšanje prikupljanja podataka i upravljanja njima. Niz planova za oporavak i otpornost uključuje i ulaganja usmjerena na integraciju naprednih tehnologija (kao što je državni oblak) u državne procese te na jačanje kapaciteta javnog sektora u području kibernetičke sigurnosti. Mjere usmjerene na digitalizaciju nacionalnih zdravstvenih i pravosudnih sustava također su prisutne u mnogim planovima za oporavak i otpornost.

Digitalizacija javnih usluga odnosi se na nekoliko područja politike i omogućuje sinergije s pet drugih stupova koji se podupiru u okviru Mehanizma. Na primjer, kod nekih ulaganja kojima se podupire zeleni stup digitalizacija ima ključnu ulogu u povećanju održivosti i otpornosti prometnih sustava EU-a, primjerice s pomoću tehnologija inteligentnih prometnih sustava, alata za upravljanje gradskom mobilnošću, multimodalnih sustava izdavanja karata i multimodalnih informacijskih sustava za putnike te proširenja pokrivenosti Europskim sustavom upravljanja željezničkim prometom.

Digitalizacija poslovnih subjekata

Svi planovi za oporavak i otpornost uključuju mjere kojima se podupire digitalizacija poduzeća u ukupnom iznosu od 27 milijardi EUR, odnosno 19 % stupa digitalne transformacije. Mjere u tom području uključuju ključne reforme, od kojih su najvažnije one usmjerene na pojednostavnjenje administrativnih postupaka za poduzeća i stvaranje temelja za digitalno poslovno okruženje, uz djelovanja u području digitalnog osnivanja i registracije poduzeća, povjerenja i kibernetičke sigurnosti. Očekuje se da će se tim mjerama povećati razina povjerenja u uvođenje digitalnih tehnologija, što će imati pozitivan učinak na njihovu

primjenu i intenzitet njihove uporabe. Očekuje se da će i reforme povezane s digitalizacijom izdavanja računa pozitivno utjecati na digitalizaciju poduzeća i povećati transparentnost. Velik broj planova uključuje i ulaganja kojima se podupire integracija naprednih digitalnih tehnologija u proizvodne procese poduzeća (npr. automatizacija, umjetna inteligencija).

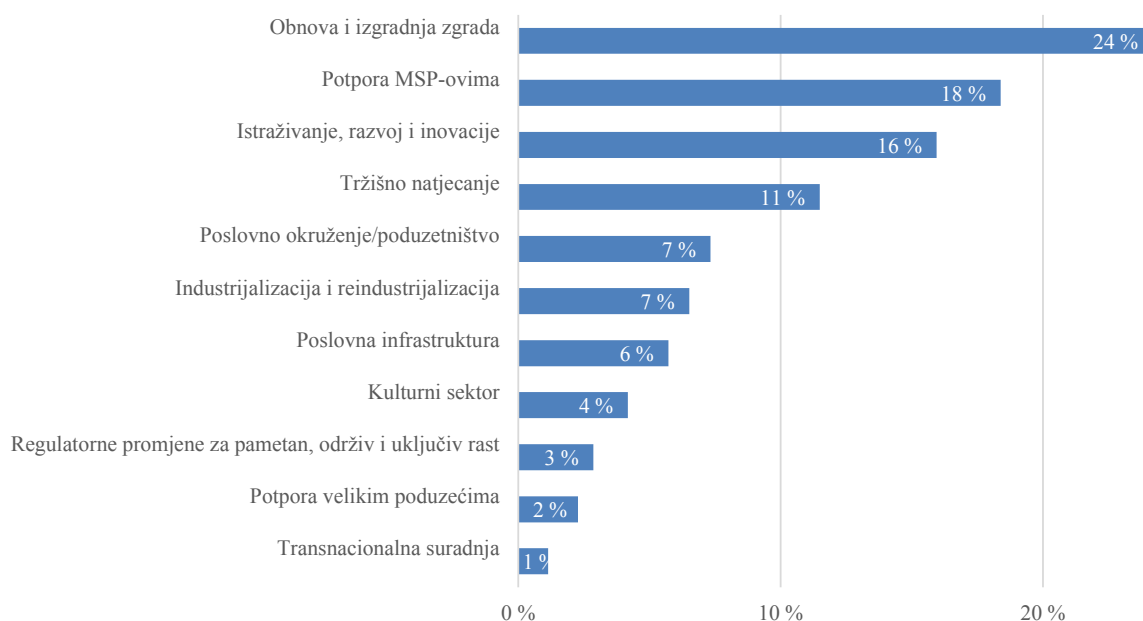
Ljudski kapital

Planovi za oporavak i otpornost uključuju i velik broj mjera za potporu razvoju digitalnih vještina, s ukupnim procijenjenim troškom od 29 milijardi EUR, što čini 20 % sredstava stupa digitalne transformacije. Većina planova uključuje mjere za povećanje razine digitalnih vještina opće populacije i radne snage. Neki planovi uključuju i mjere za poticanje naprednih digitalnih vještina i osposobljavanje stručnjaka u području informacijskih i komunikacijskih tehnologija, uz razvoj modula osposobljavanja u području naprednih digitalnih tehnologija za visoko obrazovanje i strukovno osposobljavanje. Pandemija bolesti COVID-19 istaknula je potrebu za digitalizacijom obrazovanja, a niz planova za oporavak i otpornost uključuje relevantne mjere.

3.3. Doprinos Mehanizma pametnom, održivom i uključivom rastu (treći stup)

27 planova za oporavak i otpornost pridonosi pametnom, uključivom i održivom rastu (tj. trećem stupu) s više od 1 500 mjera u iznosu od otprilike 214,6 milijardi EUR. Te se mjere odnose na razna područja: od reformi za potporu poslovnom okruženju ili konkurentnosti do potpore MSP-ovima, istraživanju, razvoju i inovacijama ili kulturnom sektoru (slika 20).

Slika 20: Raščlamba rashoda za potporu pametnom, održivom i uključivom rastu prema području politike

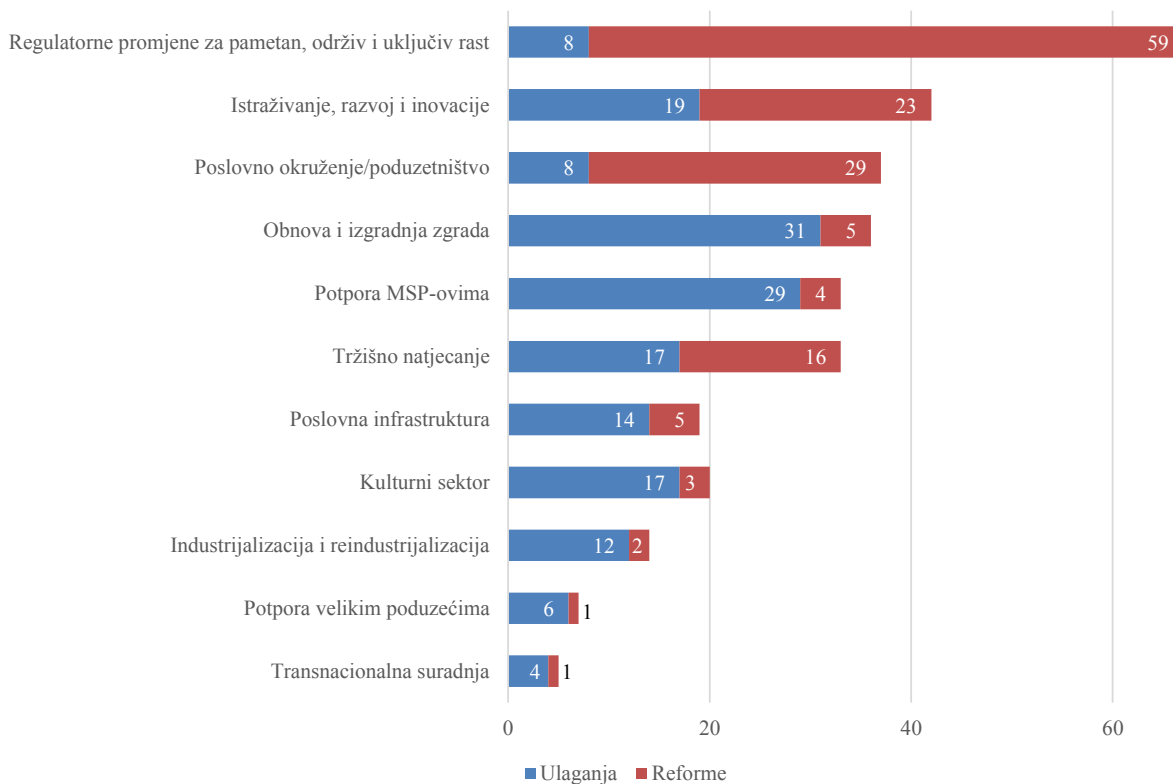

Napomena: U grafikonu je prikazana raščlamba procijenjenog doprinosa stupu politike u skladu s popisom područja politike koji je utvrdila Europska komisija. Postotak se odnosi na ukupni udio u planu označen u okviru tog stupa politike.

Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost

Dosad je ostvareno 350 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti koje pridonose trećem stupu, od čega je 321 ključna etapa i ciljna vrijednost ostvarena od 1. ožujka 2022. Napredak je posebno postignut u područjima regulatornih promjena za pametan, održiv i uključiv rast (od 1. ožujka 2022. ostvareno je 85 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti u okviru 67 mjera), istraživanja, razvoja i inovacija (49 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti u okviru 42 mjere) i poslovnog okruženja/poduzetništva (52 ključne etape i ciljne vrijednosti u okviru 37 mjera).(slika 21).

Slika 21: Broj mjera u trećem stupu sa zadovoljavajuće ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima od posljednjeg godišnjeg izvješća o Mehanizmu za oporavak i otpornost, po području politike

Izvor: Europska komisija

Istraživanje, razvoj i inovacije u okviru trećeg stupa

Svih 25 planova za oporavak i otpornost uključuju mjere povezane s područjem politike „istraživanje, razvoj i inovacije” u okviru trećeg stupa, u ukupnom iznosu od 38,1 milijarde EUR. Iznos ulaganja u istraživanje i inovacije u okviru trećeg stupa obično čini od 4 % do 18 % bespovratne financijske potpore državi članici u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost, s nekoliko netipičnih vrijednosti ispod ili iznad tog raspona, a prosjek iznosi oko 8 %.

Brojni su ciljevi mjera za istraživanje i inovacije u okviru trećeg stupa. Reformama u području istraživanja i inovacija u okviru trećeg stupa nastoji se smanjiti rascjepkanost sustava znanstvenog istraživanja, smanjiti administrativno opterećenje za pristup javnom financiranju za aktivnosti istraživanja i inovacija, poduprijeti prijenos znanja i tehnologije, ukloniti prepreke suradnji između akademske zajednice i poduzeća te poboljšati koordinacija između različitih razina upravljanja u području istraživanja, inovacija i obrazovanja. Velik broj planova za oporavak i otpornost u okviru trećeg stupa sadržava tematska ulaganja u istraživanje i inovacije koja će omogućiti mobilizaciju kapaciteta za istraživanje i inovacije radi ubrzanja zelene i digitalne tranzicije i povećanja otpornosti, u skladu s planovima na razini EU-a (za oko 27 % odnosno 23 % procijenjenih troškova mjera povezanih s istraživanjem i inovacijama označeno je da doprinose zelenim odnosno digitalnim ciljevima).

Dosad su ostvarene 53 ključne etape i ciljne vrijednosti koje se odnose na područje politike „istraživanje, razvoj i inovacije” (od ukupno 705 ostvarenih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti), uključujući 49 ostvarenih u zadovoljavajućoj mjeri od 1. ožujka 2022.

Važno je istaknuti da neke mjere u prvom i drugom stupu isto tako pridonose istraživanju i razvoju⁵⁵. Ulaganja u istraživanje, razvoj i inovacije kao cjelinu (tj. uključujući relevantne mjere označene u prvom, drugom i trećem stupu) pridonose procijenjenom ukupnom iznosu od 48 milijardi EUR, što u prosjeku čini oko 10 % bespovratne financijske potpore u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost pojedine države članice.

Primjeri relevantnih mjera s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima u okviru stupa pametnog, održivog i uključivog rasta (područje politike „istraživanje, razvoj i inovacije”)

Reforme:

- **Slovačka** je uvela izmjene dvaju zakonskih akata za transformaciju Slovačke akademije znanosti u javnu istraživačku organizaciju, kako bi se omogućili financiranje iz više izvora i pojačana suradnja s privatnim sektorom radi provođenja zajedničkih projekata te

⁵⁵ Prvi stup za zelenu tranziciju uključuje zelene mjere za istraživanje, razvoj i inovacije kategorizirane u područje politike „istraživanje, razvoj i inovacije u okviru zelenih aktivnosti”, a drugi stup za digitalnu transformaciju uključuje digitalne mjere za istraživanje, razvoj i inovacije kategorizirane u područje politike „digitalne mjere u području istraživanja, razvoja i inovacija”.

promicanja istraživanja i prijenosa tehnologije.

Ulaganja:

- **Italija** je dodijelila ugovore za potporu stvaranju ili jačanju najmanje 30 strateški važnih istraživačkih infrastruktura/institucija utvrđenih u Nacionalnom planu za istraživačke infrastrukture za razdoblje 2021.–2027. i povezanih inovacijskih infrastruktura.

Cilj je mjere razviti istraživačke kapacitete, poduprijeti postupke inovacija i prijenosa tehnologije te promicati javno-privatna partnerstva.

- **Španjolska** je podržala 68 poduzeća (39 velikih i 29 MSP-ova) koja vode projekte istraživanja i inovacija u održivoj automobilskoj industriji radi povećanja tehnoloških kapaciteta poduzeća u brojnim područjima uključujući: razvoj sustava za skladištenje energije s vrlo niskim emisijama i visokom mogućnošću recikliranja, visokoučinkovitih sustava mobilnosti na bazi vodika, autonomne vožnje i povezane mobilnosti ili prilagodbe proizvodnih okruženja sa sigurnim i pouzdanim sustavima za interakciju čovjeka i stroja u okruženju pametne proizvodnje.

Potpora poduzećima (uključujući MSP-ove, pristup financiranju i financijske instrumente)

Većina planova za oporavak i otpornost uključuje mjere kojima se pruža izravna potpora MSP-ovima u ukupnom iznosu od 45 milijardi EUR, što čini približno 22 % ukupnih procijenjenih rashoda za treći stup. Potpora MSP-ovima pruža se u okviru ukupno 159 mjera, koje uključuju 332 ključne etape i ciljne vrijednosti.

Mjerama za MSP-ove uključenima u planove za oporavak i otpornost obuhvaćen je širok raspon područja, od poboljšanja poslovnog okruženja i pristupa javnoj nabavi do digitalizacije MSP-ova i poboljšanja njihove okolišne održivosti. Niz mjera usmjeren je i na poboljšanje rasta i otpornosti MSP-ova boljim pristupom financiranju, prekvalifikacijom i usavršavanjem njihovih zaposlenika ili jačanjem njihovih istraživačkih i razvojnih kapaciteta.

Dosad je ostvarena 51 ključna etapa i ciljna vrijednost povezana s mjerama potpore MSP-ovima (od ukupno 705 ostvarenih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti), od čega je 49 ostvareno u zadovoljavajućoj mjeri od 1. ožujka 2022.

Primjeri relevantnih mjera s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima u okviru stupa pametnog, održivog i uključivog rasta (područje politike „potpora MSP-ovima”)

Ulaganja:

- **Hrvatska** je uspostavila financijski instrument za potporu ulaganjima mikropoduzeća te malih i srednjih poduzeća, kojim se potiču ulaganja u nove tehnologije, nabavu suvremenih strojeva, opreme, povećanje proizvodnih i uslužnih kapaciteta te mjere za zelenu tranziciju.
- **Grčka** je objavila pozive na podnošenje prijedloga za financiranje programa vaučera za ulaganja usmjerena na tehnologije i usluge za poticanje digitalizacije malih i srednjih poduzeća (kao što su aplikacije za e-plaćanje, e-prodaju i e-izdavanje računa, alati za digitalno oglašavanje, digitalno usavršavanje, sustavi kibernetičke sigurnosti, infrastrukture i usluge u oblaku itd.).
- **Italija** je potpisivanjem sporazuma između vlade i provedbenog partnera Cassa Depositi e Prestiti (CDP) uspostavila financijski instrument za financiranje *start-up* poduzeća.

3.4. Doprinos Mehanizma socijalnoj i teritorijalnoj koheziji (četvrti stup)

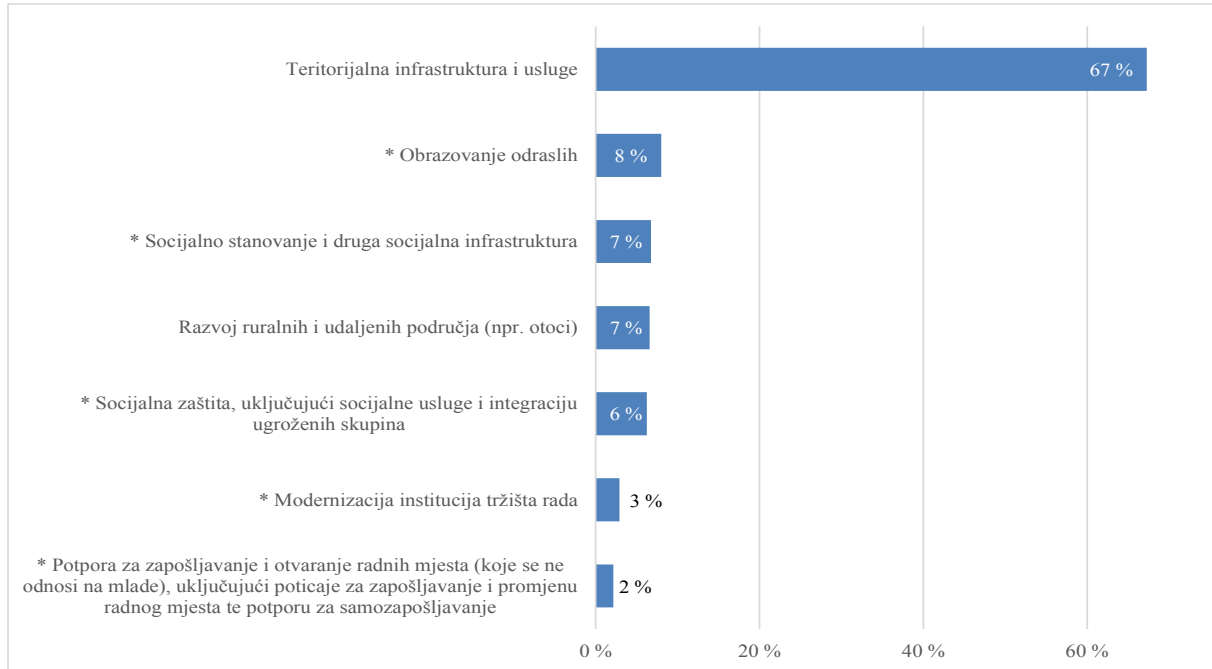
Države članice uključile su znatan broj mjera za potporu socijalnoj i teritorijalnoj koheziji, s posebnim doprinosom provedbi europskog stupa socijalnih prava, te njegovim posebnim poglavljima o jednakim mogućnostima i pristupu tržištu rada, pravednim radnim uvjetima te socijalnoj zaštiti i uključenosti. Točnije, 27 planova za oporavak i otpornost koje je donijelo Vijeće pridonijet će četvrtom stupu s oko 220,6 milijardi EUR. Raščlamba rashoda u tom stupu prikazana je na slici 22.

Od 705 dosad ostvarenih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti 253 ih pridonose četvrtom stupu, uključujući 237 ostvarenih od posljednjeg godišnjeg izvješća u ožujku 2022. Najveći napredak postignut je u područjima teritorijalne infrastrukture i usluga (od 1. ožujka 2022. ostvareno je 106 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti u okviru 84 mjere), socijalne zaštite (58 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti u okviru 52 mjere) i obrazovanja odraslih (41 ključna etapa i ciljna vrijednost u okviru 27 mjera) (slika 23). Treba naglasiti da 149 ostvarenih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti u okviru četvrtog stupa od početka provedbe Mehanizma za oporavak i otpornost pridonosi socijalnim ciljevima u širem smislu⁵⁶, što

⁵⁶ Te ključne etape i ciljne vrijednosti povezane su s mjerama koje pridonose socijalnim kategorijama, kako su definirane Delegiranom uredbom 2021/2105.

pokazuje veliku predanost država članica postizanju socijalne dimenzije od početnih faza provedbe Mehanizma za oporavak i otpornost. Te će mjere pridonijeti i postizanju glavnih ciljeva EU-a do 2030. u pogledu zapošljavanja, vještina i smanjenja siromaštva.

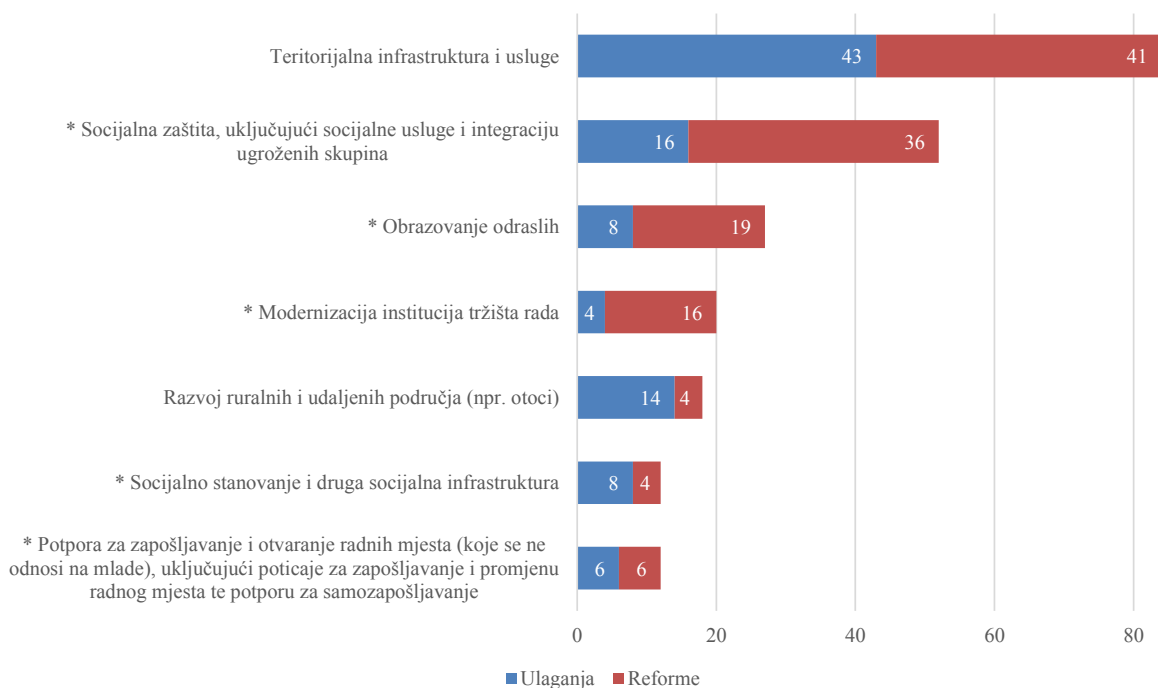
Slika 22: Raščlamba rashoda za potporu socijalnoj i teritorijalnoj koheziji prema području politike

Napomena: U grafikonu je prikazana raščlamba procijenjenog doprinosa stupu politike u skladu s popisom područja politike koji je utvrdila Europska komisija. Postotak se odnosi na ukupni udio u planu označen u okviru tog stupa politike. Metodologija za izvješćivanje o socijalnim izdacima, kako je definirana u Delegiranoj uredbi (EU) 2021/2105, potpuno je usklađena i integrirana u metodologiju za izvješćivanje o rashodima u okviru šest stupova. U okviru tog stupa, područja politike označena zvjezdicom (*) koriste se za metodologiju za socijalne rashode.

Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost.

Slika 23: Broj mjera u četvrtom stupu sa zadovoljavajuće ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima od posljednjeg godišnjeg izvješća o Mehanizmu za oporavak i otpornost, po području politike

Napomena: Metodologija za izvješćivanje o socijalnim izdacima, kako je definirana u Delegiranoj uredbi (EU) 2021/2105, potpuno je usklađena i integrirana u metodologiju za izvješćivanje o rashodima u okviru šest stupova. U okviru tog stupa, područja politike označena zvjezdicom (*) koriste se za metodologiju socijalnih rashoda.

Izvor: Europska komisija

Socijalna zaštita, uključenost, socijalno stanovanje i socijalna infrastruktura

Svi planovi za oporavak i otpornost uključuju reforme ili ulaganja koja pridonose jačanju sustava socijalne zaštite država članica. Više od 300 mjera odnosi se na širok raspon izazova, posebice izazova istaknutih u relevantnim preporukama za pojedine zemlje. Mjere kojima se podupiru socijalna zaštita i socijalno stanovanje čine oko 28,8 milijardi EUR. Mjere su posebno usmjerene na učinkovitost, kvalitetu i otpornost sustavâ socijalne zaštite. Većina ulaganja u socijalnu zaštitu u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost odnosi se na nadogradnju, širenje ili poboljšanje mreže socijalnih usluga i objekata javnih i privatnih socijalnih institucija. Uključuju i posebne mjere za, primjerice, uključivanje osoba s invaliditetom, povećanje primjerenosti i održivosti socijalnih naknada te poboljšanje životnih uvjeta starijih osoba kojima je potrebna skrb. Niz država članica uključilo je i važna ulaganja za povećanje ponude socijalnog stanovanja i socijalne infrastrukture skupinama u nepovoljnom položaju, korištenjem uglavnom zajmova. Neke su države članice u svoje planove za oporavak i otpornost uključile i korake za reformu minimalnog dohotka i mirovinskih sustava kako bi se povećala njihova primjerenost i održivost.

Dosad su ostvarene 72 ključne etape i ciljne vrijednosti koje se odnose na područja politike socijalne zaštite i socijalnog stanovanja (od ukupno 705 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti), uključujući 67 od 1. ožujka 2022.

Primjeri relevantnih mjera s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima u okviru stupa socijalne i teritorijalne kohezije (područja politika „socijalna zaštita” i „socijalno stanovanje”)

Reforme:

- **Slovačka** je konsolidirala ovlasti nadzora socijalne skrbi kako bi smanjila rascjepkanost i poboljšala učinkovitost socijalne skrbi te poboljšala kvalitetu skrbi u socijalnim službama i kućanstvima.
- **Španjolska** je donijela reformu sustava doprinosa za socijalno osiguranje za samozaposlene osobe radi prelaska na sustav koji se temelji na stvarnom dohotku kako bi se osigurala primjerenija mirovinska primanja samozaposlenih osoba u budućnosti.

Ulaganja:

- Za potrebe razvoja nove usluge socijalnog mentorstva radi osiguravanja dostatnih ljudskih kapaciteta za pružanje socijalnih usluga **Hrvatska** je osposobila 220 stručnjaka za socijalno mentorstvo koji će moći pružiti individualiziraniju potporu usmjerenu na osnaživanje pojedinaca.
- **Francuska** je poduprla energetski učinkovitu obnovu u socijalnom stanovanju dodjelom bespovratnih sredstava za više od 20 000 socijalnih stanova.

Potpora zapošljavanju, modernizacija institucija tržišta rada i obrazovanje odraslih te osposobljavanje za ciljne skupine koje se ne odnosi na mlade

Većina država članica u svoje je planove za oporavak i otpornost uključila sveobuhvatan niz reformi i ulaganja kako bi promicala otvaranje radnih mjesta i modernizaciju tržišta rada. Ukupno, mjere kojima se podupiru područja politike „zapošljavanje koje se ne odnosi na mlade” i „modernizacija institucija tržišta rada” iznose oko 11,2 milijarde EUR. Tim mjerama izravno se uzimaju u obzir preporuke za pojedine zemlje koje se odnose na potporu zapošljavanju i unapređenje tržišta rada. Politike zapošljavanja i aktivne politike tržišta rada zauzimaju istaknuto mjesto u gotovo svim planovima za oporavak i otpornost. Planovi obuhvaćaju ulaganja i reforme čiji je cilj povećanje sudjelovanja na tržištu rada žena, mladih i skupina u nepovoljnom položaju, potpora otvaranju radnih mjesta i prelazak na nove sektore i zanimanja. Te su mjere osmišljene i za poticanje zapošljavanja i poboljšanje učinkovitosti, funkcioniranja i otpornosti tržišta rada.

Svi nacionalni planovi za oporavak i otpornost uključuju mjere u području vještina i obrazovanja odraslih, često povezane s aktivnim politikama tržišta rada. To uključuje, na primjer, nacionalne strategije za vještine, reforme za poboljšanje prikupljanja informacija o

vještinama i upravljanje vještinama, uključujući priznavanje i vrednovanje vještina, kao i ciljane ulaganja u usavršavanje i prekvalificiranje zaposlenih, nezaposlenih osoba i šireg stanovništva. Reforme i ulaganja povezane s obrazovanjem odraslih, uključujući kontinuirano strukovno obrazovanje i osposobljavanje te priznavanje i vrednovanje vještina, navedeni u nacionalnim planovima za oporavak i otpornost iznose oko 17,7 milijardi EUR.

Dosad su ostvarene 83 ključne etape i ciljne vrijednosti koje se odnose na područja politike „zapošljavanje koje se ne odnosi na mlade”, „modernizacija institucija tržišta rada” i „obrazovanje odraslih”, od čega 73 od posljednjeg godišnjeg izvješća Mehanizma za oporavak i otpornost u ožujku 2022. Ostvarene ključne etape i ciljne vrijednosti odnose se, na primjer, na uvođenje sustava vaučera za programe usavršavanja i prekvalifikacije, ciljane programe za razvoj vještina za nezaposlene, ažuriranje nastavnih programa osposobljavanja te donošenje nacionalnih strategija i akcijskih planova za vještine.

Primjeri relevantnih mjera s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima u okviru stupa socijalne i teritorijalne kohezije (područja politike „zapošljavanje koje se ne odnosi na mlade”, „modernizacija institucija tržišta rada” i „obrazovanje odraslih”)

Reforme:

- **Hrvatska** je uvela sustav vaučera kojim se financira sudjelovanje u obrazovnim programima za razvoj zelenih i digitalnih vještina. Uključeno je najmanje 25 obrazovnih programa. Sustav se temelji na katalogu vještina u kojem su mapirane postojeće i potrebne vještine na tržištu rada te informatičku aplikaciju za upravljanje vaučerima i njihovu dodjelu.

Hrvatski sustav vaučera služi zaposlenim i nezaposlenim osobama, a posebno je usmjeren na ranjive skupine (dugotrajno nezaposlene, neaktivne ili mlade osobe koje se ne obrazuju, ne osposobljavaju niti su zaposlene).

- **Austrija** je provela mjeru pružanja ciljane potpore za vraćanje na tržište rada dugotrajno nezaposlenih osoba koje nailaze na višestruke prepreke. Očekuje se da će se

koordiniranom potporom pomoći u otklanjanju tih višestrukih prepreka i olakšati pristup kvalifikacijama i osposobljavanju.

- **Španjolska** je provela reformu tržišta rada kako bi riješila dugotrajna strukturalna pitanja kao što su dualizam i visoka stopa privremenog zapošljavanja. Istodobno je prilagođen pravni okvir kako bi se poduzećima omogućila fleksibilnija prilagodba na poremećaje. Jedna od glavnih značajki reforme odnosila se na vrste ugovora o radu, pri čemu se nastojalo smanjiti njihov broj na samo tri vrste, a ugovore na neodređeno postaviti kao zadanu opciju.

Teritorijalna infrastruktura i usluge, razvoj ruralnih i udaljenih područja (uključujući otoke)

Znatan broj reformi i ulaganja usmjeren je na poboljšanje teritorijalne infrastrukture i usluga na lokalnoj razini i smanjenje jaza između urbanih, ruralnih i udaljenih područja. Njima se potiče lokalno gospodarstvo, povećavaju regionalna i nacionalna konkurentnost te one izravno pozitivno utječu na kvalitetu svakodnevnog života. Mnoge reforme i ulaganja odnose se na promicanje i poboljšanje održive mobilnosti i prometa, uglavnom modernizaciju željeznica i luka te druge projekte održive mobilnosti, kao što su razvoj usluga javnog prijevoza i izgradnja biciklističkih staza. Planovi za oporavak i otpornost uključuju i više mjera za bolje korištenje prirodnih resursa i očuvanje okoliša na lokalnoj razini. To obuhvaća reforme i ulaganja za poboljšanje gospodarenja otpadom i upravljanje otpadnim vodama, među ostalim na otocima, proširenje sustava za pročišćavanje vode i mreže navodnjavanja, povećanje održivosti poljoprivrednog sektora i potporu osnivanju konzorcija u funkcionalnim ruralnim područjima. Mjere su usmjerene i na druge vrste teritorijalne infrastrukture i usluga, kao što je uvođenje širokopojasne infrastrukture i socijalnih usluga te infrastrukture u udaljenim područjima. Nadalje, reforme i ulaganja pomažu povećati učinkovitost javne uprave na lokalnoj razini jačanjem kapaciteta općina za pružanje kvalitetnih usluga.

Mjere potpore teritorijalnoj infrastrukturi i uslugama iznose oko 151,2 milijarde EUR, a specifične mjere za potporu razvoju ruralnih i udaljenih područja iznose oko 16,0 milijardi EUR. Dosad su ostvarene 124 ključne etape i ciljne vrijednosti povezane s ta dva područja politike, od čega 121 od posljednjeg godišnjeg izvješća o Mehanizmu za oporavak i otpornost iz ožujka 2022.

Primjeri relevantnih mjera s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima u okviru stupa socijalne i teritorijalne kohezije (područja politike „teritorijalna infrastruktura i usluge” i „razvoj ruralnih i udaljenih područja”)

Reforme:

- **Bugarska** je pojačala izravno sudjelovanje regionalne i lokalne razine u upravljanju fondovima EU-a jačanjem njihove uloge u izradi i provedbi integriranih teritorijalnih

strategija i projekata.

- **Hrvatska** je unaprijedila sustave za restrukturiranje poljoprivrednog zemljišta i komasaciju pojednostavnjivanjem postupaka komasacije i osiguranjem trajnog praćenja stanja poljoprivrednog zemljišta. Time se doprinosi učinkovitijem korištenju poljoprivrednog zemljišta, očuvanju okoliša i poboljšanju života u ruralnim područjima.
- **Italija** je poboljšala postupke evaluacije projekata u sektoru lokalnih sustava javnog prijevoza i u sektoru brzog masovnog prijevoza jasnim utvrđivanjem zaduženja u okviru postupka odobravanja projekata lokalnog javnog prijevoza i pojednostavnjivanjem postupka plaćanja.
- **Španjolska** je osnovala Institut za Fond za pravednu tranziciju, koji je zadužen za utvrđivanje i donošenje mjera kojima se jamči jednako postupanje prema radnicima i područjima pogođenima prelaskom na niskougljično gospodarstvo, minimiziraju negativni učinci na ta područja i optimiziraju mogućnosti postupka transformacije.

3.5. Doprinos Mehanizma zdravlju te gospodarskoj, socijalnoj i institucionalnoj otpornosti s ciljem, među ostalim, povećanja pripravnosti za krize i kapaciteta za odgovor na krize (peti stup)

Planovi za oporavak i otpornost država članica uvelike pridonose zdravlju te gospodarskoj, socijalnoj i institucionalnoj otpornosti s ciljem, među ostalim, povećanja pripravnosti za krize i kapaciteta za odgovor na krize; Više od 1 100 mjera i podmjera u vrijednosti od oko 84,1 milijardu EUR, uključenih u 27 planova za oporavak i otpornost, pridonose stupu politike zdravlja te gospodarske, socijalne i institucionalne otpornosti. Tim su mjerama obuhvaćena područja politike od zdravstvene i dugotrajne skrbi do učinkovitosti pravosudnih sustava i nadzora u području sprječavanja pranja novca. Raščlamba rashoda po različitim područjima politike u okviru stupa prikazana je na slici 24⁵⁷.

Od 705 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti koje su dosad ostvarene u zadovoljavajućoj mjeri, 296 ih doprinosi petom stupu, uključujući 274 ključne etape i ciljne vrijednosti koje su ostvarene u zadovoljavajućoj mjeri od 1. ožujka 2022. Najveći napredak postignut je u područjima učinkovitosti javne uprave i nacionalnih sustava (od 1. ožujka 2022. ostvarena je 141 ključna etapa i ciljna vrijednost u okviru 95 mjera), zdravstvene skrbi (40 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti u okviru 35 mjera) i sprječavanju prijevara (36 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti u okviru 22 mjere) (slika 25).

⁵⁷ Napominje se da su u nekim područjima politike (kao što su fiskalna politika i fiskalno upravljanje ili reforme u području vladavine prava) relevantne mjere uglavnom reforme bez povezanih rashoda.

Slika 24: Raščlamba rashoda za potporu zdravlju i otpornosti prema području politike

Napomena: U grafikonu je prikazana raščlamba procijenjenog doprinosa stupu politike u skladu s popisom područja politike koji je utvrdila Europska komisija. Postotak se odnosi na ukupni udio u planu označen u okviru tog stupa politike. Metodologija za izvješćivanje o socijalnim izdacima, kako je definirana u Delegiranoj uredbi (EU) 2021/2105, potpuno je usklađena i integrirana u metodologiju za izvješćivanje o rashodima u okviru šest stupova. U okviru tog stupa, područja politike označena zvjezdicom (*) koriste se za metodologiju socijalnih rashoda.

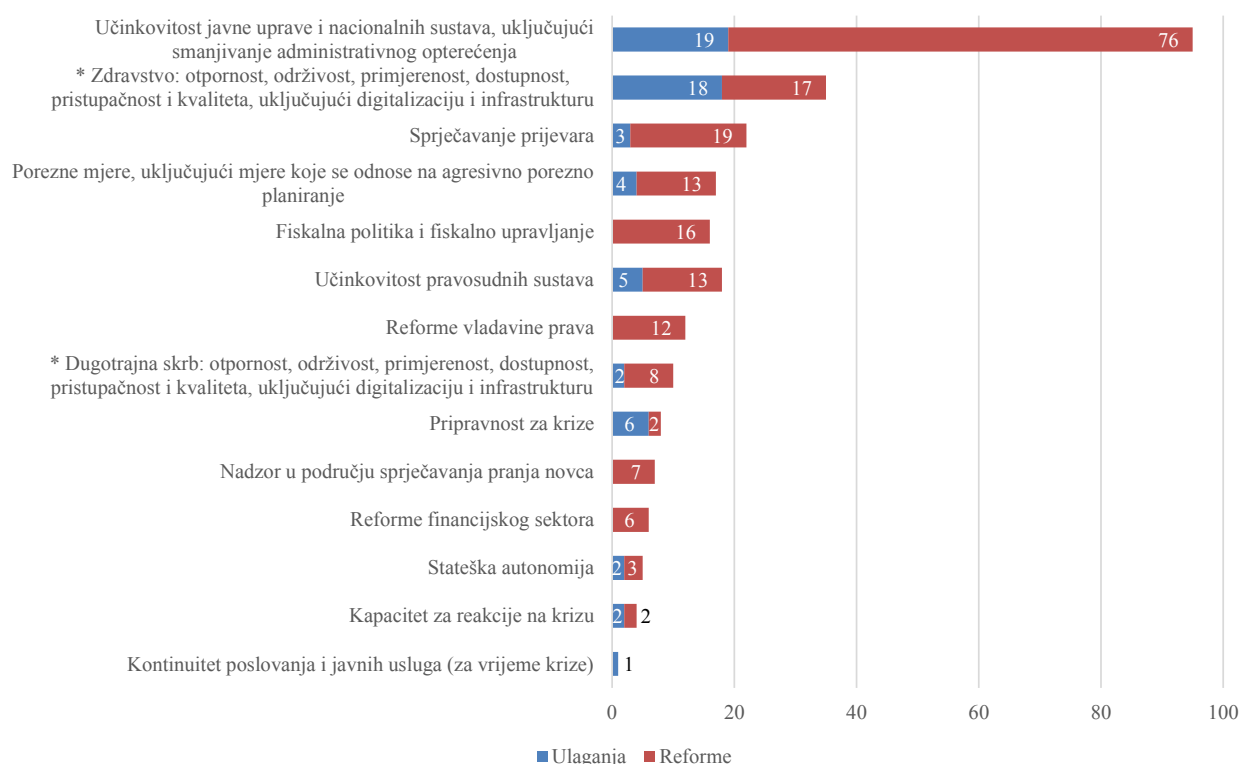
Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost.

Zdravstvena i dugotrajna skrb

U okviru Mehanizma za oporavak i otpornost provode se brojni projekti ulaganja i reformi u zdravstvu, uključujući područje primarne skrbi, izvanbolničke skrbi, digitalnog zdravstva u kombinaciji s mjerama usmjerenima na učinkovitost za poboljšanje upravljanja, troškovne učinkovitosti, pristupa zdravstvenim uslugama i njihove kvalitete. Nedavnim reformama zdravstva svladavaju se izazovi koji su proizašli iz pandemije, primjerice povećava se kapacitet javnog zdravstva. Osim toga, zbog pandemije je politika više usmjerena na

prevenciju. Više država članica provodi reforme i ulaganja namijenjene zaštiti mentalnog zdravlja i sveobuhvatnu reviziju nacionalnih zdravstvenih strategija. Na primjer, Italija, Litva i Portugal reorganiziraju svoje zdravstvene sustave kako bi poboljšali pristup zdravstvenoj skrbi na lokalnoj razini, a Latvija, Luksemburg, Poljska, Malta i Nizozemska nastoje ojačati radnu snagu u području zdravstva. Ukupno, u okviru 27 nacionalnih planova za oporavak i otpornost više od 43,0 milijarde EUR (ili 8,7 % ukupne bespovratne financijske potpore i zajmova u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost) izdvojeno je za mjere povezane sa zdravstvenom skrbi. Otprilike jedna trećina tog iznosa namijenjena je ulaganjima i reformama za poticanje digitalizacije zdravstvenih sustava kojima se doprinosi jačanju njihove otpornosti.

Slika 25: Broj mjera u petom stupu sa zadovoljavajuće ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima od posljednjeg godišnjeg izvješća o Mehanizmu za oporavak i otpornost, po području politike

Napomena: Metodologija za izvješćivanje o socijalnim izdacima, kako je definirana u Delegiranoj uredbi (EU) 2021/2105, potpuno je usklađena i integrirana u metodologiju za izvješćivanje o rashodima u okviru šest stupova. U okviru tog stupa, područja politike označena zvjezdicom (*) koriste se za metodologiju za socijalne rashode.

Izvor: Europska komisija.

Više država članica financira reforme i ulaganja u području dugotrajne skrbi u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost. Pristup cjenovno pristupačnim visokokvalitetnim uslugama dugotrajne skrbi važan je radi ispunjavanja potreba za skrbi starijeg stanovništva te osoba s invaliditetom. Mehanizam za oporavak i otpornost u skladu je s tekućim razvojem politike dugotrajne skrbi u tom području, ponajprije europskom strategijom za skrb,

europskim stupom socijalnih prava i Preporukom Vijeća o dugotrajnoj skrbi⁵⁸. Reformama se trebaju poboljšati poticaji za kućnu njegu i skrb u zajednici, među ostalim deinstitutionalizacijom pružanja skrbi. Općenito, ukupno 7,3 milijarde EUR dodijeljeno je 18 država članica za ukupno 52 (pod)mjere (22 reforme i 30 ulaganja).

Od 1. ožujka 2022. u području zdravstvene zaštite i dugotrajne skrbi ostvareno je 50 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti.

Primjeri relevantnih mjera s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima u okviru stupa za zdravlje te gospodarsku, socijalnu i institucionalnu otpornost (područja politike „zdravstvena skrb” i „dugotrajna skrb”)

Reforme:

- **Bugarska** je donijela nacionalnu strategiju za mentalno zdravlje građana Republike Bugarske za razdoblje 2021.–2030. i akcijski plan za provedbu strategije. Taj je korak dio reforme kojom se nastoji pružiti strateška osnova za buduća ulaganja i reforme u području zdravstvene skrbi utvrđivanjem relevantnih preporuka i djelovanja. Reforma kao takva uključuje donošenje niza strategija i planova za relevantna područja zdravstvene skrbi.
- **Češka** je odobrila nacionalni onkološki program za razdoblje 2022.–2030., uz savjetovanje s ključnim akterima i dionicima, te osnivanje Nacionalnog vijeća za provedbu programa. Ključna etapa povezana je s reformom kojom se nastoji povećati otpornost sustava za prevenciju i liječenje raka u Češkoj, čime se u obzir uzimaju prioritete utvrđeni u europskom planu za borbu protiv raka.
- **Danska** je objavila izvješće o procjeni zaliha kritičnih lijekova Danske agencije za lijekove. Ta ključna etapa odnosi se na mjeru u okviru koje se nastoje održati i osigurati zalihe kritičnih lijekova u sekundarnom zdravstvenom sektoru Danske izbjegavanjem kritičnih situacija nestašice važnih lijekova. Danska je ostvarila još jednu ključnu etapu pripremom evaluacije telemedicinskih rješenja za zdravstvenu anksioznost povezanu s pandemijom bolesti COVID-19 u cilju daljnjeg razvoja i povećanja primjene telemedicine i sudjelovanja pacijenata. Ta ključna etapa dio je mjere kojom se nastoje razviti nova digitalna rješenja i poticati široka upotreba digitalnih tehnologija, sudjelovanje pacijenata i telemedicina.
- U **Italiji** je na snagu stupilo zakonodavstvo kojim se propisuje utvrđivanje novog organizacijskog modela mreže teritorijalne zdravstvene pomoći. Ta ključna etapa povezana je s reformom kojom se uspostavlja novi model teritorijalne zdravstvene pomoći i stvara nova institucionalna struktura za zdravstvenu, okolišnu i klimatsku

⁵⁸ Preporuka Vijeća od 8. prosinca 2022. o pristupu cjenovno pristupačnoj i visokokvalitetnoj dugotrajnoj skrbi 2022/C 476/01.

prevenciju.

- U **Portugalu** je stupila na snagu nova Uredba sa zakonskom snagom o mentalnom zdravlju, u kojoj su utvrđena vodeća načela za organizaciju, upravljanje i evaluaciju zdravstvenih usluga koje se odnose na mentalno zdravlje. Ta ključna etapa jedan je od glavnih stupova reforme u području mentalnog zdravlja čiji je cilj poboljšati upravljanje mentalnim zdravljem u Portugalu stvaranjem povoljnijih okvirnih uvjeta za deinstitucionalizaciju pacijenata s mentalnim bolestima, širenje lokalnih i integriranih usluga kontinuirane skrbi u području mentalnog zdravlja, organizaciju forenzičkih psihijatrijskih službi te provedbu regionalnih zdravstvenih planova za demenciju.

Ulaganje

- **Austrija** je donijela i objavila smjernice za financiranje osnivanja novih jedinica primarne zdravstvene zaštite i projekata kojima se poboljšavaju već postojeće jedinice primarne zdravstvene zaštite. Ovaj je korak dio ulaganja kojim se nastoji poboljšati održivost i otpornost u zdravstvu jačanjem javnog zdravstva i primarne zdravstvene zaštite.

Otpornost institucija

U tijeku je i provedba mjera za jačanje otpornosti institucija. Više država članica donijelo je važne reforme u području vladavine prava, na primjer, za poboljšanje kvalitete zakonodavnog postupka ili jačanje neovisnosti pravosuđa. Znatna napredak postignut je i u jačanju učinkovitosti pravosudnih sustava provedbom raznih posebnih mjera, od organizacijskih promjena postupaka do reforme ustrojstva sudova. Aktivnosti država članica omogućile su i jačanje borbe protiv korupcije i poboljšanje nadzora u području sprječavanja pranja novca, posebno donošenjem dokumenata nacionalne politike kao što su akcijski planovi i strategije.

Već su provedene brojne mjere radi postizanja moderne i dinamične javne uprave koja služi građanima i poduzećima EU-a. One obuhvaćaju ulaganja namijenjena praćenju provedbe, revizije i kontrole planova za oporavak i otpornost te reforme osmišljene kako bi se pojednostavnila javna uprava i uklonile administrativne prepreke. U tijeku je nekoliko mjera digitalizacije javne uprave, primjerice u Luksemburgu i Hrvatskoj. Neke su se države članice usmjerile na kapacitete državne službe, točnije transparentnije sustave zapošljavanja i smanjenje privremenog zapošljavanja u javnoj upravi.

Većina mjera za pripravnost i odgovor na krize koje su već provedene u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost usmjerene su na prilagodbu klimatskim promjenama, zdravstvenu skrb i digitalnu tehnologiju. U tijeku su mjere usmjerene na učinkovite, sigurne i zajedničke ključne digitalne infrastrukture, uključujući siguran mobilni komunikacijski sustav za državne službenike. Znatni naponi uloženi su u gospodarenje šumama te u sprječavanje šumskih požara i smanjenje njihova utjecaja. Kad je riječ o

zdravstvu, u tijeku je provedba povezanih mjera, a povećala se i primjena telemedicine, što pomaže ublažiti poremećaje u pružanju zdravstvenih usluga nastale zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19.

Primjeri relevantnih mjera s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima u okviru stupa za zdravlje te gospodarsku, socijalnu i institucionalnu otpornost (područje politike „učinkovitost javne uprave”)

Reforme:

- U **Austriji** je na snagu stupio Zakon o fondu za digitalizaciju. Njime će se ubrzati digitalizacija savezne uprave i poboljšati usluge za građane i poduzeća.
- **Bugarska** je donijela plan djelovanja za provedbu presuda Europskog suda za ljudska prava.
- **Hrvatska** je donijela novu Strategiju sprječavanja korupcije za razdoblje 2021.–2030. Cilj joj je jačanje institucionalnog i normativnog okvira za borbu protiv korupcije, jačanje transparentnosti i otvorenosti rada tijela javne vlasti, jačanje sustava integriteta i upravljanja sukobom interesa, jačanje antikorupcijskih potencijala u sustavu javne nabave te podizanje javne svijesti o štetnosti korupcije i značaju prijavljivanja koruptivnog ponašanja i povećanja transparentnosti.
- U **Cipru** je na snagu stupio zakon o zaštiti zviždača koji prijavljuju prijevaru i korupciju od unutarnjih sankcija. Zajedno sa stupanjem na snagu zakona o osnivanju Neovisnog tijela za borbu protiv korupcije i stupanjem na snagu zakona o transparentnosti u donošenju odluka i povezanim stvarima, tim zakonom omogućuje se veća dosljednost u borbi protiv korupcije.
- **Grčka** je pokrenula uvođenje sustava plaća prema učinku u javnoj upravi donošenjem primarnog zakonodavstva za pilot-fazu.
- **Malta** je ojačala neovisnost svojeg pravosuđa reformom načina imenovanja i razrješenja sudaca. Nadalje, Odbor za izbor sudaca sad će se sastojati većinom od članova pravosuđa kako bi se smanjio rizik od političkog uplitanja. Za slobodna radna mjesta u pravosuđu sad se moraju raspisivati javni natječaji, čime će se povećati transparentnost postupka imenovanja.

Izmijenjen je sastav Malteškog odbora za izbor sudaca

Autorsko pravo: Malteška vlada

- **Malta** je provela i sveobuhvatan skup mjera za suzbijanje korupcije, uključujući objavu nacionalne strategije za borbu protiv prijevара i korupcije te zakonsko jačanje Stalnog povjerenstva za borbu protiv korupcije kako bi se njegova izvješća prosljeđivala izravno javnom tužitelju.
- **Slovačka** je reorganizirala svoju pravosudnu mrežu i utvrdila novi sustav sudova. Cilj je reforme bolja organizacija i strukturiranje raznih sudskih poslova i njihovih fizičkih lokacija te (pre)raspoređivanje sudaca na sudske poslove i okruge, čime se stvara prostor za učinkovitije i brže sudske odluke.

Fiskalna otpornost i oporezivanje

U okviru Mehanizma za oporavak i otpornost više država članica već je provelo važne mjere za poboljšanje upravljanja javnim financijama na prihodovnoj i rashodovnoj strani. Brojne mjere usmjerene su na poboljšanje naplate poreza i suzbijanje utaje poreza, među ostalim poticanjem digitalizacije transakcija, naplate poreza i odabira za revizije. Očekuje se da će se tim mjerama povećati nacionalni prihodi, suzbiti siva ekonomija i smanjiti troškovi ispunjavanja obveza za porezne obveznike. Neke države članice pokrenule su i sveobuhvatne reforme svojih poreznih sustava radi potpore gospodarskom rastu i povećanju pravednosti. Kad je riječ o javnim rashodima, u nizu država članica poduzeto je više koraka kako bi se pokrenule revizije rashoda, integrirale u nacionalni proračunski postupak ili, ako je to već postignuto, poboljšala njihova struktura i ojačalo upravljanje. Neke države članice poduzele su i mjere usmjerene na poboljšanje upravljanja poduzećima u državnom vlasništvu, poboljšanje alata za predviđanje proračuna i usavršavanje računovodstvenog okvira.

Primjeri relevantnih mjera s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima u

okviru stupa za zdravlje te gospodarsku, socijalnu i institucionalnu otpornost (područja politike „fiskalna politika i fiskalno upravljanje” i „porezne mjere”)

Reforme:

- **Italija** je provela sveobuhvatan skup mjera za suzbijanje utaje poreza, čiji je cilj poticanje usklađenosti i poboljšanje kontrola. Usmjeravanje poreznih revizija poboljšano je zahvaljujući tehnikama strojnog učenja i međusobno povezanim skupovima podataka, koji sad uključuju i korporativne podatke o elektroničkim transakcijama. Italija je proširila i obveznu upotrebu elektroničkog izdavanja računa na prethodno izuzete sektore, dodatno potaknula elektronička plaćanja i poboljšala nagradnu igru povezanu s računima kako bi suzbila neizdavanje računa.
- **Španjolska** je uspostavila stalnu jedinicu unutar Neovisnog tijela za fiskalnu odgovornost (AIReF) za provođenje revizije rashoda i izmijenila organizacijsku strukturu Ministarstva financija kako bi sustavno pratila preporuke o revizijama rashoda. Cilj je tih reformi poboljšanje kvalitete javne potrošnje. Španjolska je revidirala i Zakon za suzbijanje utaje poreza i prijevara te je ažurirala španjolski popis nekooperativnih jurisdikcija u poreznim pitanjima. Tim mjerama nastoji se postići veća porezna disciplina i pravedniji porezni sustav.

Ulaganja:

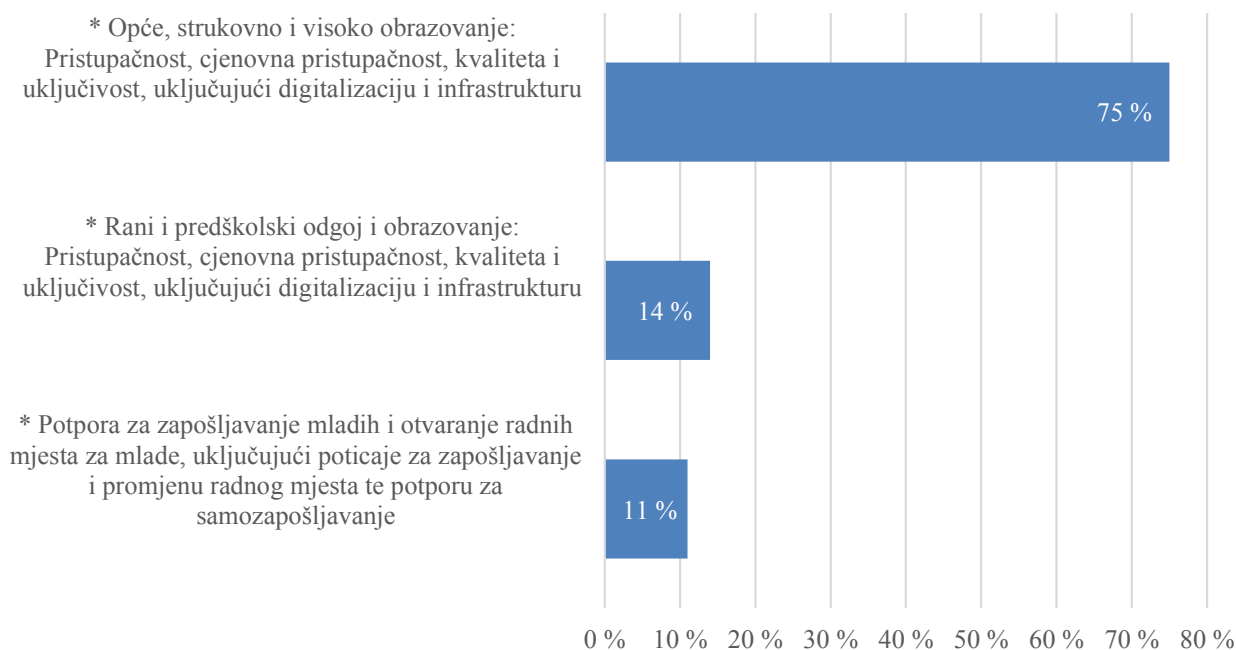
- **Rumunjska** je provela ulaganje kojim se nastoji unaprijediti porezna uprava provedbom integriranog upravljanja rizikom. Očekuje se da će ulaganje utjecati na razinu porezne discipline i ostvarivanje proračunskih prihoda, stvaranje konkurentnog tržišnog okruženja i povećanje učinkovitosti ubiranja poreza. Tom konkretnom mjerom predviđeno je da najmanje 150 000 registarskih blagajni bude povezano s elektroničkim sustavom Nacionalne agencije za poreznu upravu. Potpunim povezivanjem posebno se nastoje suzbiti prijevare u području trgovine te pridonijeti smanjenju jaza PDV-a.

3.6. Doprinosi Mehanizma politikama za sljedeću generaciju, djecu i mlade, kao što su obrazovanje i vještine (šesti stup)

Mjere u okviru politika za sljedeću generaciju, djecu i mlade prije svega su usmjerene na obrazovanje, osposobljavanje, rani i predškolski odgoj i obrazovanje te mjere za potporu zapošljavanju mladih. Svih 27 planova za oporavak i otpornost koje je donijelo Vijeće doprinosi šestom stupu, s iznosom od oko 54,9 milijardi EUR. Otprilike tri četvrtine ukupnih rashoda koji se odnose na šesti stup pridonose općem, strukovnom i visokom obrazovanju. Preostalih 25 % gotovo je jednako raspodijeljeno između ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te potpore za zapošljavanje mladih. Raščlamba rashoda u tom stupu prikazana je na slici 26.

Od 705 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti koje su dosad zadovoljavajuće ostvarene, 64 ih doprinosi šestom stupu, uključujući 61 ključnu etapu i ciljnu vrijednost koja je od 1. ožujka 2022. zadovoljavajuće ostvarena. Od 1. ožujka 2022. ostvareno je 56 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti u okviru 45 mjera u području općeg, strukovnog i visokog obrazovanja (slika 27). Ključne etape i ciljne vrijednosti u šestom stupu povezane su s mjerama za poticanje kvalitete, poboljšanje pristupa obrazovnim sustavima i njihove uključivosti, jačanje aktivnih politika tržišta rada, podupiranje digitalne transformacije u obrazovanju, pružanje osposobljavanja i potpore za nastavnike, daljnju modernizaciju strukovnog osposobljavanja, pružanje potpore visokom obrazovanju i suradnju s javnom upravom i poduzećima.

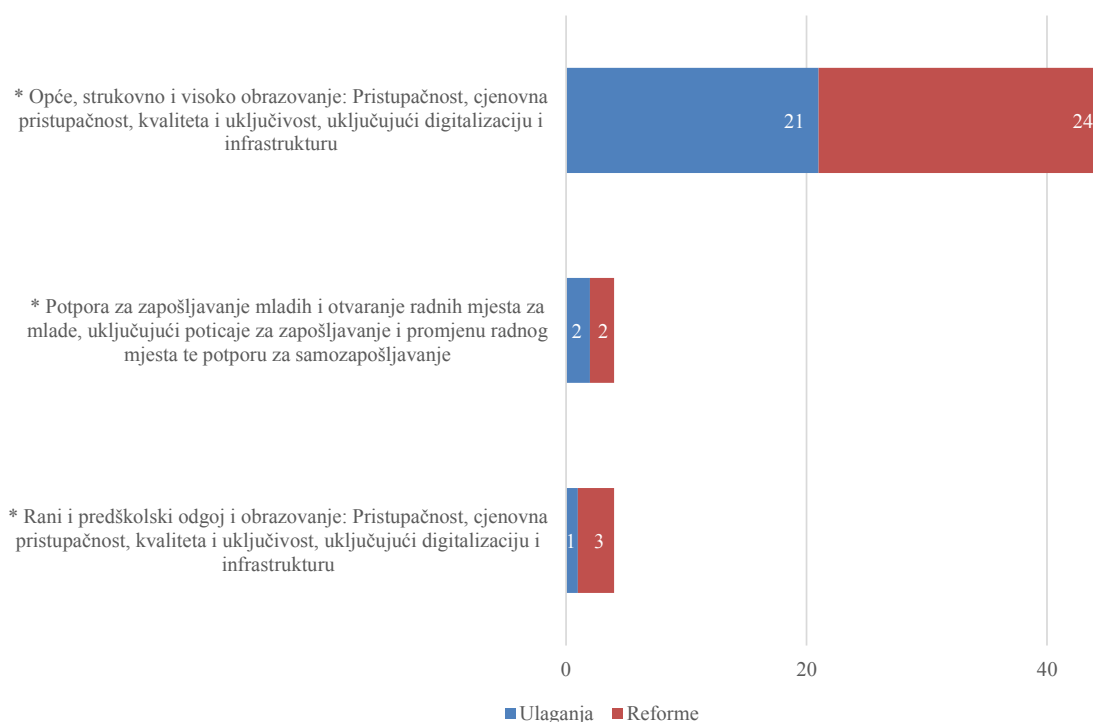
Slika 26: Raščlamba rashoda za potporu politikama za sljedeću generaciju prema području politike

Napomena: U grafikonu je prikazana raščlamba procijenjenog doprinosa stupu politike u skladu s popisom područja politike koji je utvrdila Europska komisija. Postotak se odnosi na ukupni udio u planu označen u okviru tog stupa politike. Metodologija za izvješćivanje o socijalnim izdacima, kako je definirana u Delegiranoj uredbi (EU) 2021/2105, potpuno je usklađena i integrirana u metodologiju za izvješćivanje o rashodima u okviru šest stupova. U okviru tog stupa, područja politike označena zvjezdicom (*) koriste se za metodologiju za socijalne rashode.

Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost.

Slika 27: Broj mjera u šestom stupu sa zadovoljavajuće ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima od posljednjeg godišnjeg izvješća o Mehanizmu za oporavak i otpornost, po području politike

Napomena: Metodologija za izvješćivanje o socijalnim izdacima, kako je definirana u Delegiranoj uredbi (EU) 2021/2105, potpuno je usklađena i integrirana u metodologiju za izvješćivanje o rashodima u okviru šest stupova. U okviru tog stupa, područja politike označena zvjezdicom (*) koriste se za metodologiju za socijalne rashode.

Izvor: Europska komisija.

Opće, strukovno i visoko obrazovanje: Dostupnost, cjenovna pristupačnost, kvaliteta i uključivost, uključujući digitalizaciju i infrastrukturu

Ulaganjima i reformama ukupne vrijednosti veće od 43,2 milijarde EUR u opće školsko obrazovanje poduprijet će se poboljšanja kvalitete i uključivost. Neke će države članice ponuditi individualiziranu podršku školama i učenicima u nepovoljnom položaju, primjerice u obliku mentorstva, među ostalim radi svladavanja nedostataka u učenju i sprječavanja ranog napuštanja školovanja. Druge mjere obuhvaćaju ulaganja radi povećanja broja nastavnih sati i omogućivanja cjelodnevnog školovanja. Nekoliko mjera odnosi se na pitanja kao što su provedba kurikularnih reformi, reforma mehanizama zapošljavanja nastavnika, poboljšanje obrazovanja za djecu s posebnim potrebama, potpora učenicima sa slabijim rezultatima, poboljšanje vanjske evaluacije škola ili potpora mjerama za suzbijanje segregacije.

Većina država planira uložiti u digitalnu infrastrukturu i povezivost škola, pogotovo onih u nepovoljnom položaju i na ruralnim područjima. Ta ulaganja uključuju preobrazbu učionica u fleksibilna i povezana okruženja za učenje te opremanje učenika i nastavnika digitalnim uređajima kako bi se smanjio digitalni jaz. Digitalne kompetencije učenika poboljšat će se prilagodbom školskih kurikuluma i razvojem digitalnih resursa i digitalnog sadržaja. Mnoge države članice u svoje su planove uključile osposobljavanje nastavnika u području digitalnog obrazovanja.

Neke će države članice koristiti Mehanizam za oporavak i otpornost za potporu transformaciji visokog obrazovanja provedbom velikog broja mjera. Mjere obuhvaćaju modernizaciju studijskih programa, povećanje upisnih kvota, uvođenje novih studijskih programa, preispitivanje modela financiranja u visokom obrazovanju, razvijanje mehanizama osiguranja kvalitete i upravljanja, uvođenje sustava za praćenje osoba s diplomom i internacionalizaciju visokog obrazovanja. Nadalje, niz država članica, kao što su Belgija, Bugarska, Hrvatska, Španjolska, Francuska, Irska, Poljska, Portugal, Rumunjska, Finska i Švedska, financirat će poboljšanje pristupa visokom obrazovanju.

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje: dostupnost, cjenovna pristupačnost, kvaliteta i uključivost, uključujući digitalizaciju i infrastrukturu

Očekuje se da će ulaganja i reforme u iznosu od više od 8 milijardi EUR u kvalitetan uključiv rani i predškolski odgoj i obrazovanje povećati stope sudjelovanja, posebno među skupinama u nepovoljnom položaju, čime će se smanjiti nejednakosti i pridonijeti provedbi europskog jamstva za djecu⁵⁹. Više od polovine država članica uključilo je mjere za poboljšanje pristupa ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju povećanjem kapaciteta, uključivosti i/ili kvalitete. Pružanjem kvalitetnog i cjenovno pristupačnog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja stvaraju se jednake mogućnosti za svu djecu neovisno o njihovu socioekonomskom položaju i omogućuje integracija pružatelja skrbi, najčešće žena, na tržište rada, pri čemu se smanjuje rizik od siromaštva ili socijale isključenosti. Ulaganja u izgradnju i obnovu infrastrukture često su popraćena reformama. Na primjer, države planiraju sniziti dob za obvezno predškolsko obrazovanje, uvesti zakonsko pravo na mjesto, revidirati model financiranja, smanjiti naknade za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, poboljšati rano dijagnostičiranje i podršku djeci s teškoćama u razvoju, revidirati sustav zapošljavanja osoblja u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te donijeti pravni okvir kao bi se olakšao pristup osposobljavanju i mogućnostima za daljnju profesionalizaciju osoblja.

Potpora za zapošljavanje mladih i otvaranje radnih mjesta za mlade, uključujući poticaje za zapošljavanje i promjenu radnog mjesta te potporu za samozapošljavanje

Mjere za potporu zapošljavanju mladih uključuju subvencije za pripravništvo, ulaganja u prilagodbu javnih službi za zapošljavanje mladima, poboljšanje savjetovanja mladih i individualnog profesionalnog usmjeravanja radi zapošljavanja i samostalnosti te programe za poticanje zapošljavanja mladih u privatnom sektoru, u iznosu od oko 6,1 milijarde EUR.

Primjeri relevantnih mjera s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima u okviru politika za stup za sljedeću generaciju

Reforme:

- **Bugarska** je ostvarila tri ključne etape kojima je cilj poboljšati učinkovitost obrazovnog sustava na svim razinama – u predškolskom, školskom i visokom obrazovanju. To se

⁵⁹ Preporuka Vijeća (EU) 2021/1004.

odnosi na izmjene Zakona o predškolskom i školskom obrazovanju i povezanog sekundarnog zakonodavstva, uključujući uvođenje obveznog predškolskog obrazovanja od dobi od četiri godine, izmjene Zakona o visokom obrazovanju kako bi se uveo revidirani sustav akreditacije za visokoškolske ustanove i donošenje nacionalne karte visokog obrazovanja.

Bugarska je poboljšala učinkovitost svojeg školskog sustava

- **Češka** je ostvarila niz ključnih etapa i ciljnih vrijednosti u području obrazovanja. Reformom su revidirani kurikulumi osnovnih i srednjih škola radi promicanja digitalne pismenosti i naprednih informatičkih vještina kao što su obrada podataka i modeliranje, kodiranje i programiranje, robotika i virtualna/proširena stvarnost. Nadalje, najmanje 20 sveučilišta odabrano je za potporu razvoju novih studijskih programa usmjerenih na usavršavanje i prekvalificiranje.
- U **Italiji** je na snagu stupila reforma nastavničkog zanimanja. Reforma se sastoji od četiri točke: i. poboljšanje i pojednostavnjenje postupka javnog natječaja; ii. jačanje kvalifikacija potrebnih za pristup nastavničkom zanimanju; iii. uspostavljanje učinkovitijeg okvira mobilnosti nastavnika u interesu kontinuiteta nastave; i iv. uspostavljanje sustava napredovanja u karijeri povezanog s ocjenom rada i trajnim stručnim usavršavanjem.

Ulaganja:

- **Češka** je stavila na raspolaganje 74 000 digitalnih uređaja (tableti, prijenosna računala, mobilni telefoni itd.) za 4 102 osnovne i srednje škole za potrebe učenja na daljinu.

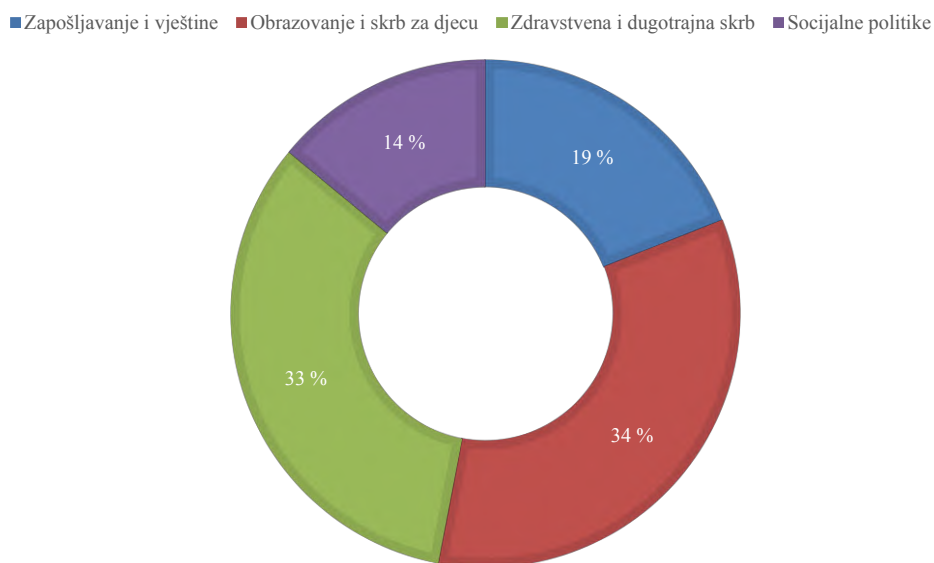
3.7. Doprinos Mehanizma socijalnoj politici, uključujući rodnu ravnopravnost te djecu i mlade

Socijalna politika

U svoje planove za oporavak i otpornost države članice uključile su znatan broj mjera kojima se potiče socijalna politika, uključujući mjere koje se odnose na rodnu ravnopravnost, djecu i mlade, čime se podupire provedba europskog stupa socijalnih prava. Od 2042 ključne etape i ciljne vrijednosti kojima se potiče socijalna politika, ostvareno je njih 213, uključujući 199 od 1. ožujka 2022. (vidjeti odjeljak 3.4., 3.5. i 3.6. za ciljanu analizu mjera kojima se doprinosi zapošljavanju i vještinama, obrazovanju i ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, zdravstvenoj i dugotrajnoj skrbi te socijalnim politikama).

Države članice su za doprinos socijalnoj potrošnji⁶⁰ dodijelile ukupni iznos od otprilike 139,8 milijardi EUR, što čini oko 28 % ukupnih procijenjenih rashoda. Otprilike jedna trećina tog iznosa namijenjena je za izdatke za obrazovanje te rani i predškolski odgoj i obrazovanje, druga trećina za zdravstvo i dugotrajnu skrb, dok je ostatak raspoređen između izdataka za zapošljavanje i vještine te socijalnih politika (slika 28).

Slika 28: Udio socijalnih izdataka u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost prema glavnim socijalnim kategorijama

Napomena: Ova slika prikazuje raščlambu procijenjenih socijalnih izdataka u svim odobrenim planovima za oporavak i otpornost. Socijalne kategorije određuju se i primjenjuju na temelju metodologije koju je Komisija donijela u suradnji s Europskim parlamentom i državama članicama u Delegiranoj uredbi (EU) 2021/2105.

Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost

⁶⁰ S obzirom na važnost socijalne potrošnje nakon pandemije bolesti COVID-19, Uredba o Mehanizmu za oporavak i otpornost ovlastila je Komisiju da donese delegirani akt kojim se uspostavlja metodologija za izvješćivanje o socijalnim izdacima, uključujući za djecu i mlade, u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost (članak 29. stavak 4.b). Metodologijom koju je donijela Komisija svi rashodi financirani u okviru Mehanizma koji se odnose na reforme i ulaganja razvrstavaju se u devet općih područja politike, koja se zatim grupiraju u četiri socijalne kategorije: 1. zapošljavanje i vještine, 2. obrazovanje i skrb o djeci, 3. zdravstvena i dugotrajna skrb, i 4. socijalna politika. Vidjeti [Delegiranu uredbu 2021/2105](#).

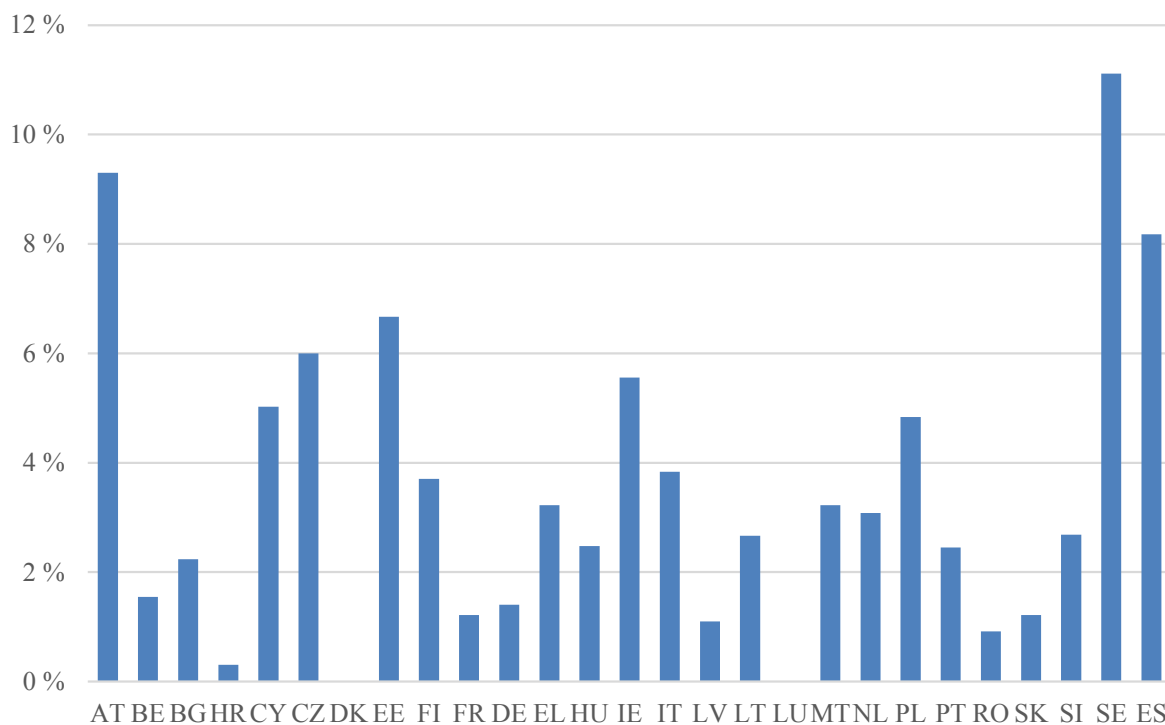
Rodna ravnopravnost

Planovi za oporavak i otpornost država članica doprinose rodnoj ravnopravnosti na više načina. Donesenih 27 planova sadržava 134 (pod)mjere usmjerene na rodnu ravnopravnost te mnoge reforme i ulaganja koja su izričito općenito usmjerena na doprinos jednakim mogućnostima. Raščlamba relevantnih mjera za rodnu ravnopravnost po državama članicama navedena je na slici 29⁶¹⁶².

⁶¹ Brojke su ilustrativne i namijenjene za upotrebu u kvalitativnoj analizi te ne predstavljaju usporednu ocjenu planova za oporavak i otpornost država članica. Broj i struktura mjera u svakom nacionalnom planu uvelike varira, kao i pristup na temelju kojeg se uzimaju u obzir obveze u području rodne ravnopravnosti. Detaljnija analiza nalazi se u radnim dokumentima službi koje je donijela Europska komisija za svaki odobreni plan te u [Tematskoj analizi o ravnopravnosti](#) u [tablici Mehanizma za oporavak i otpornost](#).

⁶² U skladu s metodologijom za izvješćivanje o socijalnim izdacima kako je utvrđena u Delegiranoj uredbi (EU) 2021/2105 Komisija je označila mjere koje su usmjerene na rodnu ravnopravnost. Treba napomenuti da je Komisija primijenila tu metodologiju na socijalne mjere, ali i na sve ostale mjere uključene u donesene planove za oporavak i otpornost koje su usmjerene na rodnu ravnopravnost, kako bi ih u planovima bolje obuhvatila. Rodna ravnopravnost nije trebala biti glavni fokus predmetnih mjera. Mjere koje nisu označene takvima također mogu utjecati na rodnu ravnopravnost. Ovdje su prikazani broj i udio ukupnih mjera s takvim fokusom, a ne troškovi povezani s njima.

Slika 29: Udio (u %) mjera usmjerenih na rodnu ravnopravnost u donesenim planovima za oporavak i otpornost

Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost

Uz mjere koje izričito pridonose jednakim mogućnostima, države članice u svoje su planove uključile i druge reforme i ulaganja usmjerene na pitanja ravnopravnosti. To katkad podrazumijeva izričite podciljeve ili druge odredbe kojima se osigurava da se potrebe određenih skupina uzmu u obzir u drugim područjima politike. U svakom slučaju, čak i ako se mjere u područjima tržišta rada, stanovanja, energije, prometa i digitalizacije u početku ne smatraju politikama koje pridonose ravnopravnosti, njihova učinkovita provedba može znatno pridonijeti poticanju jednakih mogućnosti. Na primjer, reforme i ulaganja u infrastrukturu, javni prijevoz ili digitalnu povezanost možda nisu osmišljeni za potrebe jednakih mogućnosti, ali mogu imati pozitivan učinak u smislu pristupa obrazovanju na daljinu, osnovnim (zdravstvenim) uslugama i komunalnim uslugama ili omogućivanja osobama sa smanjenom pokretljivošću ili osobama koje žive u udaljenim područjima da sudjeluju u gospodarskim aktivnostima i društvenom životu.

Države članice napreduju u provedbi mjera usmjerenih na rodnu ravnopravnost. Od 134 (pod)mjere usmjerene na rodnu ravnopravnost u okviru 27 planova za oporavak i otpornost 25 (pod)mjera sadržava ključne etape i ciljne vrijednosti koje su ostvarene, od čega njih 20 od 1. ožujka 2023. Primjeri mjera usmjerenih na rodnu ravnopravnost s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima prikazani su u okviru u nastavku.

Primjeri relevantnih mjera s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima usmjerenih na rodnu ravnopravnost

Reforme:

- **Hrvatska** je donijela novi zakon o radu koji uključuje odredbe za veću fleksibilnost radnog vremena i mjesta rada, kao i odredbe kojima se smanjuje razlika u plaćama između spolova. Dodatna fleksibilnost posebno omogućuje roditeljima i pružateljima usluga skrbi da u većoj mjeri koriste rad u nepunom radnom vremenu.
- **Španjolska** je uvela novo zakonodavstvo kako bi se izjednačile plaće muškaraca i žena na temelju obveze jednake plaće za rad jednake vrijednosti, poticanja transparentnosti plaća radi utvrđivanja i izbjegavanja diskriminacije i razvoja instrumenata za usklađivanje s načelom transparentnosti plaća.

Ulaganja:

- **Italija** je provela ulaganje kojim se podupire osnivanje i rast poduzeća koja vode žene uspostavljanjem novog fonda i jačanjem dvaju koji postoje već od 2021. Povezana ključna etapa zadovoljavajuće je ostvarena u okviru prvog zahtjeva za plaćanje. Očekuje se da će od srpnja 2023. prvih 700 poduzeća steći pravo na potporu, a prema nacionalnim podacima do lipnja 2023. službeno je odabrano više od 1 000 poduzeća Italija je uspostavila i sustav certificiranja rodne ravnopravnosti kako bi ohrabrila i potaknula korporativne prakse orijentirane na rodnu ravnopravnost.

Djeca i mladi

U niz područja politika, prije svega u području obrazovanja i osposobljavanja, raspoređeno je 425 (pod)mjera usmjerenih na djecu i mlade. Posebna analiza politika za sljedeću generaciju, djecu i mlade, primjerice u području obrazovanja i osposobljavanja, nalazi se u odjeljku 3.6.

Od mjera usmjerenih na djecu i mlade u okviru 27 planova za oporavak i otpornost, 83 (pod)mjere sadržavaju ostvarene ključne etape ili ciljne vrijednosti, uključujući 79 (pod)mjera čije su ključne etape i ciljne vrijednosti ostvarene od 1. ožujka 2022. Velik broj država članica započeo je s reformama i ulaganjima kojima se podupiru djeca i mladi. Primjeri mjera kojima se podupiru djeca i mladi s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima prikazani su u okviru u nastavku.

Primjeri relevantnih mjera s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima usmjerenih na djecu i mlade

Reforme:

- **Austrija** je uvela paket dopunskog obrazovanja i povezane mjere potpore usmjerene posebno na učenike u nepovoljnom položaju, uključujući sredstva za pomoćnu nastavu, grupne/razredne odjele, individualne mjere potpore i dodatnu nastavu tijekom ljetnih praznika. Mnogi su dodatni sati već su održani, a cilj im je nadoknada nagomilanih poteškoća u učenju i potencijalnih zaostataka u obrazovanju tijekom pandemije bolesti COVID-19.
- **Bugarska** je provela prvi dio reforme predškolskog i školskog obrazovanja i cjeloživotnog učenja, uključujući novi obvezni predškolski odgoj za djecu od četvrte godine. Ostale izmjene akta uključivale su ažuriranje osnovnih kurikuluma predmeta iz područja znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike (STEM) i dodatne mogućnosti učenja na daljinu.
- **Litva** je započela reformu svojeg sustava strukovnog usmjeravanja s fokusom na savjetovanju o karijeri i cjeloživotnom učenju kako bi bolje povezala ponudu i potražnju na tržištu rada. Prvim dovršenim koracima uspostavljen je okvir i upravljanje sustavom, zahtjevi za kompetencije stručnjaka za karijeru, sustav financiranja pruženih usluga, opseg sudjelovanja institucija i socijalnih partnera.
- **Malta** je započela s provedbom reforme za poboljšanje kvalitetnog uključivog obrazovanja, posebice uvođenjem novih odjela za učenike s autizmom u višim razredima osnovnih škola, što je mladima s poremećajima iz spektra autizma među ostalim omogućilo pristup opremi koja odgovara njihovim specifičnim obrazovnim potrebama.

Ulaganja:

- **Francuska** je pomogla zapošljavanje mlađih od 26 godina s više od 337 000 subvencija za zapošljavanje u prvoj polovini 2021.. Subvencije su isplaćivane poslodavcu za sklapanje ugovora o radu na određeno vrijeme (u trajanju od najmanje tri mjeseca) ili na neodređeno vrijeme za mlađe od 26 godina, na srednje stručnim ili početničkim radnim mjestima.

Skupine u nepovoljnom položaju

Planovi za oporavak i otpornost više država članica uključuju i mjere za gospodarsku i socijalnu integraciju osoba s invaliditetom te zaštitu i integraciju drugih skupina u nepovoljnom položaju, kao što su osobe migrantskog porijekla ili Romi. Osim više mjera usmjerenih na mlade s fokusom na prethodno opisanim skupinama u nepovoljnom položaju, države članice uvode, na primjer, poticaje za poslodavce da zapošljavaju osobe s invaliditetom i podupiru njihovu integraciju na tržište rada ili ulažu ciljane napore za uklanjanje prepreka u javnim zgradama i olakšavanje sudjelovanja osoba s invaliditetom u obrazovanju te njihovo uključivanje u društvo.

Od 1. ožujka 2022. više je država članica (npr. Austrija, Hrvatska, Italija, Portugal, Slovačka i Španjolska) dovršilo ili započelo važne reforme i/ili ulaganja koja promiču uključivanje skupina u nepovoljnom položaju, primjerice osoba s invaliditetom, osoba

migrantskog ili manjinskog etničkog podrijetla. Te se mjere katkad izričito odnose na romsko stanovništvo. Osim toga, neke države članice poduzele su reforme i ulaganja kako bi poboljšale i/ili digitalizirale sustav prihvata za migrante i izbjeglice. Primjeri mjera kojima se podupire uključivanje skupina u nepovoljnom položaju s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima prikazani su u okviru u nastavku.

Primjeri relevantnih mjera s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima usmjerenih na skupine u nepovoljnom položaju

Reforme:

- **Slovačka** je uvela novi, ubrzani program za vize, usmjeren na visokokvalificirane državljane trećih zemalja koji traže zaposlenje, putem kojeg im se dopušta da odmah počnu raditi na temelju nacionalne vize.
- **Grčka** je uvela zakon kako bi omogućila prelazak na skrb za osobe s invaliditetom u zajednici te je pokrenula prvi korak pilot-faze za program osobne asistencije.
- **Hrvatska** je provela osposobljavanje 256 stručnjaka za socijalno mentorstvo, putem 15 modula u devet gradova: Varaždin, Karlovac, Zagreb, Slavonski Brod, Split, Osijek, Zadar, Rijeka i Pula. Cilj je osposobljavanja bio osnažiti kompetencije stručnjaka u sustavu socijalne skrbi radi što uspješnije potpore provedbi usluge socijalnog mentorstva u radu s osobama u marginaliziranom položaju u društvu ili ugroženim osobama.
- **Italija** je poduprla projekte usmjerene na povećanje autonomije osoba s invaliditetom. Projekti se sastoje od obnove kuća i davanja informacijskih i komunikacijskih uređaja osobama s invaliditetom te su popraćeni osposobljavanjem u području digitalnih vještina. Krajem 2022. nadležni socijalni okruzi već su proveli više od 500 projekata za osobe s invaliditetom. Opći je cilj doprijeti do najmanje 5 000 osoba s invaliditetom do kraja ožujka 2026. u cijeloj zemlji.

Projekt pokrenut krajem 2022. u Casa Vitinia, u Rimu, koji se sastoji od renoviranja doma i pružanja mogućnosti osposobljavanja u području digitalnih vještina za 12 osoba s invaliditetom

Autorsko pravo: Talijanska vlada

Ulaganje:

- **Latvija** je omogućila pristup obrazovnom sadržaju, a socijalno ranjivim skupinama sudjelovanje u učenju na daljinu. Okvir za organizaciju i provedbu učenja na daljinu u obrazovnim ustanovama odobren je 2021. Ulaganje u plan za oporavak i otpornost sastoji se od nabave informacijsko-komunikacijske tehnološke opreme za općeobrazovne ustanove, uz ciljanu potporu učenicima iz socijalno ranjivih skupina, učiteljima te stvaranje „računalne knjižnice” u obrazovnim ustanovama.

3.8. Doprinos prekograničnim i višedržavnim projektima

Mehanizmom se podupire sudjelovanje država članica u prekograničnim projektima, uz istodobno koordinirano planiranje reformi i ulaganja. Iako se u svakom planu za oporavak i otpornost odražava posebna situacija svake države članice, neki zajednički izazovi zahtijevaju koordinirane reforme i ulaganja. Suradnjom više zemalja omogućuje se pružanje potpore velikim projektima koje jedna država članica ne bi mogla razviti sama te udruživanje resursa, povećanje učinka i postizanje ekonomije razmjera i sinergije.

Tijekom pripreme planova Komisija je poticala države članice na sudjelovanje u ključnim višedržavnim projektima, čime bi se poboljšala koordinacija ključnih ulaganja u strateškim sektorima i ostvarile konkretne koristi za jedinstveno tržište. Važnost višedržavnih projekata dodatno je ojačana u izmjeni Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost, u kojoj je putem dodatnog kriterija za ocjenjivanje propisano da se u prvi plan stave sve mjere uvedene u okviru poglavlja o planu REPowerEU kako bi se pridonijelo prekograničnim ili višedržavnim projektima.

Zelena tranzicija

Više od polovine planova za oporavak i otpornost uključuje mjere kojima se pridonosi višedržavnim projektima ili prekograničnim inicijativama povezanim s mjerama u okviru stupa zelene tranzicije (vidjeti tablicu 8 u nastavku): Ukupno se više od 38 mjera odnosi na zelene višedržavne ili prekogranične projekte.

- Najzastupljeniji **višedržavni projekti** u planovima za oporavak i otpornost su „važni projekti od zajedničkog europskog interesa” (VPZEI) u području vodika (uključeni u devet mjera šest država članica). Višedržavni projekti povezani sa zelenom tranzicijom uključuju i dva električna interkonekcijska voda (0,3 milijarde EUR) i željeznički interkonekcijski vod između Verone i Brennera (0,9 milijardi EUR).
- **Nekolicinom prekograničnih projekata potaknut će se interoperabilnost željeznica u EU-u, sa znatnom prekograničnom dimenzijom.** Neki od tih projekata odnose se na uvođenje Europskog sustava upravljanja željezničkim prometom (ERTMS) (tri plana za oporavak i otpornost, osam projekata, 3,4 milijarde EUR). ERTMS podrazumijeva interoperabilnost, digitalizaciju i sigurnost željezničkih usluga i ključan je za preusmjeravanje prometa s cestovnog na željeznički promet pri željezničkom prijevozu tereta na prekograničnim pravcima. Potrebe za ulaganjem u željezničku signalizaciju u cijelom EU-u znatne su jer je samo 11 % koridora transeuropske prometne mreže (TEN-T) opremljeno na odgovarajući način. Osim toga, Mehanizmom će se financirati uvođenje željezničkih koridora TEN-T-a (npr. Rail Baltica, Sredozemlje (Španjolska – Francuska), skandinavsko-mediteransko područje (talijanski dio), Sjeverno more – Sredozemlje (Belgija – Luksemburg)) s iznosom većim od 24,9 milijardi EUR (što obuhvaća 11 planova za oporavak i otpornost, 17 mjera i više od 40 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti).

Od posljednjeg godišnjeg izvješća Mehanizma za oporavak i otpornost u ožujku 2022. zadovoljavajuće je ostvareno pet od ukupno 10 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti povezanih sa zelenim prekograničnim i/ili višedržavnim projektima. Nadalje, zbog revizije planova za oporavak i otpornost, jedna mjera o koridorima mreže TEN-T uklonjena je na temelju članka 18. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost, a dodana je druga mjera za međusobnu povezanost željeznica na temelju članka 21. Osim toga, Komisija je odobrila poglavlja o planu REPowerEU koja sadržavaju prekogranične mjere iz sljedećih država članica: Estonije, Francuske, Slovačke i Malte (za više informacija vidjeti odjeljak 4.2.: REPowerEU).

Tablica 8: Višedržavni projekti koji se odnose na mjere u okviru stupa zelene tranzicije

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	Ukupn
Važan projekt od zajedničkog europskog interesa o vodiku	•				•				•	•		•								•						•		7
Električni interkonekcijski vod		•											•															2

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	Ukupno
Željeznički interkonekcijski vod						•						•																2
ERTMS		•							•			•							•				•					5
Koridori mreže TEN-T	•	•						•	•		•	•					•			•	•		•	•				11

Izvor: Planovi za oporavak i otpornost svih 27 država članica

Digitalna tranzicija

Većina planova za oporavak i otpornost uključuje i mjere kojima se pridonosi višedržavnim projektima ili prekograničnim inicijativama povezanim s digitalnom tranzicijom– 21 od 27 donesenih planova obuhvaćaju takve projekte. Više od 50 (pod)mjera pridonose višedržavnim ili prekograničnim projektima.

Planovi za oporavak i otpornost će kroz digitalne višedržavne projekte pridonijeti prioritetima EU-a. Dvanaest planova za oporavak i otpornost uključuje doprinose višedržavnom projektu o mikroelektronici, kojim se nastoji ojačati konkurentnost EU-a u području tehnologija poluvodiča. Osam država članica u svoje planova za oporavak i otpornost uključuje potporu mreži europskih centara za digitalne inovacije, koja će pomoći u poticanju digitalizacije u MSP-ovima. Višestruki planovi za oporavak i otpornost obuhvaćaju i potporu višedržavnim projektima kojima se podupiru, među ostalim, razvoj i uvođenje prekograničnih 5G koridora, infrastrukture i usluge u oblaku, kapaciteti u području mikroelektronike, kvantna komunikacijska infrastruktura i računalstva visokih performansi. U tablici 9. sažeto je prikazana primjena digitalnih višedržavnih projekata u 27 planova za oporavak i otpornost.

Od početka Mehanizma za oporavak i otpornost zadovoljavajuće je ostvareno 13 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti povezanih s digitalnim prekograničnim i/ili višedržavnim projektima. (Nadalje, zbog revizije planova za oporavak i otpornost neke su mjere uklonjene, na temelju članka 18. ili članka 21. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost).

Tablica 9. Digitalni višedržavni projekti

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	Ukupno
Mikroelektronika	•		•		•				•	•		•		•						•			•	•	•	•		12
Europski centri za digitalne inovacije			•				•		•		•	•		•								•			•			8
5G koridori			•					•	•			•		•	•											•		7
Računalstvo u oblaku					•				•	•		•		•							•			•				7

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	Ukupno
Europska infrastruktura za kvantnu komunikaciju			•					•								•								•				4
Europsko računalstvo visokih performansi								•				•													•			3
Povezana javna uprava								•			•											•						3
Projekt „Genome of Europe”									•					•	•													3
Podmorski vodovi								•					•															2
Lanac blokova (EBSI)			•																					•				2
Centri za sigurnosne operacije								•				•																2
<i>Drugo</i>			•			•		•	•			•		•									•		•	•		9

Izvor: Planovi za oporavak i otpornost svih 27 država članica

Primjeri relevantnih mjera s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima u prekograničnim i višedržavnim projektima

Reforme:

- **Češka** je pokrenula Srednjoeuropski opservatorij za digitalne medije. Taj je opservatorij dio Europskog opservatorija za digitalne medije i pridonosit će suzbijanju dezinformacija na internetu na nacionalnoj, transnacionalnoj i europskoj razini.
- **Francuska** je objavila nacionalne strategije usmjerene na povećanje ulaganja u ključne digitalne tehnologije, uključujući kvantne tehnologije, kibernetičku sigurnost, 5G i buduća telekomunikacijska rješenja i rješenja u oblaku te uključuje doprinose važnim projektima od zajedničkog europskog interesa (VPZEI), kojima se nastoje izgraditi europski kapaciteti u važnim naprednim tehnologijama.
- **Italija** je donijela nacionalni pravni akt kojim se dodjeljuju sredstva nužna za pružanje potpore sudionicima važnih projekata od zajedničkog europskog interesa te utvrđuju postupci i rokovi za podnošenje projekata te zahtjevi za pristup potencijalnih korisnika.

Ulaganja

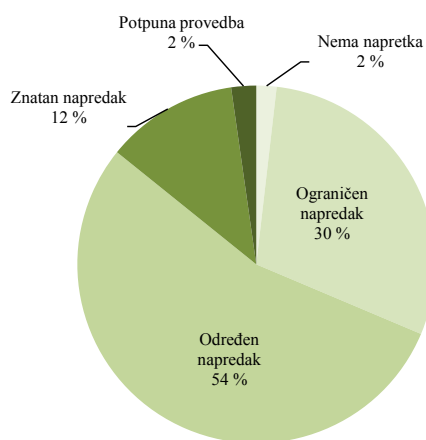
- **Austrija** je odabrala projekte za potporu razvoju inovativne mikroelektronike i tehnologija povezivanja te pridonijela važnim projektima od zajedničkog europskog interesa u području mikroelektronike i komunikacijskih tehnologija.
- **Portugal** je odabrao konzorcije digitalno-inovacijskih centara kao

inkubatore/akceleratora za poticanje digitalne tranzicije poduzetničkog ekosustava. Centri će biti dio mreže europskih centara za digitalne inovacije

3.9. Doprinos provedbi preporuka za pojedine zemlje

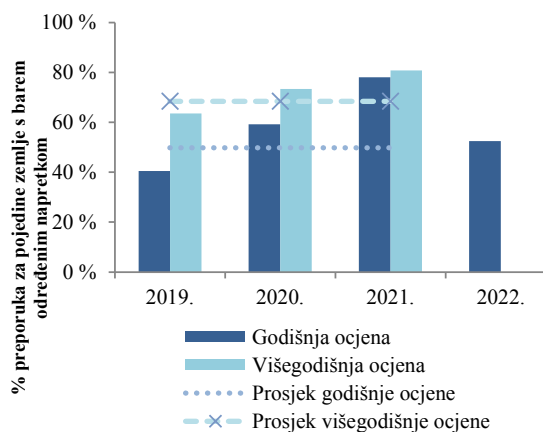
U provedbi preporuka za pojedine zemlje zabilježen je napredak, pri čemu je u 68 % preporuka iz razdoblja 2019.–2020. postignut barem određeni napredak (slika 30). Ocjena preporuka za pojedine zemlje objavljena u okviru proljetnog paketa europskog semestra 2023. pokazuje stabilan porast provedbe i strukturnih preporuka za pojedine zemlje za 2019. i preporuka za pojedine zemlje za 2020. koje su usmjerenije na krizu. To jasno pokazuje poticaje predviđene Mehanizmom za oporavak i otpornost od 2021., čiji će pristup koji se temelji na uspješnosti i fokus na reforme, prema očekivanjima, nastaviti jačati provedbu preporuka za pojedine zemlje u narednim godinama. Od 2019. države članice najviše su napredovale u pristupu financiranju i financijskim uslugama, a slijede funkcioniranje tržišta rada, sprječavanje pranja novca i poslovno okruženje. S druge strane, napredak je manje vidljiv u područjima jedinstvenog tržišta, tržišnog natjecanja i državnih potpora, stanovanja, dugotrajne skrbi i mirovinskih sustava.

Slika 30: Trenutačna razina provedbe preporuka za pojedine zemlje iz razdoblja 2019.–2020.

Izvor: Europski semestar 2023. – proljetni paket

Slika 31: Provedba preporuka za pojedine zemlje iz razdoblja 2019.–2022.: godišnja ocjena u svakoj uzastopnoj godini u odnosu na provedbu do danas

Izvor: Europski semestar 2023. – proljetni paket

Napredak u provedbi preporuka donesenih 2022. isto je bio znatan, s barem određenim napretkom u gotovo 52 % preporuka upućenih državama članicama u srpnju 2022. (slika 31). Općenito najveći napredak postignut je u proračunskom okviru i fiskalnom upravljanju, zatim u području prometa, poslovnog okruženja i energetske učinkovitosti. Nasuprot tome, manji je napredak postignut u provedbi preporuka o poreznoj politici.

4. REPowerEU

Od uspostave Uredbe o mehanizmu za oporavak i otpornost u veljači 2021. dosad nezabilježeni geopolitički događaji narušavaju europska i globalna gospodarstva i energetska tržišta. Države članice suočavaju se s nekoliko novih problema, od visokih cijena energije, preopterećenih administrativnih kapaciteta, poremećaja u lancima opskrbe ili socioekonomskih posljedica ruske agresije na Ukrajinu. Kao odgovor na te nedavne događaje, Komisija je donijela plan REPowerEU, kako bi EU do 2030. postao neovisan o ruskom fosilnom gorivu. Težište plana REPowerEU je diverzifikacija uvoza plina i poduzimanje povezanih prilagodbi na energetskej infrastrukturi, uz ubrzanje uvođenja električne energije iz obnovljivih izvora i omogućivanje uštede energije u cijelom gospodarstvu.

U planu REPowerEU, predloženom u svibnju 2022. kao odgovor EU-a na globalnu energetskej krizu, prepoznata je uloga Mehanizma za oporavak i otpornost, zajedno s drugim instrumentima EU-a uključujući fondove kohezijske politike⁶³, u postizanju sigurne, cjenovno pristupačne i zelene energije. U okviru plana REPowerEU, Mehanizmom za oporavak i otpornost poduprijet će se države članice u predlaganju dodatnih reformi i ulaganja radi postizanja ciljeva plana REPowerEU, uključujući brzo smanjivanje ovisnosti EU-a o ruskim fosilnim gorivima, ubrzanje prelaska na čistu energiju, smanjenje potrošnje energije, potporu za prekvalifikaciju radne snage, suzbijanje energetskeg siromaštva te podupiranje lanaca vrijednosti u području kritičnih sirovina i tehnologija povezanim sa zelenom tranzicijom. Te nove ili proširene mjere, koje će biti uključene u posebna poglavlja o planu REPowerEU, bit će dodane već ambicioznom zelenom programu postojećih planova za oporavak i otpornost. One se mogu oslanjati na tehničku pomoć Komisije putem Instrumenta za tehničku potporu. Sedamnaest država članica primilo je ili trenutano prima potporu relevantnu za REPowerEU⁶⁴. Neke od tih mjera imat će i digitalnu dimenziju (kao što je digitalizacija energetike).

Kao što je objašnjeno u odjeljku 2.3. **Komisija je zaprimila 25 izmijenjenih planova za oporavak i otpornost i 20 poglavlja o planu REPowerEU.** U sljedećem odjeljku detaljnije je obrađen sadržaj poglavlja o planu REPowerEU koja je donijelo Vijeće EU-a u trenutku izrade ovog izvješća.

4.1. Mjere uključene u poglavlja o planu REPowerEU

U donesenim poglavljima o planu REPowerEU izravno se obrađuju ciljevi izmijenjene Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost. Donesena poglavlja obuhvaćaju mjere koje se izravno odnose na ciljeve akta o industriji s nultom neto stopom emisija i Akta o kritičnim sirovinama koji pripadaju industrijskom planu u okviru zelenog plana. To uključuje mjere za

⁶³ Programi kohezijske politike pridonose potpori prelaska na sigurniji i održiviji energetskej sustav. Osim toga, inicijativom SAFE (podupiranje cjenovno pristupačne energije) državama članicama omogućeno je korištenje neiskorištenih sredstava iz kohezijskih fondova za razdoblje 2014.–2020. radi potpore kućanstvima i MSP-ovima suočenima s povećanim troškovima energije.

⁶⁴ https://reform-support.ec.europa.eu/what-we-do/green-transition/supporting-repowerEU-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_en

poboljšanje postupaka izdavanja dozvola za energiju iz obnovljivih izvora, za poboljšanje zelenih vještina radne snage te za potporu lancima vrijednosti u kritičnim sirovinama i tehnologijama povezanim sa zelenom tranzicijom. Pregled poglavlja o planu REPowerEU koje je Komisija pozitivno ocijenila, a Vijeće odobrilo nalazi se u tablici 10.

Tablica 10: Pregled sadržaja donesenih poglavlja o planu REPowerEU

	Broj novih i proširenih ulaganja i reformi	Doprinos klimatskim ciljevima	Ukupni procijenjeni trošak (u milijunima EUR)	Poglavlje o ciljevima plana REPowerEU koje su države članice ostvarile
Estonija	dva nova ulaganja jedna proširena reforma	100 %	Ukupno: 90 ETS: 83,3 BAR: 6,6	(b) ubrzanje uvođenja obnovljivih izvora energije, ključne energetske infrastrukture, organizacijske industrije, korištenja održivog biometana; (e) ubrzavanje integracije energije iz obnovljivih izvora
Francuska	tri nova ulaganja tri nove reforme jedno prošireno ulaganje	91,6 %	Ukupno: 2,825 ETS: 2,321 BAR: 504	(b) poticanje energetske učinkovitosti u zgradama; ubrzavanje uvođenja energije iz obnovljivih izvora i dekarbonizacija industrije; (d) poticanje smanjenja potražnje za energijom; (e) ubrzavanje integracije energije iz obnovljivih izvora, podupiranje skladištenja električne energije, podupiranje prometa bez emisija.
Malta	jedna nova reforma jedno novo ulaganje	100 %	Ukupno: 70 ETS: 30 BAR: 40	(b) ubrzavanje uvođenja energije iz obnovljivih izvora, povećanje energetske učinkovitosti u zgradama; (e) ubrzavanje integracije energije iz obnovljivih izvora i podupiranje prometa s nultom stopom emisija i povezane infrastrukture;
Slovačka	šest novih reformi šest novih ulaganja dva proširena ulaganja	85,26 %	Ukupno: 402,7 ETS: 366,4 BAR: 36,3	(b) ubrzavanje uvođenja energije iz obnovljivih izvora, povećanje energetske učinkovitosti u zgradama; (c) suzbijanje energetskog siromaštva; (e) ubrzavanje integracije energije iz obnovljivih izvora i podupiranje prometa s nultom stopom emisija i povezane infrastrukture; (f) ubrzana prekvalifikacija radne snage prema zelenim i povezanim digitalnim vještinama

Izvor: Europska komisija.

Poglavlje o planu REPowerEU: Estonija

Poglavlje o planu REPowerEU za Estoniju sastoji se od jedne proširene reforme i dva nova ulaganja u području obnovljivih izvora energije te proizvodnje i korištenja održivog biometana, s procijenjenim troškom od 90 milijuna EUR. Oba ulaganja i reforma imaju prekograničnu dimenziju, a 100 % procijenjenih troškova odnosi se na klimu. Na sljedećem popisu navedeni su reforma i ulaganja iz poglavlja:

- **Reforma uvođenja obnovljivih izvora energije.** Kao nadopuna postojećoj reformi u estonskom planu za oporavak i otpornost, ta mjera pridonosi povećanju uvođenja projekata energije vjetra smanjenjem zakonodavnih prepreka za razvojne inženjere energije vjetra. Nadalje, reformom se jačaju kapaciteti lokalnih tijela u administrativnim postupcima potrebni za razvoj energije vjetra.
- **Ulaganje za povećanje pristupa proizvodnje energije iz obnovljivih izvora mreži za distribuciju električne energije.** Tim ulaganjem povećat će se kapacitet

distribucijske mreže za dodatnih 160 MW i omogućiti daljnji pristup mreži proizvođačima energije iz obnovljivih izvora.

- **Ulaganje u povećanje proizvodnje i korištenja održivog bioplina i biometana.** Svrha je te mjere potaknuti korištenje održivog bioplina i održivog biometana u skladu s Direktivom o obnovljivoj energiji⁶⁵ i ubrzati integraciju obnovljivih izvora energije. Ulaganje se sastoji od podulaganjâ u stvaranje potrebnih regulatornih, organizacijskih i financijskih uvjeta za povećanje korištenja održivog bioplina i održivog biometana i drugih podulaganja u izgradnji proizvodnih postrojenja.

Poglavlje o planu REPowerEU: Francuska

Poglavlje o planu REPowerEU za Francusku sastoji se od tri nove reforme, tri nova ulaganja i jednog proširenog ulaganja s procijenjenim troškom od 2,82 milijarde EUR. Udio od 91,2 % procijenjenih troškova poglavlja dodijeljen je prekograničnim ulaganjima, a 91,6 % posto procijenjenih troškova odnosi se na klimu. Na sljedećem popisu navedeni su reforme i ulaganja iz poglavlja:

- **U okviru poglavlja o planu REPowerEU za Francusku,** provest će se reforma koja se odnosi na ubrzanje proizvodnje energije iz obnovljivih izvora, kako bi se pojednostavili postupci izdavanja dozvola i ubrzalo planiranje projekata obnovljive energije. To se postiže uklanjanjem poteškoća koje trenutačno otežavaju upotrebu energije iz obnovljivih izvora.
- **Reforma „razborito korištenje energije“:** kojom se do 2024. želi postići 10 % smanjenja potrošnje energije u svim sektorima u odnosu na zimsko razdoblje 2018.–2019. Reforma se sastoji od prijedloga radnji za promicanje energetske uštede u više sektora, uključujući stanovanje, promet i industriju.
- **Reforma o osnivanju Glavnog tajništva za ekološko planiranje:** Primarni cilj Glavnog tajništva bit će olakšati koordinaciju nacionalnih strategija koje se odnose na ekološku tranziciju. To će uključivati mobilizaciju raznih ministarstava i dionika te ocjenu učinkovitosti provedenih aktivnosti u tim područjima.
- **Ulaganje u dekarbonizaciju industrije.** Cilj je mjere poduprijeti ulaganja u dekarbonizaciju industrijskog grijanja, energetske učinkovitost i ulaganja u promjenu procesa u industriji kako bi se smanjila potrošnja energije iz fosilnih goriva te ublažile emisije stakleničkih plinova.
- **Ulaganje u proizvodnju i korištenje vodika proizvedenog iz obnovljivih izvora** financiranjem četiriju važnih projekata od zajedničkog europskog interesa u području vodika. Cilj je te mjere unaprijediti industrijski sektor uzimajući u obzir ekološke, tehnološke i ekonomske aspekte, uz istodobno smanjenje emisija i poboljšanje kapaciteta industrija za skladištenja energije.
- **Ulaganje u energetske obnovu javnih zgrada i proširena mjera energetske obnove privatnih stambenih objekata.** Primarni je cilj osigurati financijsku pomoć

⁶⁵ Direktiva (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora.

za energetska obnovu javnih i privatnih zgrada, čime će se kratkoročno smanjiti potrošnja energije unutar građevinskog sektora i ovisnost o fosilnim gorivima.

Poglavlje o planu REPowerEU: Malta

Poglavlje o planu REPowerEU za Maltu sastoji se od jedne reforme i jednog ulaganja s procijenjenim troškom od 70 milijuna EUR. Udio od 100 % procijenjenih troškova poglavlja dodijeljeno je prekograničnim ulaganjima, a 100 % posto procijenjenih troškova odnosi se na klimu.

- **Reforma postojećih sustava izdavanja dozvola.** Cilj joj je ubrzati postupke izdavanja dozvola za projekte obnovljive energije i uvesti obvezu postavljanja solarnih krovnih ploča na nove zgrade. Nova reforma dopunjuje prvu i drugu komponentu malteškog plana za oporavak i otpornost koje su usredotočene na poboljšanje energetske učinkovitosti u zgradama i prometu te djelomično na povećanu proizvodnju energije iz obnovljivih izvora.
- **Ulaganje u elektroenergetsku mrežu.** Primarni cilj je jačanje i širenje mreže za distribuciju električne energije ulaganjima u mrežu, uslugama distribucije i skladištenjem baterija.

Poglavlje o planu REPowerEU: Slovačka

Poglavlje o planu REPowerEU za Slovačku sastoji se od šest novih reformi, šest novih ulaganja i dva proširena ulaganja s procijenjenim troškom od 402,7 milijuna EUR. Udio od 91,2 % procijenjenih troškova poglavlja dodijeljeno je prekograničnim ulaganjima, a 64,1 % procijenjenih troškova odnosi se na klimu. Na sljedećem popisu navedene su reforme i ulaganja u četiri tematska područja poglavlja te ulaganje kojim je predviđena ciljana komunikacija i koordinacija za provedbu:

- **Obnovljivi izvori energije, mreže i postupci izdavanja dozvola:** Podmjere u tom području usmjerene su na optimizaciju postupaka za izdavanje okolišnih dozvola, poboljšanje korištenja geotermalne energije i potporu uvođenju dizalica topline. Nadalje, podupire se ocjenjivanje napredovanja održive upotrebe i opskrbe biomasom te razvoj i promicanje proizvodnje biometana. Uspostavit će se posebna područja za energiju vjetra, zajedno s akcijskim planom za nacionalnu strategiju za vodik i mjerama za poticanje integracije obnovljivih izvora energije u elektroenergetsku mrežu. Ulaganja su usmjerena na modernizaciju i digitalizaciju sustava za distribuciju električne energije, uključujući i uvođenje podatkovnog centra za energiju.
- **Energetska učinkovitost u zgradama:** Uključuje stvaranje jedinstvene digitalne podatkovne platforme za prikupljanje informacija o energetske učinkovitosti svih javnih i privatnih zgrada te reformu za poboljšanje upravljanja energijom u državnim zgradama. Ulaganjima će se postići energetske uštede u javnim zgradama i kućanstvima kojima prijeti energetska siromaštvo te će ona uključivati pomoć ranjivim skupinama utvrđivanjem pravog niza mjera i obradom zahtjeva za bespovratna sredstva.

- **Održiv promet:** U tom su području proširene postojeće mjere slovačkog plana za oporavak i otpornost za daljnji razvoj prometne infrastrukture bez emisija i promicanje prijevoza putnika prihvatljivog za okoliš.
- **Zelene vještine:** Temeljna reforma i ulaganje podupiru razvoj ažuriranog kurikuluma za strukovne škole i novog programa osposobljavanja nastavnog osoblja. Mjerama se dodatno podupire ovlaštenu obrazovni program za obrazovanje odraslih s fokusom na zelenim vještinama te nabava fizičke i tehničke opreme.

4.2. Financiranje u okviru plana REPowerEU

Dok su se prvotni planovi za oporavak i otpornost financirali isključivo pozajmljivanjem u okviru instrumenta NGEU, mjere iz poglavlja plana REPowerEU-a mogu se financirati iz različitih izvora. Stupanjem na snagu izmijenjene Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost (EU) 2021/241, u okviru svakog izmijenjenog plana za oporavak i otpornost koji uključuje poglavlje o planu REPowerEU može se zatražiti dodatna financijska potpora u obliku sredstava iz Sustava trgovine emisijama („ETS”), prijenosa iz pričuve za prilagodbu Brexitu („BAR”) i strukturnih fondova i/ili zajmova. Nadalje, nakon ponovnog izračuna dodjele sredstava država članica u skladu s člankom 18., nekim državama članicama povećana je bespovratna financijska potpora te i ona može pridonijeti financiranju mjera iz njihovih poglavlja o planu REPowerEU. Dodatna financijska potpora povezana s poglavljem o planu REPowerEU isplaćivat će se zajedno s ostatkom financijskog doprinosa Mehanizma za oporavak i otpornost i, prema potrebi, potporom u obliku zajma prema zajedničkom rasporedu obroka.

Općenito, mjere iz poglavlja o planu REPowerEU financirat će se s 20 milijardi EUR prihoda od dražbi emisijskih jedinica u okviru ETS-a i s 2,1 milijardom EUR iz prijenosa iz BAR-a. Povrh toga, kao što je navedeno u odjeljku 2.3., dodatnom bespovratnom potporom Mehanizma za oporavak i otpornost u skladu s člankom 18. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost i dodatnim zajmovima Mehanizma za oporavak i otpornost u skladu s člankom 14. također se mogu financirati mjere iz poglavlja o planu REPowerEU.

Prihodi od dražbi emisijskih jedinica u okviru sustava trgovine emisijama

U skladu s člankom 21.a izmijenjene Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost 20 milijardi EUR stavlja se na raspolaganje kao dodatna bespovratna financijska potpora u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost. Taj vanjski namjenski prihod pridonosi povećanju otpornosti energetskeg sustava Unije smanjenjem ovisnosti o fosilnim gorivima i povećanjem diverzifikacije opskrbe energijom na razini Unije. Može se koristiti isključivo za financiranje mjera iz poglavlja o planu REPowerEU i s jasnom iznimkom reformi i ulaganja za poboljšanje energetske infrastrukture i objekata kako bi se zadovoljile neposredne potrebe sigurnosti opskrbe naftom i plinom.

Dodatnih 20 milijardi EUR prikupit će se dražbom emisijskih jedinica u okviru sustava trgovine emisijama (ETS), prema sljedećoj raspodjeli:

- 60 % (tj. 12 milijardi EUR) potjecat će od dražbe emisijskih jedinica u okviru Inovacijskog fonda; a
- 40 % (tj. 8 milijardi EUR) potjecat će od prodaje na početku razdoblja emisijskih jedinica u okviru sustava trgovine emisijama država članica.

Dražba emisijskih jedinica u okviru sustava trgovine emisijama započela je u ponedjeljak 3. srpnja 2023. Do 1. rujna 2023. prikupljen je 931 milijun EUR prodajom 5,88 milijuna emisijskih jedinica iz Inovacijskog fonda i 4,98 emisijskih jedinica iz emisijskih jedinica u okviru sustava trgovine emisijama država članica. Ponovni uspjeh tih izdavanja pokazuje da su financijska tržišta u skladu s ciljevima plana REPowerEU i da su voljna ulagati u projekte plana REPowerEU. Tempo i prihod od dražbe na dobrom su putu da omogućće nesmetanu provedbu i financiranje mjera iz poglavlja o planu REPowerEU.

Dodatna bespovratna financijska potpora raspodjeljuje se među državama članicama na temelju ažuriranog ključa za raspodjelu sredstava (tablica 11). U ključu se uzima u obzir ovisnost država članica o fosilnim gorivima i povećanje cijena investicijske imovine. Zbog toga je moguće bolje sagledati posljedice ruske vojne agresije na Ukrajinu i dodijeliti više sredstava najugroženijim državama članicama.

Tablica 11: Dodatna bespovratna potpora dostupna po državi članici

	Iznos konačne neto dostupne bespovratne potpore (u EUR, tekuće cijene)
Belgija	281 716 188
Bugarska	479 327 545
Češka	680 543 170
Danska	130 714 933
Njemačka	2 086 423 922
Estonija	83 297 553
Irska	89 428 389
Grčka	768 069 923
Španjolska	2 582 276 223
Francuska	2 317 477 900
Hrvatska	269 037 883
Italija	2 755 867 236
Cipar	52 408 822
Latvija	123 797 035
Litva	193 729 642
Luksemburg	29 955 009
Mađarska	700 513 718
Malta	29 955 027
Nizozemska	454 359 575
Austrija	210 304 520
Poljska	2 755 862 361
Portugal	703 364 724
Rumunjska	1 397 228 597
Slovenija	116 734 327
Slovačka	366 409 448
Finska	112 766 671
Švedska	198 429 659
EU27	19 970 000 000

Izvor: Europska komisija

Prenesena sredstva iz fondova kohezijske politike i pričuve za prilagodbu Brexitu („BAR”)

U okviru postojećih mogućnosti na temelju Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost i Uredbe o zajedničkim odredbama, države članice mogu prenijeti do 5 % svojih početno dodijeljenih iznosa u okviru fondova kohezijske politike u Mehanizam za oporavak i otpornost. Od 1. rujna Komisija nije zaprimila takav zahtjev za prijenos. Osim toga, u skladu s Uredbom REPowerEU države članice za potporu ciljevima plana REPowerEU mogu koristiti do 7,5 % svojih početnih nacionalnih dodijeljenih sredstava u okviru Europskog fonda za regionalni razvoj, Europskog socijalnog fonda plus i Kohezijskog fonda u skladu s pravilima za pojedine fondove.

Uz tu mogućnost, države članice mogu dobrovoljno prenijeti sva svoja privremeno dodijeljena sredstva ili njihov dio u okviru pričuve za prilagodbu Brexitu u Mehanizam za oporavak i otpornost radi financiranja ulaganja i reformi iz poglavlja o planu REPowerEU. Do 1. ožujka 2023. sve su države članice obavijestile Komisiju o svojoj namjeri prijenosa sredstava iz pričuve za prilagodbu Brexitu u Mehanizam za oporavak i otpornost. Ta se sredstva prenose u Mehanizam za oporavak i otpornost te se za njih preuzimaju obveze nakon što se donese provedbena odluka Vijeća kojom se odobrava revidirani plan za oporavak i otpornost s poglavljem o planu REPowerEU. U tablici 12 navedeni su ukupni iznosi preneseni iz pričuve za prilagodbu Brexitu u Mehanizam za oporavak i otpornost za svaku državu članicu.

Tablica 12: Prijenos dodijeljenih sredstava u okviru pričuve za prilagodbu Brexitu

	Ukupan preneseni iznos (u EUR, tekuće cijene)
Belgija	228 850 088
Bugarska	6 000 000
Češka	54 918 029
Danska	66 026 588
Njemačka	219 739 187
Estonija	6 615 616
Irska	150 000 000
Grčka	25 600 000
Španjolska	58 000 000
Francuska	504 000 000
Hrvatska	7 190 532
Italija	0
Cipar	52 056 350
Latvija	10 946 343
Litva	4 700 000
Luksemburg	128 475 124
Mađarska	0
Malta	40 000 000
Nizozemska	280 000 000
Austrija	0
Poljska	0
Portugal	81 358 359
Rumunjska	43 162 623
Slovenija	5 257 380
Slovačka	36 307 747
Finska	14 242 037
Švedska	66 000 000
EU27	2 089 446 003

Izvor: Europska komisija

5. Zaključak

Mehanizam za oporavak i otpornost uspostavljen je tijekom krize uzrokovane pandemijom bolesti COVID-19, ali se razvio u promjenjivom geopolitičkom kontekstu koji je utjecao na društvo i gospodarstvo Unije. Globalna nestabilnost, poremećaji u lancu opskrbe, energetska kriza i inflacija opterećuju nacionalna tijela, zbog čega je provedba planova za oporavak i otpornost izazovnija u ograničenom rasporedu. Ipak, zbog toga je uspješna i pravodobna provedba tih planova još važnija unutar ograničenog trajanja Mehanizma.

Revizija planova i dodavanje poglavlja o planu REPowerEU prilika je da se u obzir uzme iskustvo stečeno tijekom prvih godina i ubrza provedba Mehanizma za oporavak i otpornost. U planu REPowerEU pokrenutom u svibnju 2022. prepoznato je da Mehanizam za oporavak i otpornost može biti važan za postizanje sigurne, cjenovno pristupačne i čiste energije. Pružanjem dodatnih financijskih sredstava EU-a i omogućivanjem revizija planova za oporavak i otpornost te uključivanjem poglavlja o planu REPowerEU-a, u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost pomaže se državama članicama u provedbi ključnih reformi i ulaganja potrebnih za brzo jačanje njihove energetske otpornosti. S druge strane, državama članicama pružaju priliku da uklone uska grla i prepreke provedbi.

Dvije i pol godine nakon uspostave Mehanizma za oporavak i otpornost, države članice i dalje ispunjavaju svoje obveze u pogledu reformi i ulaganja u okviru njegove provedbe. Komisija potiče države članice da i dalje brzo provode svoje planove za oporavak i otpornost te da podnose zahtjeve za plaćanje.

Budući da Mehanizam ulazi u drugu polovinu svojeg provedbenog razdoblja, Komisija će surađivati s državama članicama i svim ključnim partnerima te će i dalje biti usredotočena na provedbu planova za oporavak i otpornost. Komisija će poticati države članice i pomagati im da u potpunosti iskoriste mogućnosti koje pruža Mehanizam za oporavak i otpornost za brzu provedbu ulaganja i reformi kojima se nastoje svladati ključni izazovi današnjice kako bi se povećala otpornost Europske unije i osigurao dugoročno održiv oporavak nakon pandemije bolesti COVID-19.